

Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

23

Förslag till statsbudget för 2005

Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	11
2	Lagförslag.....	15
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter	15
3	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	17
3.1	Omfattning.....	17
3.2	Utgiftsutveckling	18
3.3	Skatteavvikelser	19
4	Skogspolitik	21
4.1	Omfattning.....	21
4.2	Utgiftsutveckling	21
4.3	Skatteavvikelser	22
4.4	Mål	22
4.5	Politikens inriktning	23
4.6	Insatser	24
4.6.1	Statliga insatser inom politikområdet	24
4.6.2	Insatser utanför politikområdet	25
4.7	Resultatbedömning	25
4.7.1	Resultat	25
4.7.2	Analys och slutsatser	28
4.8	Revisionens iakttagelser.....	28
4.9	Budgetförslag	29
4.9.1	41:1 Skogsvårdsorganisationen	29
4.9.2	41:2 Insatser för skogsbruket.....	29
4.9.3	41:3 Internationellt skogssamarbete	30
4.9.4	41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	31
5	Djurpolitik	33
5.1	Omfattning.....	33
5.2	Utgiftsutveckling	34
5.3	Mål	34
5.4	Politikens inriktning	34
5.5	Insatser	35

5.5.1	Insatser inom politikområdet	35
5.5.2	Insatser utanför politikområdet.....	38
5.6	Resultatbedömning.....	38
5.6.1	Resultat.....	38
5.6.2	Analys och slutsatser	41
5.7	Revisionens iakttagelser	42
5.8	Budgetförslag	42
5.8.1	42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt.....	42
5.8.2	42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	43
5.8.3	42:3 Djurhälsovård	44
5.8.4	42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	46
5.8.5	42:5 Ersättningar för viltskador m.m.	47
5.8.6	42:6 Djurskyddsmyndigheten.....	48
6	Livsmedelspolitik	51
6.1	Omfattning	51
6.2	Utgiftsutveckling.....	52
6.3	Skatteavvikelser.....	53
6.4	Mål.....	53
6.5	Politikens inriktning.....	53
6.6	Insatser	57
6.6.1	Insatser inom politikområdet	57
6.6.2	Insatser utanför politikområdet.....	63
6.7	Resultatbedömning.....	64
6.7.1	Resultat.....	64
6.7.2	Analys och slutsatser.....	69
6.7.2.1	Jordbruk	69
6.7.2.2	Ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter	73
6.7.2.3	Statens ansvar för skörde-skador i samband med naturkatastrofer	73
6.7.2.4	Fiske	76
6.7.2.5	Säkra livsmedel.....	77
6.8	Revisionens iakttagelser	77
6.9	Budgetförslag.....	78
6.9.1	43:1 Statens jordbruksverk.....	78
6.9.2	43:2 Statens utsädeskontroll	79
6.9.3	43:3 Statens växtsortnämnd	80
6.9.4	43:4 Bekämpande av växtsjukdomar.....	81
6.9.5	43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.	82
6.9.6	43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	83
6.9.7	43:7 Räntekostnader för forskotterade arealersättningar m.m.	84
6.9.8	43:8 Fiskeriverket	85
6.9.9	43:9 Strukturstöd till fisket m.m.	86
6.9.10	43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	86
6.9.11	43:11 Fiskevård	87
6.9.12	43:12 Livsmedelsverket	87
6.9.13	43:13 Livsmedelsekonomiska institutet	88
6.9.14	43:14 Livsmedelsstatistik	89
6.9.15	43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG- budgeten.....	90

6.9.16	43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet.....	90
6.9.17	43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.....	91
7	Landsbygdspolitik	93
7.1	Omfattning.....	93
7.2	Utgiftsutveckling	93
7.3	Mål	94
7.4	Politikens inriktning	94
7.5	Insatser	95
7.5.1	Insatser inom politikområdet.....	95
7.5.2	Insatser utanför politikområdet	97
7.6	Resultatbedömning.....	98
7.6.1	Resultat	99
7.6.2	Analys och slutsatser	101
7.7	Revisionens iakttagelser.....	102
7.8	Budgetförslag	102
7.8.1	44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	102
7.8.2	44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	104
7.8.3	44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket.....	105
7.8.4	44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	107
7.8.5	44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.....	107
7.8.6	44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.	108
7.8.7	44:7 Ekologisk produktion.....	109
8	Samepolitik	111
8.1	Omfattning.....	111
8.2	Utgiftsutveckling	112
8.3	Mål	112
8.4	Politikens inriktning	112
8.5	Insatser	113
8.5.1	Insatser inom politikområdet.....	113
8.5.2	Insatser utanför politikområdet	113
8.6	Resultatbedömning.....	114
8.6.1	Resultat	114
8.6.2	Analys och slutsatser	116
8.7	Revisionens iakttagelser.....	116
8.8	Budgetförslag	116
8.8.1	Sametinget	116
8.8.2	45:1 Främjande av rennäringen m.m.....	116
9	Utbildningspolitik och Forskningspolitik under utgiftsområdena 16 och 20	119
9.1	Budgetförslag	119
9.1.1	25:1 Sveriges lantbruksuniversitet.....	119
9.1.2	26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	122
9.1.3	26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	123

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	13
3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet.....	18
3.2 Härledning av ramnivån 2005–2007. Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	18
3.3 Ramnivå 2005 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.....	18
3.4 Skatteavvikelser	19
3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet Skogspolitik.....	21
4.2 Skatteavvikelser inom politikområdet Skogspolitik.....	22
4.3 Anslagsutveckling.....	29
4.4 Offentligrättslig verksamhet	29
4.5 Uppdragsverksamhet	29
4.6 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 41:1 Skogsvårdsorganisationen	29
4.7 Anslagsutveckling.....	29
4.8 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 41:2 Insatser för skogsbruket.....	30
4.9 Anslagsutveckling.....	30
4.10 Anslagsutveckling.....	31
5.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet.....	34
5.3 Anslagsutveckling.....	42
5.4 Uppdragsverksamhet	43
5.5 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt.....	43
5.6 Anslagsutveckling.....	43
5.7 Offentligrättslig verksamhet	44
5.8 Uppdragsverksamhet	44
5.9 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	44
5.10 Anslagsutveckling.....	44
5.11 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	45
5.12 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 42:3 Djurhälsovård.....	46
5.13 Anslagsutveckling.....	46
5.14 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	46
5.15 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar.....	47
5.16 Anslagsutveckling.....	47
5.17 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 42:5 Ersättningar för viltskador m.m.....	48
5.18 Anslagsutveckling.....	48
5.19 Offentligrättslig verksamhet	48
5.20 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	49
5.21 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 42:6 Djurskyddsmyndigheten.....	50
6.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet.....	52

6.2 Skatteavvikelser.....	53
6.3 Utnyttjandegrad av kvoter.....	65
6.4 Länsmöten och kommuner inspekterade av Livsmedelsverket	69
6.5 Externa besökare på Livsmedelsverkets webbplats	69
6.6 Anslagsutveckling.....	78
6.7 Offentligrättslig verksamhet.....	78
6.8 Uppdragsverksamhet.....	78
6.9 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:1 Statens jordbruksverk	79
6.10 Anslagsutveckling.....	79
6.11 Offentligrättslig verksamhet.....	80
6.12 Uppdragsverksamhet.....	80
6.13 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:2 Statens utsädeskontroll.....	80
6.14 Anslagsutveckling.....	80
6.15 Offentligrättslig verksamhet.....	81
6.16 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:3 Statens växtsortnämnd.....	81
6.17 Anslagsutveckling.....	81
6.18 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:4 Bekämpande av växtsjukdomar	81
6.19 Anslagsutveckling.....	82
6.20 Stödbelopp per hektar för grödor.....	82
6.21 Stödbelopp för djurbidrag 2003	82
6.22 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	83
6.23 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.	83
6.24 Anslagsutveckling.....	83
6.25 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	84
6.26 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	84
6.27 Anslagsutveckling.....	84
6.28 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:7 Räntekostnader för förskotterade arealersättningar m.m.	85
6.29 Anslagsutveckling.....	85
6.30 Uppdragsverksamhet.....	85
6.31 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:8 Fiskeriverket	86
6.32 Anslagsutveckling.....	86
6.33 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:9 Strukturstöd till fisket m.m.	86
6.34 Anslagsutveckling.....	86
6.35 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	87
6.36 Anslagsutveckling.....	87
6.37 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:11 Fiskevård.....	87
6.38 Anslagsutveckling.....	87
6.39 Offentligrättslig verksamhet.....	88
6.40 Uppdragsverksamhet.....	88
6.41 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:12 Livsmedelsverket.....	88
6.42 Anslagsutveckling.....	88
6.43 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:13 Livsmedelsekonomiska institutet.....	89
6.44 Anslagsutveckling.....	89
6.45 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:14 Livsmedelsstatistik	89

6.46	Anslagsutveckling.....	90
6.47	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	90
6.48	Anslagsutveckling.....	90
6.49	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet.....	91
6.50	Anslagsutveckling.....	91
6.51	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	91
7.1	Utgiftsutveckling inom politikområdet.....	93
7.2	Anslagsutveckling.....	102
7.3	Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	103
7.4	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	104
7.5	Anslagsutveckling.....	104
7.6	Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	104
7.7	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.....	105
7.8	Anslagsutveckling.....	105
7.9	Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	106
7.10	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	107
7.11	Anslagsutveckling.....	107
7.12	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	107
7.13	Anslagsutveckling.....	107
7.14	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.....	108
7.15	Anslagsutveckling.....	108
7.16	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.	109
7.17	Anslagsutveckling.....	109
7.18	Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	109
7.19	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:7 Ekologisk produktion.....	110
8.1	Utgiftsutveckling inom politikområdet.....	112
8.2	Anslagsutveckling.....	116
8.3	Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	117
8.4	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 45:1 Främjande av rennäringen m.m.	118
9.1	Anslagsutveckling.....	119
9.2	Uppdragsverksamhet	120
9.3	Examinationsmål för forskarutbildningen.....	121
9.4	Resultat för forskarutbildning.....	121
9.5	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 25:1 Sveriges lantbruksuniversitet	122
9.6	Anslagsutveckling.....	122
9.7	Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden	123
9.8	Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning.....	123
9.9	Anslagsutveckling.....	123

9.10 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien.....	124
---	-----

Diagramförteckning

3.1 Utgiftsområde 23 år 2005 (förslag).....	17
3.2 Utgiftsutveckling 2000–2005.....	18
6.1 Åkerarealens användning 2003	64
7.1 Miljö- och landsbygdsåtgärder 2000–2006	96

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2005, för ramanslaget 42:3 *Djurhälsovård*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 2 000 000 kronor under 2006 (avsnitt 5.8.3),
2. bemyndigar regeringen att under 2005, för ramanslaget 42:4 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 3 500 000 kronor under 2006 (avsnitt 5.8.4),
3. bemyndigar regeringen att för 2005 låta Kammarkollegiet ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kronor (avsnitt 5.8.5),
4. bemyndigar regeringen att under 2005, för ramanslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 15 000 000 kronor under 2006 (avsnitt 5.8.6),
5. bemyndigar regeringen att för 2005 låta Statens jordbruksverk ha tillgång till en kredit på myndighetens särskilda räntekonto för EU-verksamhet i Riksgäldskontoret på högst 6 000 000 000 kronor (avsnitt 6.9.1),
6. bemyndigar regeringen att under 2005, för ramanslaget 43:5 *Arealersättning och djurbidrag m.m.*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 6 086 200 000 kronor under 2006 och 13 800 000 kronor under 2007 (avsnitt 6.9.5),
7. bemyndigar regeringen att under 2005, för ramanslaget 43:6 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 2 000 000 kronor under 2006 (avsnitt 6.9.6),
8. bemyndigar regeringen att under 2005, för ramanslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 808 052 000 kronor under 2006, högst 182 090 000 kronor 2007, högst 62 708 000 kronor 2008, högst 35 650 000 kronor 2009 och högst 61 500 000 kronor därefter (avsnitt 7.8.1),
9. bemyndigar regeringen att under 2005, för ramanslaget 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 883 626 000 kronor under 2006, högst 225 757 000 kronor 2007, högst 75 290 000 kronor 2008, högst 40 474 000 kronor 2009 och högst 61 853 000 kronor därefter (avsnitt 7.8.2),
10. bemyndigar regeringen att under 2005, för ramanslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 10 000 000 kronor under 2006 (avsnitt 7.8.3),

11. bemyndigar regeringen att under 2005, för ramanslaget 44:7 *Ekologisk produktion*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 20 000 000 kronor under 2006 (avsnitt 7.8.7),
12. bemyndigar regeringen att under 2005, för ramanslaget 45:1 *Främjande av rennäringen m.m.*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 4 000 000 kronor under 2006 (avsnitt 8.8.2),
13. bemyndigar regeringen att under 2005, för ramanslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 220 000 000 kronor under 2006, högst 150 000 000 kronor 2007, högst 95 000 000 kronor 2008 och högst 45 000 000 kronor 2009 (avsnitt 9.1.2),
14. godkänner vad regeringen förordar om disposition av avgiftsintäkter vid Djurskyddsmyndigheten (avsnitt 5.8.6),
15. godkänner vad regeringen förordar om disposition av avgiftsintäkter vid Statens jordbruksverk (avsnitt 6.9.1),
16. godkänner vad regeringen förordar om ersättning vid skördeskador (avsnitt 6.7.2.3),
17. godkänner nytt mål för politikområde Livsmedelspolitik i enlighet med vad regeringen förordar och beslutar att nuvarande mål skall upphöra att gälla (avsnitt 6.4),
18. antar regeringens förslag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter (avsnitt 2 och 6.7.2.2),
19. för budgetåret 2005 anvisar anslagen under utgiftsområde 23 *Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp			
<i>Tusental kronor</i>			
Anslag		Anslagstyp	
41:1	Skogsvårdsorganisationen	ramanslag	315 934
41:2	Insatser för skogsbruket	ramanslag	221 200
41:3	Internationellt skogssamarbete	ramanslag	1 405
41:4	Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	ramanslag	6 000
42:1	Statens veterinärmedicinska anstalt	ramanslag	99 735
42:2	Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	obetecknat anslag	94 715
42:3	Djurhälsovård	ramanslag	14 797
42:4	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	ramanslag	125 100
42:5	Ersättningar för viltskador m.m.	ramanslag	87 500
42:6	Djurskyddsmyndigheten	ramanslag	86 674
43:1	Statens jordbruksverk	ramanslag	308 346
43:2	Statens utsädeskontroll	ramanslag	841
43:3	Statens växtsortnämnd	ramanslag	2 219
43:4	Bekämpande av växtsjukdomar	ramanslag	2 578
43:5	Arealersättning och djurbidrag m.m.	ramanslag	5 557 400
43:6	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	ramanslag	1 416 000
43:7	Räntekostnader för förskottrade arealersättningar m.m.	ramanslag	79 415
43:8	Fiskeriverket	ramanslag	101 158
43:9	Strukturstöd till fisket m.m.	ramanslag	28 390
43:10	Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	ramanslag	80 000
43:11	Fiskevård	ramanslag	28 000
43:12	Livsmedelsverket	ramanslag	156 586
43:13	Livsmedelsekonomiska institutet	ramanslag	9 977
43:14	Livsmedelsstatistik	ramanslag	22 392
43:15	Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	ramanslag	7 400
43:16	Åtgärder inom livsmedelsområdet	ramanslag	15 000
43:17	Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	ramanslag	37 089
44:1	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	ramanslag	2 223 000
44:2	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	ramanslag	1 575 558
44:3	Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	ramanslag	11 901
44:4	Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	ramanslag	3 000
44:5	Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	ramanslag	1 538
44:6	Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.	ramanslag	269 000
44:7	Ekologisk produktion	ramanslag	30 000
45:1	Främjande av rennäringen m.m.	ramanslag	47 000
25:1	Sveriges lantbruksuniversitet	ramanslag	1 356 200
26:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning	ramanslag	231 759
26:2	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	obetecknat anslag	1 184
Summa			14 655 991

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I denna lag ges bestämmelser som behövs för att den pris- och marknadsreglering som ingår i EG:s gemensamma jordbrukspolitik skall kunna genomföras i Sverige.

Med EG:s förordningar om jordbruksprodukter avses i denna lag EG:s förordningar om

1. marknadsreglering av jordbruksprodukter,
 2. produkter som omfattas av Romfördragets bilaga I men som inte omfattas av någon marknadsreglering,
 3. produkter som har framställts av jordbruksprodukter,
 4. uppgiftsskyldighet i fråga om inkomstförhållanden och driftsekonomiska förhållanden i jordbruket,
- och*

I denna lag ges bestämmelser som behövs för att de stöd och den pris- och marknadsreglering som ingår i EG:s gemensamma jordbrukspolitik skall kunna genomföras i Sverige.

4. uppgiftsskyldighet i fråga om inkomstförhållanden och driftsekonomiska förhållanden i jordbruket,

¹ Senaste lydelse 1999:1317.

5. särskilda omräkningskurser som används inom den gemensamma jordbrukspolitiken.

5. särskilda omräkningskurser som används inom den gemensamma jordbrukspolitiken, *och*

6. *direktstöd och särskilda stöd-system för jordbrukare.*

Denna lag tillämpas inte i fråga om sådana bestämmelser i EG:s förordningar om jordbruksprodukter som helt faller inom tillämpningsområdet för livsmedelslagen (1971:511).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

3 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

3.1 Omfattning

Jordbruksdepartementet ansvarar för utgiftsområde 23. För frågor som rör skogsnäringen och Skogsvårdsorganisationen ansvarar dock Näringsdepartementet. Jordbruksdepartementet har vidare ett samordningsansvar för frågor som rör samerna. Politikområdet Samepolitik omfattar också anslag under andra utgiftsområden. Anslagen för utbildning och forskning ingår i politikområden för vilka Utbildningsdepartementet ansvarar. I Jordbruksdepartementets verksamhet ingår sedan 2003 politikområdet Konsumentpolitik under utgiftsområde 24.

Utgiftsområdet omfattar 38 anslag fördelade på sju politikområden. Det mest omfattande politikområdet är Livsmedelspolitik som omfattar i första hand verksamhet som avser jordbruks- och trädgårdsnäringarna, fiskerinäringen samt livsmedel. Övriga politikområden är Landsbygdspolitik, Djurpolitik, Samepolitik, Skogspolitik, Utbildningspolitik och Forskningspolitik. Inom utgiftsområdet ryms följande myndigheter: Statens jordbruksverk, Statens utsädeskontroll, Statens växtsortnämnd, Fiskeriverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Djurskyddsmyndigheten, Livsmedelsverket, Livsmedelsekonomiska institutet, Sveriges lantbruksuniversitet samt Skogsstyrelsen och skogsstyrelserna.

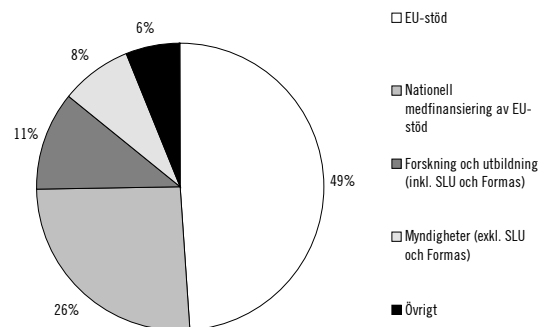
Samtinget redovisas under utgiftsområde 1.

För budgetåret 2005 föreslås att sammanlagt 14,7 miljarder kronor anslås för utgiftsområdet.

Ungefär 50 procent av utgifterna finansieras från EU-budgeten. Merparten av EU-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom arealersättning,

djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör landsbygdsprogrammet och strukturplanen för fiskerinäringen i Sverige.

Diagram 3.1 Utgiftsområde 23 år 2005 (förslag)

- EU-stöd (7,2 miljarder kronor): Finansiering från EU-budgeten. Arealstöd, intervention, miljöersättningar, m.m. En del av EU-stödet förutsätter nationell medfinansiering.
- Nationell medfinansiering av EU-stöd (3,8 miljarder kronor): Till exempel strukturstöd, miljöersättningar och regionalstöd.
- Forskning och utbildning (1,6 miljarder kronor): SLU och stöd till forskning.
- Myndigheter (1,2 miljarder kronor): Jordbruksverket, Skogsvårdsorganisationen, m.fl. (ej SLU).
- Övrigt (0,9 miljarder kronor): Nationellt stöd, bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, m.m.

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2003	Budget 2004 ¹	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007
Skogspolitik	544	525	531	545	547	553
Djurpolitik	440	462	462	509	512	517
Livsmedelspolitik	3 226	7 681	6 640	7 853	8 359	8 771
Landsbygdspolitik	3 899	4 049	3 015	4 114	4 710	4 227
Samepolitik	43	51	56	47	47	47
Utbildningspolitik	1 228	1 289	1 266	1 356	1 370	1 393
Forskningspolitik	235	234	231	233	236	241
Totalt för utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	9 615	14 292	12 200	14 656	15 782	15 749

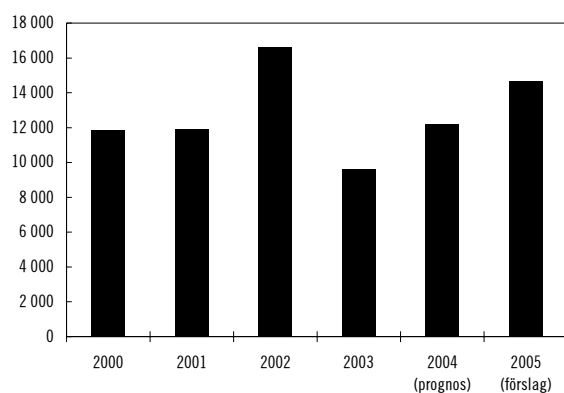
¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

3.2 Utgiftsutveckling

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Utgifterna inom utgiftsområdet har ökat kraftigt det senaste decenniet.

En i vissa delar väsentligt reformerad gemensam jordbrukspolitik kommer att träda i kraft fr.o.m. den 1 januari 2005. Reformen beräknas inte medföra ökade utgifter i statsbudgeten. Den tidigare beslutade reformen av mjölksektorn från 2003 kommer att leda till en viss ökning av utgifterna de närmaste åren. De större variationerna i utgiftsutvecklingen som framgår av diagram 3.2 har förorsakats av olika val av tidpunkt för utbetalning av arealstöden och motsvaras således inte av några faktiska förändringar i verksamheten.

Diagram 3.2 Utgiftsutveckling 2000–2005**Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2005–2007. Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar**

Miljoner kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	14 279	14 279	14 279
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning	34	61	108
Beslut	392	1 491	1 411
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volymer			
Överföring till/från andra utgiftsområden	1	1	1
Övrigt	-50	-50	-50
Ny ramnivå	14 656	15 782	15 749

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 3.3 Ramnivå 2005 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Miljoner kronor

	2005
Transfereringar ¹	11 412
Verksamhetskostnader ²	3 223
Investeringar ³	21
Summa ramnivå	14 656

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar dvs. utbetalningar av bidrag från staten t.ex. hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetskostnader avses resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfallet 2003 samt kända förändringar av anslagens användning.

3.3 Skatteavvikelser

Tabell 3.4 Skatteavvikelser

Miljoner kronor

	2004	2005
Skogspolitik	219	218
Livsmedelspolitik	798	805
Totalt för utgiftsområde 23	1 017	1 022

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar redovisas i huvudsak på statsbudgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsidan i form av avvikelser från en likformig beskattning (s.k. skatteavvikelser). Avvikelser från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en viss grupp av skattskyldiga

omfattas av en skattelättnad i förhållande till en likformig beskattning och som en skattesanktion om det rör sig om ett "överuttag" av skatt. Många av skatteavvikelserna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika politikområden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik. Dessa avvikelser påverkar statsbudgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av nettoberäknade skatteavvikelser finns i bilaga 2 till 2004 års ekonomiska vårproposition.

De redovisade avvikelserna som har kunnat kvantifieras avser främst värdet av undantag från skatteplikt vid uttag ur näringsverksamhet av bränsle om fastigheten är taxerad som lantbruksenhet samt värdet av att bl.a. anläggning av ny skog omedelbart får kostnadsföras. Skatteavvikelserna rör politikområde livsmedelspolitik och skogspolitik. En närmare beskrivning av skatteavvikelserna återfinns under dessa politikområden.

4 Skogspolitik

4.1 Omfattning

Området Skogspolitik omfattar den skogspolitik som beslutades av riksdagen 1993 (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:352). Inom politikområdet rymmer de flesta statliga ekonomiska medel som har beslutats för att nå de skogspolitiska målen. I budgetpropositionen behandlas särskilt Skogsvårdsorganisationen som består av Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna. Skogsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet med ansvar för frågor som rör skogsbruket och chefsmyndighet för de tio regionala skogsvårdsstyrelserna.

Försöksverksamheten med vidgad samordnad länsförvaltning på Gotland fortsätter

t.o.m. 2006. Försöksverksamheten innebär att skogsvårdsstyrelsens arbetsuppgifter sedan 1998 ingår i den verksamhet som länsstyrelsen ansvarar för.

De anslag som finns inom politikområdet avser i huvudsak Skogsvårdsorganisationens förvaltningsanslag och anslag till miljöinriktade insatser inom skogsbruket. Därtill kommer ett mindre anslag för vissa svenska åtgärder på det internationella skogsområdet. Skogsvårdsorganisationen bedriver även uppdragsverksamhet som inte finansieras över statsbudgeten. Vissa åtgärder på skogsområdet medfinansieras av EU inom ramen för Jordbruksfonden i strukturfondsprogrammen och miljö- och landsbygdsprogrammet.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet Skogspolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2003	Anslag 2004 ¹	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007
41:1 Skogsvårdsorganisationen	302	312	309	316	319	324
41:2 Insatser för skogsbruket	237	206	214	221	221	221
41:3 Internationellt skogssamarbete	2	1	2	1	1	1
41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning	3	6	6	6	6	6
Totalt för politikområde Skogspolitik	544	525	531	544	547	553

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Utgifterna för anslagen inom skogspolitiken uppgick under 2003 till 544 miljoner kronor vilket var 10 miljoner högre än anslagna medel för året. De högre utgifterna förklaras främst av utgifter för tidigare fattade beslut inom anslaget 41:2 *Insatser för skogsbruket* avseende ersättning för biotopskydd och naturvårdsavtal.

4.3 Skatteavvikelser

Begreppet skatteavvikelser förklaras närmare under avsnitt 2.3. Skatteavvikelsena som hänförs till Skogspolitiken redovisas i nedanstående tabell.

Tabell 4.2 Skatteavvikelser inom politikområdet Skogspolitik

Miljoner kronor

	Prognos 2004	Prognos 2005
Avverkningsrätt till skog	-	-
Skogsavdrag	-	-
Anläggning av ny skog m.m.	219	218
Totalt politikområde Skogspolitik	219	218

Avverkningsrätt till skog

Enligt god redovisningssed uppkommer intäkten när bindande avtal träffats. Enligt gällande lagstiftning tillämpas dock i detta fall kontantprincipen, vilket innebär att beskattningen skjuts upp, varför en räntefri kredit uppstår i näringsverksamhet.

Skogsavdrag

Vid avyttring av skog får fysisk person under innehavstiden avdrag med högst 50 procent av anskaffningsvärdet, medan avdraget för juridiska personer är begränsat till 25 procent. Vid taxeringen för ett visst beskattningsår får avdrag göras med högst halva den avdragsgrundande skogsintäkten. Syftet med avdragsrätten är att undanta rena kapitaluttag från beskattning. Å andra sidan saknas anledning att ge avdrag när värdeökningen på skogstillväxten överstiger gjorda uttag. Skatteavvikelsen uppkommer genom den schablon som är vald för beräkning av avdragets storlek och avser inkomstskatt och särskild löneskatt.

Anläggning av ny skog m.m.

Utgifter för anläggning av ny skog och dikning som främjar skogsbruk skall omedelbart kostnadsföras. Utgifter för inköp av och plantering av träd och buskar för frukt- eller bärodling får dras av omedelbart. Skatteavvikelsen utgörs av ränteeffekten av den omedelbara avskrivningen.

4.4 Mål

Skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som biologisk mångfald bibehålls. Vid skötseln skall hänsyn tas även till andra allmänna intressen. Målet för politikområdet är långsiktigt.

Skogspolitiken kännetecknas av att den har två jämställda mål, ett produktionsmål och ett miljömål.

Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken skall utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning skall ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar.

Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga skall bevaras. Biologisk mångfald och genetisk variation i skogen skall säkras. Skogen skall brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper skall skyddas. Skogens kultur- miljövärden samt dess estetiska och sociala värden skall värnas.

Skogspolitiken utvärderas regelbundet och en första utvärdering redovisades för riksdagen våren 1998 (prop. 1997/98:158, bet. 1998/99: MJU3, rskr. 1998/99:32). Regeringen gjorde då bedömningen att skogspolitikkens mål skulle ligga fast. Riksdagen hade ingen erinran mot detta. Den andra utvärderingen av skogspolitikkens effekter redovisades till regeringen av Skogsstyrelsen i december 2001 och regeringen har i skrivelsen *Uppföljning av skogspolitiken* (rskr. 2003/04:39) redovisat utvärderingen för riksdagen. Regeringen anser med stöd av utvärderingen att skogspolitikkens mål bör ligga fast. När det gäller möjligheten att nå målen pekar redovisningen på att det krävs förbättringar på flera delområden. I skrivelsen anger re-

geringen områden som bör prioriteras för att fortsatt förbättra genomförandet av den nationella skogspolitiken. I linje med utvärderingens förslag anser regeringen att skogens sociala värden behöver lyftas fram tydligare. Skogen har stora värden för rekreation och friluftsliv och därmed för folkhälsan. Staten har som skogsägare ett särskilt ansvar för detta. Det är viktigt att stimulera barn och ungdomar med olika bakgrund att uppleva skog och natur, vilket inte alltid sker naturligt längre i vårt alltmer urbaniserade samhälle. Den tätortsnära skogen har i detta sammanhang särskild betydelse.

4.5 Politikens inriktning

I 1993 års skogspolitiska beslut slogs det fast att skogspolitiken måste ges en långsiktig och ekologisk inriktning. Det framhölls också att det inte är möjligt och rimligt att med alltför korta intervaller ändra grunderna för skogspolitiken mot bakgrund av det grundläggande kravet på god hushållning och med hänsyn tagen till de långa växttider som gäller för den svenska skogen. Beslut som fattas i dag och åtgärder som vidtas i vår generation ger resultat först för kommande generationer. Å andra sidan måste nya kunskaper och värderingar få komma till uttryck i den konkreta utformningen och tillämpningen av skogspolitiken.

1993 års skogspolitik ger också skogsägaren frihet och eget ansvar att själv besluta hur de skogspolitiska målen skall nås. Skogsvårdslagstiftningen uttrycker statens minimikrav på skogsbruket. Den kompletteras av miljöbalken som innehåller vissa bestämmelser som skall medverka till att skogspolitikens miljömål tillgodoses. Statligt ekonomiskt stöd till skogsbruket är av begränsad omfattning. I princip lämnas endast sådant stöd till natur- och kulturmiljövårdsåtgärder som har en omfattning som går utöver de krav som ställs i skogsvårdslagstiftningen. Det är viktigt att poängtera att den svenska modellen med en avreglerad skogspolitik utan produktionsstöd är närmast unik såväl i ett europeiskt som globalt perspektiv. Denna princip kännetecknar även de skogsbruksstöd som finns i de svenska strukturfondsprogrammen och miljö- och landsbygdsprogrammet.

Kraven på Skogsvårdsorganisationen vad gäller rådgivning och tillsyn, liksom arbetet med

biotopskydd och naturvårdsavtal, motiverar en lokalt förankrad organisation med nära och direkta kontakter med skogsägarna. Under de senaste årens rationaliseringar och organisationsförändringar har detta betonats. Ett viktigt komplement till den statsfinansierade verksamheten inom politikområdet är den uppdragsverksamhet som Skogsvårdsorganisationen bedriver och som omfattar viktiga skogspolitiska och arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Enligt regeringens uppfattning bör de skogspolitiska besluten och deras effekter fortlöpande följas upp. Härigenom blir det möjligt att göra de nödvändiga redovisningar som riksdagen behöver och därmed de anpassningar som är angelägna. Detta synsätt har riksdagen ställt sig bakom 1998.

Vid den första utvärderingen av 1993 års skogspolitik gjordes bedömningen att inget av de två målen hade nåtts men att målen borde ligga fast. De brister som konstaterades vad gällde lagstiftning, ekonomiska resurser för områdesskydd och kunskaper hos skogsägarna föranledde förändringar i skogsvårdslagen, skogsvårdsförordningen samt Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till dessa. Vidare förstärktes Skogsvårdsorganisationens resurser för rådgivning till skogsägare under en treårsperiod. Möjligheter skapades för medfinansiering från EU av den omfattande informationskampanjen Grönare skog. Kampanjen fick positiva omdömen i halvtidsutvärderingen av miljö- och landsbygdsprogrammet och kommer därför att fortsätta under 2005 och 2006. Resurserna för skydd av värdefulla skogsmiljöer i form av biotopskyddsområden och genom naturvårdsavtal förstärktes. Därutöver har också en kraftig förstärkning gjorts inom ramen för miljöpolitiken av resurserna för bildande av naturreservat på skogsmark.

Regeringen beslutade i maj 2004 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utvärdera och se över skogspolitiken (dir. 2004:70). Bakgrunden är att hittillsvarande utvärderingar av 1993 års skogspolitik har genomförts av Skogsvårdsorganisationen. Regeringen anser därför att det är dags att genomföra en oberoende utvärdering som omfattar även Skogsvårdsorganisationens arbete. Utvärderingen skall ta som utgångspunkt att grunderna för gällande skogspolitik ligger fast. Det innebär att skogspolitikens två jämslida mål, ett produktionsmål och ett miljömål, ligger fast. Regeringen bedömer att det är vä-

sentligt att utvärdera hur väl målen för skogspolitiken har uppfyllts under de dryga tio åren som den har tillämpats. Det är först nu som det är möjligt att mera genomgripande utvärdera effekterna av 1993 års skogspolitik. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2005.

Riksdagen beslutade i december 2001 om en ny regional utvecklingspolitik i enlighet med regeringens proposition *En politik för tillväxt och livskraft i hela landet* (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Målet för politiken är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet. Skogspolitiken har av regeringen pekats ut som ett viktigt politikområde för uppfyllandet av den regionala utvecklingspolitikens mål. Inom politiken utgör de regionala tillväxtprogrammen centrala instrument för det långsiktiga arbetet för en hållbar regional utveckling. Företrädare för skogspolitikområdet skall därför inom ramen för arbetet med de regionala tillväxtprogrammen bidra till att målet för den regionala utvecklingspolitiken uppnås.

Regeringen har beslutat om ett program för hållbar tillväxt inom det nationella träklustret (prop. 2001/02:1 utgiftsområde 19, bet. 2001/02:NU2, rskr. 2001/02:116). Åtgärderna är avsedda att inriktas på samverkan mellan träindustriföretag och ska stimulera till en mer varierad förädling.

Internationellt kommer regeringen att fortsätta verka för ett ekonomiskt, ekologiskt, socialt och kulturellt hållbart skogsbruk i alla delar av världen. Flera viktiga förhandlingar pågår på det globala planet. Det globala avtalet om tropiskt timmer (ITTA), där Sverige deltar på konsumentensida, håller på att omförhandlas. Under det kommande året kommer FN på nytt att ta ställning till frågan om en global skogskonvention skall börja förhandlas.

Den svenska skogspolitiken påverkas i allt högre utsträckning av medlemskapet i EU, trots att ingen gemensam skogspolitik finns. Frågan om ökade inslag av gemensam politik aktualiseras under förhandlingarna om det nya fördraget, men inga ändringar gjordes. Trots detta berör flera aktuella EU-förslag skogspolitiken. EU-kommissionens förslag till ny förordning för landsbygdsutveckling för perioden 2007 – 2013 innehåller en mängd åtgärder med skoglig inriktning. För närvarande gäller detta särskilt de s.k. FLEGT-förhandlingarna om skogsvårdslagstiftningens efterlevnad framför allt när det gäller

handel. Syftet är att förhindra import till EU av virke som avverkats i strid med exporterande lands lagstiftning, såväl skogslagstiftning som ekonomisk lagstiftning. Det är viktigt att väl hävda svenska intressen inom det skogspolitiska området, eftersom skogen har stor betydelse för landet. Utvecklingen måste följas noga när flera stora skogsländer blivit medlemmar i unionen under 2004.

4.6 Insatser

4.6.1 Statliga insatser inom politikområdet

Statens insatser inom politikområdet utgörs av de medel som har beslutats för att nå skogspolitikens mål. Merparten av dessa administreras av Skogsvårdsorganisationen. Dess grundläggande uppgift är att göra avvägningen mellan de två jämförda skogspolitiska målen, produktionsmålet och miljömålet. Viktiga insatser sedan länge är rådgivning, tillsyn, information och utbildning. Dessa insatser har fått ökad betydelse genom 1993 års skogspolitiska beslut som starkt betonar skogsägarnas frihet och eget ansvar för att de skogspolitiska målen nås. Skogsvårdsorganisationens uppgift är mot denna bakgrund främst att ge skogsägarna råd och informera om hur olika skogsbruksåtgärder bör utföras för att de båda skogspolitiska målen skall tillgodoses. Skogsvårdsorganisationen är tillsynsmyndighet för skogsvårdslagstiftningen utom vad gäller miljöbalkens bestämmelser om reservat och markavvattning.

Anslagen för ersättning till skogsbruket för beslut om biotopskyddsområden och naturvårdsavtal har ökat under senare år för att de miljöpolitiska målsättningarna som lagts fast i miljö kvalitetsmålet Levande skogar skall nås. Regeringen beslutade i slutet av 2002 om att tillsätta en förhandlare för att arbeta med ett nationellt program för att öka användningen av trä. Förhandlaren redovisade i januari 2004 en strategi för att främja användningen av trä i byggandet (Ds 2004:01). Strategin har tagits fram i samråd med företrädare för skogsnäringen och byggsektorn. Strategin innehåller förslag till åtgärder, inklusive åtaganden från näringslivet respektive staten. Regionala och nationella konsek-

kvenser har särskilt beaktas. Uppdraget är i linje med riksdagens önskemål (bet. 2001/02:NU12).

Med en ökad användning av trä i byggandet nationellt och internationellt får skogen som resurs en ökad betydelse. En utvecklad och lönsam vidareförädlingsindustri medför att betalningsförmågan för den svenska skogsråvaran bibehålls eller stärks. Trä utgör som förnybar råvara en lämplig produkt för en hållbar utveckling och ett byggande baserat på trä är positivt ur klimat- och miljösynpunkt.

Enligt strategin föreslås att regeringen utser ordförande till en samordnarfunktion som får i uppdrag att samordna föreslagna åtgärder, bl.a. att koordinera en fortbildningskampanj. Dessutom föreslås att underlag utarbetas för bedömning av miljöpåverkan från olika byggmaterial i ett livscykelperspektiv. Behov av referensobjekt med trä som stommaterial uppmärksammas också. Rapporten har remissbehandlats under våren 2004 och kompletterades med en hearing.

4.6.2 Insatser utanför politikområdet

Utbildning och forskning för skogsbrukets behov finansieras till stor del inom utgiftsområde 23 genom Sveriges lantbruksuniversitet och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, men även inom utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning*. Insatser för skogsindustriell forskning görs också inom utgiftsområde 24 *Näringsliv* och av löntagarfondstiftelserna.

Natur- och kulturmiljöåtgärder, s.k. Gröna jobb, inom arbetsmarknadspolitikerna har bl.a. stor betydelse för skogspolitikens miljömål. Förvärv och intrångsersättningar för bildande av naturreservat och skötsel av naturreservat på skogsmark finansieras över anslag inom utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård* som disponeras av Naturvårdsverket. Inom ramen för kulturmiljöarbetet har Riksantikvarieämbetet tagit fram ett idé och handlingsprogram för arbetet med skogens biologiska kulturarv i syfte att detta kulturarv skall bevaras, brukas och berikas.

Som nämnts i det föregående är skogsägarens egna insatser avgörande för att skogspolitikens mål skall kunna nås. Detta gäller inte minst miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Frivilliga hän-synstaganden i form av särskilt anpassad skogs-skötsel och frivilligt avsatta områden komplette-

ras av landskapsekologisk planering av skogs-landskapet.

4.7 Resultatbedömning

4.7.1 Resultat

När det gäller resultatbedömningen för ett enskilt år är det svårt att göra en sådan för skogspolitikerna. Med anledning av de långa ledtiderna från insatta åtgärder tills resultaten kan bedömas bör skogssektorn studeras över längre tidsperioder. Därutöver är det svårt att särskilja effekterna av myndigheternas verksamhet från effekterna av andra faktorer. Den senaste utvärderingen visade särskilt på svårigheterna att särskilja effekterna från olika påverkansfaktorer.

Skogssektorns samhällsekonomiska betydelse är relativt sett viktigare i den svenska ekonomin än vad fallet är i övriga EU-länder, med undantag för Finland. Skogssektorn svarar för 3,5 procent av BNP, 13 procent av Sveriges totala export och mer än hälften av Sveriges totala nettoexport (export minus import) vilket motsvarar 86 miljarder kronor i nettotillskott. Skogssektorn är viktig för regionalpolitik, sysselsättning (ca 90 000 anställda i skogsbruk och skogsindustri), energitillförsel (biobränsle) och infrastruktur.

Produktionen av svenska skogsindustriprodukter var under 2003 rekordhög. Den samlade produktionen av massa uppgick till 11,8 miljoner ton jämfört med 11,4 miljoner ton 2002. Produktionen av papper steg med 3 procent till 11 miljoner ton. 87 procent gick till export vilket motsvarar ca 66 miljarder kronor. Mer än två tredjedelar av exporten gick till EU-länderna. Produktionen av sågade trävaror uppgick preliminärt till 16,8 miljoner kubikmeter varav 65 procent gick till export. Exportvärdet uppgick till 21 miljarder kronor. Sysselsättningen i skogsnäringen beräknas till ca 90 000 personer (16 000 kvinnor och 74 000 män). Av dessa sysselsattes 16 000 (1 000 kvinnor och 15 000 män) inom skogsbruket, 38 000 (6 000 kvinnor och 32 000 män) inom trävaruindustrin och 36 000 (8 000 kvinnor och 28 000 män) inom massa-, pappers- och pappindustrin. Ytterligare närmare 100 000 personer beräknas vara sysselsatta i företag med direkt anknytning till skogsindustrin. Det rör sig främst om företag i

transport-, verkstads-, kemi- och IT-industrierna samt inom forskning och utbildning.

Avverkningen ökade under 2003 och beräknas till ca 83,4 miljoner kubikmeter. År 2002 uppgick avverkningen till 82,4 miljoner kubikmeter. Avverkningens bruttovärde 2002 beräknas till 21 miljarder kronor, varav avverkningskostnader ca 8 miljarder kronor och rotnettovärde 14 miljarder kronor. Skogsnäringens produktionsvärde under år 2001 var 181 miljarder kronor. Skogsindustrins förädlingsvärde var ca 15 procent av tillverkningsindustrins totala förädlingsvärde. Det totala skogsbruksvärdet vid 1998 års allmänna fastighetstaxering var 181 miljarder kronor. Skogsbruksvärdet efter den årliga omräkningen 2003 var 231 miljarder kronor. Importen av rundvirke och flis under 2003 var 11,4 miljoner kubikmeter barkat virke. Det är en minskning med 4 procent jämfört med 2002. Det totala importvärdet av rundvirke och flis uppgick till 4,6 miljarder kronor. Även om importnivån inte nådde upp till rekordåret 2000 då 12,8 miljoner kubikmeter importerades, spelar importen en viktig roll för skogsindustrins virkesförsörjning.

Skogsindustrins rundvirkesförbrukning under 2002 var 67 miljoner kubikmeter barkat virke. Massa- och pappersindustrin förbrukade 43,5 miljoner kubikmeter. Sågverksindustrin förbrukade ca 34 miljoner kubikmeter och producerade ca 11 miljoner kubikmeter biprodukter (sågspån och flis) som förbrukades inom massa- och pappersindustrin. Träskiveindustrin förbrukade 1 miljon kubikmeter.

Enligt konsekvensanalyser som utförts i Skogsstyrelsens regi bör det vara möjligt att med nuvarande skogsvårds- och naturvårdsambitioner successivt öka den uthålliga årliga avverkningen under den närmaste 100-årsperioden från nuvarande ca 80 miljoner kubikmeter till ca 90 – 95 miljoner kubikmeter. Även med dessa avverkningsnivåer kommer virkesförrådet att fortsätta öka liksom andelarna lövträd, äldre lövrik skog, gammal skog och antalet gamla grova träd. Grundläggande förutsättningar för denna utveckling är en fortsatt strävan att nå de skogspolitiska målen.

I såväl den senaste utvärderingen av skogspolitiken 2001 som i utvärderingen 1998 konstaterades brister både när det gäller produktionsmålet och miljömålet. Den senaste uppföljningen av förnygringsresultaten visar att 25 procent av de undersökta områdena inte uppfyller de krav som

ställs i skogsvårdslagen. När det gäller generell naturvårdshänsyn uppfylls inte kraven i 19 procent av områdena. Båda utvärderingarna visar på ytterligare behov av insatser i form av rådgivning i produktions- och miljöfrågor samt tillsyn särskilt vad gäller återväxtåtgärder. Vidare behövs ökade insatser för områdesskydd.

Som exempel på utvecklingen inom politikområdet kan följande nämnas. Hösten 1999 startade Skogsvårdsorganisationen en landsomfattande informationskampanj, Grönare skog. Kampanjen behandlar skogspolitikens båda mål. Kampanjen engagerade 2003 nära 14 000 skogsägare via rådgivning i fält. Genom utbildningsaktiviteter omfattande minst 10 timmar nåddes ytterligare ca 12 000 skogsägare. Utöver detta deltog 27 000 skogsägare i olika informationsaktiviteter omfattande 3 – 10 timmar. Skogsvårdsorganisationen har även varit i kontakt med nära 6 400 entreprenörer och olika tjänstemän i skogsbruket, av vilka ca 1 400 fått rådgivning i fält och ca 1 600 fått utbildning. Kampanjen har via det svenska landsbygdsprogrammet medfinansierats av EU.

Möjligheter har skapats för direktkommunikation via Internet mellan skogsvårdsstyrelsernas konsulenter och skogsägarna. Antalet besök på Skogsvårdsorganisationens webbplats har fortsatt att öka. Informationstidningen SkogsEko har under 2003 distribuerats till skogsägare m.fl. i en upplaga på 280 000 exemplar.

Resultatet av dessa insatser i skogen kommer inte att synas förrän om flera år. Utvärderingen visade dock på ett tydligt samband mellan förnygringsresultat och miljöhänsyn vid förnygringsavverkningar och direkta kontakter mellan skogsägare och Skogsvårdsorganisationens personal.

I projektet Skog och historia samverkar Riksantikvarieämbetet med Skogsstyrelsen och Arbetsmarknadsverkets regionala och lokala organisationer. Regionala projekt kring inventering, utbildning, seminarier och information har hittills bedrivits i mer än halva landet och uppskattningsvis har över 100 000 platser med fornlämningar eller kulturhistoriska lämningar påträffats.

Skogsvårdsorganisationen samarbetar med Skolverket, Skogsindustrierna, LRF Skogsägarna, Sveriges lantbruksuniversitet, Jägareförbundet m.fl. i projektet Skogen i skolan. Skogen i skolans verksamhet nådde under 2003 ca 13 000 lärare och ca 118 000 elever. Genom Skogen i

skolan får lärare faktakunskaper, arbetsmetoder och material för att jobba med skogen och skogsbruket i undervisningen. Verksamheten syftar till att öka kunskaperna om den svenska skogen och skogsnäringen.

Naturvårdsavtal och biotopskyddsområden är två verktyg för naturvård som administreras av Skogsvårdsorganisationen. Totalt uppgick arealerna av dessa vid utgången av 2003 till ca 13 400 respektive ca 10 400 hektar produktiv skogsmark, varav ca 4 400 respektive 1 950 hektar produktiv skogsmark tillkom under 2003. Dessa siffror kan jämföras med att ca 5 000 respektive ca 2 150 hektar produktiv skogsmark tillkom under 2002. Den största delen av biotoparealen var äldre naturskogsartade skogar. Den sammanlagda utbetalda ersättningen under åren 1999 – 2003 för naturvårdsavtal och biotopskyddsområden uppgår till ca 458 miljoner kronor, varav 382 miljoner för biotopskydd.

Skogsbruket har på eget initiativ miljöcertifierat sitt skogsbruk i stor utsträckning. Vid utgången av 2003 var ca 10 miljoner hektar av Sveriges drygt 23 miljoner hektar skogsmark certifierad enligt den s.k. FSC-standarden. Samtidigt var ca 4 miljoner hektar skogsmark certifierad enligt den s.k. PEFC-standarden.

Skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet har alltsedan skogsvårdsstyrelsernas tillkomst utgjort en betydande del av organisationens verksamhet. Verksamheten är självfinansierad. Uppdragsverksamheten är inriktad på områden som är särskilt angelägna för att uppfylla skogspolitikens mål. Uppdragsverksamheten utgör en grundförutsättning för en lokalt spridd distriktsorganisation. Organisationen får ökade kontaktytor mot skogsägare, entreprenörer och skogliga tjänstemän. Den kompetens och erfarenhet som organisationen skapar genom uppdragen ökar trovärdigheten gentemot dessa grupper. Samtidigt är uppdragen ett viktigt verktyg för att genomföra skogspolitiken. Exempelvis åskådliggör s.k. ”Gröna skogsbruksplaner” de jämställda målen på fastighetsnivå. I uppdragen åt arbetsmarknadsmyndigheten bidrar Skogsvårdsorganisationens projekt till skogens sociala värden samtidigt som de bidrar till de arbetsmarknadspolitiska målen.

Uppdragsverksamheten utgör 26 procent av verksamheten, beräknat som tjänstgöringsdagar, och 43 procent av omsättningen. Omsättningen ökade något i förhållande till 2002 då uppdragsverksamheten utgjorde 26 procent av verk-

samheten och 39 procent av omsättningen. Omsättningsökningen beror på att en större andel av de arbetssökande i arbetsmarknadsprojekten har någon form av anställningsstöd. Uppdragsverksamheten förväntas öka ytterligare genom ett avtal som slöts i mars 2004 med Arbetsmarknadsverket och svenska ESF-rådet om en kraftig ökning av arbetsmarknadssatsningen ”Gröna jobb”.

Skogsstyrelsen har till regeringen redovisat sitt miljöledningsarbete. Skogsvårdsorganisationen är sedan december 2001 miljöcertifierad enligt ISO 14001.

Skogsstyrelsen har i årsredovisningen redovisat hur kompetensförsörjningssituationen ser ut. Skogsvårdsorganisationen har en skev åldersfördelning med väntade stora pensionsavgångar. Medelåldern hos personalen är 47,4 år. Tjugoen procent av personalen är kvinnor. Kompetensförsörjningen är viktig och kommer, för att få ökat genomslag, mer effektivt integreras i verksamhetsplaneringen. Med hjälp av tydliga och mätbara mål för kompetensförsörjningen kommer rekryteringen inriktas mot att bredda kompetensen inom organisationen för att på så sätt möta de nya krav på kompetens som väntas följa av bl.a. arbetet med Skogens sociala värden. Kompetensförsörjningen skall även syfta till att rekrytera in yngre personer med god teoretisk utbildning. Som exempel kan nämnas det traineeprogram som startade hösten 2003. Traineeprogrammet är också ett led i den ökade satsningen på chefsförsörjning och ledarskap. Inom det området sker omfattande kompetensutveckling av Skogsvårdsorganisationens och Skogsstyrelsens ledningsgrupper. Nära kopplat till kompetensförsörjningen är även jämställdhet där organisationens mål är att öka andelen kvinnor inom såväl de skogliga som de ledande befattningarna.

Arbetet på det internationella skogsområdet har för Skogsstyrelsens del präglats av förberedelser och genomförande av Ministerkonferensen för skydd av Europas skogar, förberedelser och medverkan i FN:s skogsforum (UNFF3), medverkan i FAO:s Committee on Forestry, bevakning av klimatkonventionen och konventionen om biologisk mångfald, deltagande i olika arbetsgrupper inom Nordiska Ministerrådet, deltagande i Baltic 21 och Barentssamarbetet m.m. Dessutom ansvarade Skogsstyrelsen för en utställningsmonter om den svenska skogs-

bruksmodellen vid Världsskogskongressen i Quebec under hösten 2003.

Skogsstyrelsens EU-arbete fokuserade under våren på förordningen "Forest Focus", en förordning om skogsskadeövervakning och skogsbrand och frågor om biodiversitet, klimatförändringar m.m. Vidare har arbetet med EU:s aktionsplan mot illegalt avverkat virke "Forest Law Enforcement Governance and Trade", översynen av EU:s skogsstrategi samt EU:s strukturfonder tagit resurser i anspråk. Utvidgningen av EU påverkar skogsfrågornas behandling eftersom flera stora skogsländer nu är medlemmar. Skogsstyrelsens EU-arbete och övrigt internationellt arbete har redovisats i två särskilda rapporter till regeringen.

4.7.2 Analys och slutsatser

Utvärderingen av skogspolitiken visar att arbetet på miljösidan haft en positiv utveckling under hela 1990-talet, men att det fortfarande återstår mycket innan målet om att bevara biologisk mångfald i skogslandskapet kan anses vara uppnått. På produktionssidan har det skett ett negativt trenderbrott när det gäller föryngringsresultaten mellan utvärderingen 1998 och utvärderingen 2001. Även röjningsaktiviteten ligger kvar på en alltför låg nivå. Det finns således fortfarande brister som måste rättas till om skogspolitikens mål skall nås.

Insatser kommer att krävas både av skogs-näringslivet själv och av Skogsvårdsorganisationen i syfte att nå de båda skogspolitiska målen. Även de förslag som regeringen har redovisat i propositionen *Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier* (prop. 2000/01:130), som riksdagen antog i november 2001 (bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:326), bl.a. när det gäller miljökvalitetsmålet Levande skogar och dess delmål, ställer stora krav på engagemang från Skogsvårdsorganisationens sida. Skog och skogsbruk behandlas även i flera av de andra miljökvalitetsmålen. Den senaste utvärderingen visade att Skogsvårdsorganisationens fältbesök och efterföljande direkta kontakter med skogsägarna har stor betydelse för vilka åtgärder som skogsägaren genomför. Sannolikheten för bättre resultat ökar när skogsvårdsstyrelsen gjort fältbesök. Det behövs därför ytterligare rådgivningsinsatser för att nå såväl produktions- som miljömålet. Det är även angeläget att myndighetens arbetsformer

utvecklas vidare i syfte att på ett effektivt sätt nå goda resultat.

Arbetet med biotopskydd och naturvårdsavtal i syfte att uppnå miljökvalitetsmålet Levande skogar har utvecklats mycket positivt. Skogsvårdsstyrelsernas lokala anknytning, goda lokal-kännedom och regelbundna kontakter med skogsägarna även i andra sammanhang antas vara de viktigaste framgångsfaktorerna, vilket även den skogspolitiska utvärderingen antyder. Skogsägarna är särskilt positiva till instrumentet naturvårdsavtal. Naturvårdsavtalen innebär inte ett permanent skydd för marken på samma sätt som biotopskydd eller naturreservat, utan det handlar om avtal som normalt tecknas på 50 år.

Möjligheterna att nå delmål 3 om skydd av kulturmiljöer i skogen ökar när ytterligare resurser nu satsas på arbetsmarknadsåtgärder genom s.k. Gröna jobb. Det sker genom ett ramavtal som slutits mellan Skogsstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen och Svenska ESF-rådet. Under två år skall Skogsvårdsorganisationen ansvara för 5 000 årsarbeten. Förutom de arbetsmarknads-politiska målen kommer detta projekt att kunna bidra med den kunskapsuppbyggnad som krävs för att nå delmål 3. Regeringen avser återkomma i sin bedömning av måluppfyllelse och resursbehov i samband med den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2005.

Rådgivning, och även tillsyn, har visat sig vara ett effektivt redskap för att nå skogspolitikens mål. Rådgivningen är också ett mer effektivt medel för att nå skogspolitikens mål än omfattande statliga subventioner som tillämpas i många andra länder. Regeringen bedömer därför att rådgivning och tillsyn, jämte biotopskydd och naturvårdsavtal, som de viktigaste statliga styrmedlen för att nå de skogspolitiska målen.

Den senaste utvärderingen visade särskilt på svårigheterna att särskilja effekterna på skogsbruket från olika påverkansfaktorer. Det är därför viktigt att till nästa utvärdering av skogspolitiken utveckla formerna för utvärderingen och metoderna att särskilja olika faktorer påverkan.

4.8 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för 2003 avseende Skogsvårdsorganisationen. Någon effektivitetsrapport har inte lämnats.

4.9 Budgetförslag

4.9.1 41:1 Skogsvårdsorganisationen

Tabell 4.3 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	301 836	Anslags-sparande	3 153
2003	Utfall	301 836		3 153
2004	Anslag	311 975 ¹	Utgifts-prognos	309 253
2005	Förslag	315 934		
2006	Beräknat	318 719 ²		
2007	Beräknat	324 051 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 315 934 tkr i 2005 års prisnivå.

³ Motsvarar 315 934 tkr i 2005 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Skogsstyrelsen som är central förvaltningsmyndighet för skogsfrågor och chefsmyndighet för skogsvårdsstyrelserna. Vidare får anslaget användas för bidrag till vissa miljöorganisationer. Utgifterna för 2003 motsvarade i stort sett anslagsnivån för budgetåret.

Avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.4 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (Som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkter – kostnader)
Utfall 2003	-	173	216	-43
Prognos 2004	-	235	178	57
Budget 2005	-	235	165	70

Tabell 4.5 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkter – kostnader)
Utfall 2003	393 295	403 188	-9 893
(varav tjänsteexport)	6 678	6 883	-205
Prognos 2004	777 600	787 600	-10 000
(varav tjänsteexport)	10 000	9 700	300
Budget 2005	1 100 000	1 100 000	-
(varav tjänsteexport)	15 000	14 700	300

Utfallet av uppdragsverksamheten för 2003 och prognosen för 2004 är till största delen beroende av de insatser som görs inom arbetsmarknadspolitikkens ram. Den arbetsmarknadsrelaterade uppdragsverksamheten kommer att

öka betydligt genom det avtal mellan Skogsstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen och Svenska ESF-rådet om ökad volym av s.k. ”Gröna jobb” som har beslutats.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet för 2005 till 315,9 miljoner kronor. För budgetåret 2006 beräknas 318,7 miljoner kronor och för 2007 beräknas anslagsbehovet till 324,1 miljoner kronor. Anslaget disponeras av Skogsstyrelsen som är central förvaltningsmyndighet för skogsfrågor och chefsmyndighet för skogsvårdsstyrelserna. Vidare bör anslaget få användas för bidrag till vissa miljöorganisationer.

Regeringen bedömer att det ökande samarbetet inom EU kring skogsfrågor kommer att ställa högre krav på svenskt engagemang. EU-arbetet kommer därmed ytterligare behöva prioriteras av Skogsvårdsorganisationen.

Tabell 4.6 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 41:1 Skogsvårdsorganisationen

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	311 975	311 975	311 975
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 959	6 744	12 076
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	315 934	318 719	324 051

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

4.9.2 41:2 Insatser för skogsbruket

Tabell 4.7 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	237 024	Anslags-sparande	39 199
2003	Utfall	237 024		39 199
2004	Anslag	205 700 ¹	Utgifts-prognos	214 211
2005	Förslag	221 200		
2006	Beräknat	221 200		
2007	Beräknat	221 200		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget disponeras av Skogsstyrelsen och täcker kostnaderna för statsbidrag enligt förordningen (1993:555) om statligt stöd till skogsbruket och förordningen (2000:577) om stöd för miljö- och landsbygdsåtgärder. Anslaget finansierar bidrag till sådant ädellövskogsbruk som regleras särskilt i skogsvårdslagen (1979:429) och vissa natur- och kulturmiljövårdsåtgärder. Vidare täcker det statens kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal. Anslaget får även användas för utvecklingsarbete avseende kontinuitetsskogsbruk.

Anslaget finansierar sedan sin tillkomst 1994 vissa administrationskostnader hos Skogsvårdsorganisationen. Dessa kostnader får, när det gäller de förordningsreglerade statsbidragen, uppgå till högst 2 miljoner kronor för 2005. Därtill kommer Skogsvårdsorganisationens kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal, som får uppgå till högst 35 miljoner kronor under 2005. Utfallet för anslaget under 2003 var 11 miljoner kronor högre än anslagsnivån för budgetåret. Anslagssparandet består till största delen av beslutade men ännu ej utbetalade stöd.

Regeringens överväganden

Regeringen bedömer anslagsbehovet för 2005 till 221,2 miljoner kronor. För 2006 respektive 2007 beräknas anslagsbehovet till 221,2 miljoner kronor. Mot bakgrund av vad regeringen föreslagit i propositionen *Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier* (prop. 2000/01:130) bör fortsatta insatser göras för biotopskydd och naturvårdsavtal även under 2005.

Regeringen föreslår att anslaget tillförs 60,5 miljoner kronor per år för Skogsvårdsorganisationens kostnader för biotopskydd och naturvårdsavtal.

Regeringen föreslår vidare att anslaget tillförs 5 miljoner kronor per år som får användas för utvecklingsarbete avseende kontinuitetsskogsbruk.

Anslaget bör liksom hittills till viss del kunna disponeras för Skogsvårdsorganisationens administrationskostnader, även vad gäller sådana kostnader som är relaterade till biotopskydd och naturvårdsavtal.

Tabell 4.8 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 41:2 Insatser för skogsbruket

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	205 700	205 700	205 700
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	65 500	65 500	65 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt ²	-50 000	-50 000	-50 000
Förslag/beräknat anslag	221 200	221 200	221 200

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Avser minskningar till följd av tidigare beslutade tidsbegränsade nivåhöjningar.

4.9.3 41:3 Internationellt skogssamarbete

Tabell 4.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2003	Utfall	2 191	Anslags-sparande	787
2004	Anslag	1 405 ¹	Utgifts-prognos	1 874
2005	Förslag	1 405		
2006	Beräknat	1 405		
2007	Beräknat	1 405		

¹ Inklusive av riksdagen beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för 2005.

De utgifter som belastar anslaget är bl.a. alleuropeiskt skogssamarbete, närområdessamarbete i skogsfrågor inom Östersjöregionen samt nordiskt samarbete. FN:s skogssamarbete i form av främst FN:s skogsforum och FAO belastar också anslaget, liksom resekostnader föranledda av den Internationella tropiska timmerorganisationens arbete.

Regeringens överväganden

För budgetåret 2005 bedöms anslagsbehovet till 1,4 miljoner kronor. För budgetåren 2006 och 2007 bedöms anslagsbehovet vara oförändrat. Under 2005 kommer främst det utvecklade närområdessamarbetet inom ramen för bl.a. Baltic 21 samt bilaterala kontakter med nya stora skogsländer inom EU samt Ryssland att kräva resurser. Dessutom kommer svenskt deltagande vid FN:s skogsforum, som håller sitt slutmöte 2005, att kräva insatser.

4.9.4 41:4 Från EG-budgeten finansierade medel för skogsskadeövervakning

Tabell 4.10 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2003	Utfall	2 763	Anslags-sparande	5 651
2004	Anslag	6 000 ¹	Utgifts-prognos	5 939
2005	Förslag	6 000		
2005	Beräknat	6 000		
2006	Beräknat	6 000		

¹ Inklusivt av riksdagen beslutade anslag på tilläggsbudget och förslag på tilläggsbudget i samband med BP för 2005.

Anslaget disponeras av Skogsstyrelsen och används för kartläggning av skogens miljö tillstånd

på över 200 observationsytor spridda över landet. Den nationella delen av finansieringen för denna verksamhet sker över anslaget 41:1 Skogsvårdsorganisationen.

Regeringens överväganden

För budgetåret 2005 bedöms anslagsbehovet till 6 miljoner kronor. För budgetåret 2006 respektive 2007 beräknas anslagsbehoven vara oförändrade. Därefter kommer förordningen att omförhandlas vilket kan förändra förutsättningarna.

5 Djurpolitik

5.1 Omfattning

Politikområdet omfattar verksamhet som avser djur som människan håller eller på annat sätt har tagit ansvar för, samt den del av faunavärden som avser viltvård.

Verksamhet vid Statens jordbruksverk med distriktsveterinärorganisationen, Statens veterinärmedicinska anstalt, Djurskyddsmyndigheten, Veterinära ansvarsnämnden, Livsmedelsverket, Naturvårdsverket, Sametinget och länsstyrelserna ingår.

Inom politikområdet Djurpolitik disponerar Jordbruksverket medel för att genomföra program för att säkra djurhälsan, inklusive åtgärder för att säkra foderkvaliteten. Medel avsätts också till obduktioner, beredskap mot och förebyggande och bekämpande av smittsamma djursjukdomar, samt till olika kontroll- och bekämpningsprogram när det gäller framför allt nötkreatur, svin, fjäderfä, får, getter och fisk.

Jordbruksverkets veterinära fältverksamhet upprätthålls genom de statliga distriktsveterinärerna. Distriktsveterinärorganisationen är i princip rikstäckande, har ca 350 anställda och finns på mer än 100 platser.

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan för myndigheter och enskilda och utreder bl.a. uppkomst, orsak och spridningssätt av smittsamma sjukdomar som drabbar djur. Forsknings- och utvecklingsarbete bidrar till ökade kunskaper om smittor, foder och djurhållning. SVA ingriper vid utbrott av epizootiska eller zoonotiska sjukdomar och ansvarar även för Zoonoscenter i Sverige. SVA är veterinärmedicinskt centrallaboratorium och svenskt referenslaboratorium enligt en rad EG-rättsakter.

På uppdrag av Jordbruksverket genomför SVA analyser och tester för att en god beredskap och djurhälsostatus skall kunna säkerställas i Sverige. Jordbruksverkets och SVA:s uppgifter är att uppnå och vidmakthålla en god djur- och folkhälsa. Arbetet bedrivs genom förebyggande, diagnostiserande och bekämpande av infektionssjukdomar hos husdjur.

Djurskyddsmyndigheten inrättades den 1 januari 2004. Djurskyddsmyndigheten är nu den centrala myndigheten avseende djurskydd enligt djurskyddslagen. Detta är uppgifter som överlämnats från Jordbruksverket och Centrala försöksdjursnämnden (CFN). Avveckling av CFN pågår.

Livsmedelsverket bidrar inom djurområdet med kontroller vid slakt och på livsmedelsanläggningar, med hjälp av besiktningveterinärer och annan tillsynspersonal. Länsstyrelserna utövar bl.a. tillsyn över veterinär verksamhet. Vid Veterinära ansvarsnämnden prövas anmälningar som gjorts mot veterinärer i deras yrkesutövning.

Sametingets och Naturvårdsverkets uppgifter inom Djurpolitiken är att lämna bidrag till åtgärder för att förebygga skada av vilt samt handlägga frågor om ersättning för sådan skada enligt viltskadeförordningen (2001:724).

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2003	Budget 2004 ¹	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007
42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt	114,6	98,4	96,6	99,7	100,9	102,6
42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen	89,4	93,3	91,5	94,7	95,1	96,5
42:3 Djurhälsovård	22,4	14,4	15,3	14,8	14,8	14,8
42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar	107,8	107,1	105,2	125,1	125,1	125,1
42:5 Ersättningar för viltskador m.m.	84,3	87,5	88,7	87,5	87,5	87,5
42:6 Djurskyddsmyndigheten	3,1	61,5	64,4	86,7	88,4	90,2
42:4 Centrala försöksdjursnämnden ²	18,8	-	-	-	-	-
Totalt för politikområde Djurpolitik	440,3	462,2	461,7	508,5	511,8	516,8

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Från och med 2004 utgår anslaget 42:4 Centrala försöksdjursnämnden

5.3 Mål

Målet för djurpolitiken är ett gott djurskydd och ett gott djurhälsotillstånd bland djur i människans tjänst och att viltstammarna förvaltas på ett sådant sätt att oacceptabla skador på människor och egendom inte uppstår.

5.4 Politikens inriktning

I djurpolitiken ingår delar som djurhälsa, inkl. smittskydd, epizooti- och zoonosbekämpning, in- och utförsel av djur och djurprodukter, djurskydd, foder, slakt, animaliska biprodukter (avfall), veterinärorganisatoriska frågor, avel och husdjursgenetiska resurser.

Djurhälsa och djurskydd m.m.

Det finns ett stort engagemang för djur, både hos allmänheten, i den politiska debatten, i en mångfald av intresseorganisationer för djurfrågor och hos djurhållarna. En tydlig indikation på detta är att cirka hälften av allmänhetens brev till jordbruksministern rör djurfrågor. Regeringens strävan är att uppnå ett gott hälsotillstånd och ett gott djurskydd bland husdjur, sällskapsdjur, försöksdjur och andra djur som människan håller. Etiska frågor är särskilt i fokus. En god djurhållning är en viktig del i livsmedelskedjan. Den svenska grundtanken är att djurmiljön skall anpassas till djurens behov i så hög grad som möjligt och att djuren skall ges möjlighet att bete sig naturligt. Tillgång till näringsrikt foder fritt

från smittämnen och föroreningar är en förutsättning för friska djur och en god livsmedelskvalitet. Effektiva kontroller i alla delar i livsmedelskedjan behövs för att säkerställa hög produktion, livsmedelskvalitet och bibehålla god djur- och folkhälsa.

Djuren är en naturlig del i vårt samhälle och har betydelse för bl.a. produktionen av livsmedel och för naturens kretslopp. De är också till trivsel och nytta i samspelet med människan. Det har länge varit självklart för oss i Sverige att människan har ett ansvar att vårda och skydda de djur vi tar i vår tjänst. Vi vet att djuren kan känna t.ex. smärta och ångest. Därför vill vi värna djuren och inte utsätta dem för onödigt lidande.

Konsumenterna har höga och ökande krav på livsmedlens säkerhet och på hur råvarorna till dessa produceras. Detta gäller inte minst de animaliska livsmedlen. En orsak till konsumenternas ökade medvetenhet under senare år är flera allvarliga sjukdomsutbrott bland husdjur som inträffat ute i världen.

Sverige har dock varit förskonat från allvarliga livsmedelsskandaler. Av myndigheternas årsredovisningar framgår att kontrollsystemen i alla led är väl genomförda. Kännedomen om detta hos allmänheten är god liksom förtroendet för de svenska animalieprodukterna. De allra flesta inser värdet av förebyggande åtgärder och arbete. Bland Sveriges djurbönder har sedan länge funnits en utbredd samsyn när det gäller djurhållningsfrågor. Genom åren har producenterna aktivt, i samarbete med myndigheterna, verkat för förbättringar av djurskyddet och djurhälsan.

I kvalitetsbegreppet när det gäller livsmedel vägs i dag även in mervärden för konsumenten. Sådana mervärden kan gälla djurskydd, t.ex. att djuren hållits i en god miljö, eller att den metod för djurhållning som tillämpats bidragit till öppna landskap. Det är ett ansvar för alla parter att hjälpas åt att kommunicera dessa mervärden till konsumenterna, vilket i förlängningen kan leda till ökande efterfrågan av produkter med mervärde.

Kraven på djurpolitiken formuleras både nationellt och i EU men kräver många gånger beslut på EU-nivå. Under 2003 och början av 2004 har en rad beslut om ny lagstiftning fattats inom EU och hög aktivitet väntas också under kommande år. Också i arbetet med EU:s nya jordbrukspolitik har djurens välfärd fått ett allt större utrymme. Den svenska regeringen avser att aktivt verka på den internationella arenan för att denna utveckling skall fortsätta och för att få gehör för den svenska modellen avseende djurskydd och djur- och folkhälsa.

Mat fri från smitta överförd från djur är en högt prioriterad fråga för regeringen. Sverige har i dag ett gott smittskyddsläge, uppbyggt på förebyggande arbete där kontroll- och bekämpningsprogram spelar en betydelsefull roll. För att upprätthålla det goda läget är det viktigt att fortsätta att ställa krav vid införsel av djur och djurprodukter. Det är t.ex. angeläget att livsmedlen även fortsättningsvis är fria från salmonella. Regeringen prioriterar att aktivt verka för att våra utestående ansökningar om tilläggsгарantier (rätt att ställa ytterligare djurhälsokrav vid införsel av djur än de som framgår av gällande djurhälsodirektiv) beviljas inom EU.

Utvidgningen av EU innebär nya utmaningar vad gäller smittskyddsläget. Ett exempel är att rabie-situationen i de baltiska länderna är oroande och att sjukdomen också finns i flertalet av de övriga nya medlemsländerna. En god diagnostisk beredskap är därför av allt större betydelse. Beredskapen vid Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har förbättrats i och med att ett nytt säkerhetslaboratorium färdigställt. Sverige har för avsikt att vid behov fortsätta att stödja de nya medlemsländerna i EU, särskilt de baltiska länderna, i veterinära frågor.

Antibiotikaresistensen ökar i världen, och även om läget i Sverige är bättre än på många andra håll är det oroande att vissa bakterier i ökad grad utvecklats resistens även här. Frågan är

av stor vikt och det bör diskuteras vad som ytterligare kan göras inom djurhållningen för att arbeta aktivt i syfte att minska resistensproblemen.

Bättre djurskydd och djuromsorg vid djurtransporter inom EU är fortsatt en fråga av stor betydelse för Sverige. Regeringen avser arbeta aktivt för ett regelverk för transporter som prioriterar djurskyddet. En annan central djurskyddsfråga är planerat arbete inom EU för att förbättra villkoren för slaktkycklingar. Vidare prioriterar regeringen att förbättra den nationella djurskyddstillsynen, t.ex. genom ökat centralt stöd till operativa tillsynsmyndigheter och tillskapande av ett djurskyddsregister.

Grunden för den biologiska produktionen är de genetiska resurserna. Sverige är aktivt pådrivande internationellt i frågor som rör genetiska resurser. Stor vikt läggs nu vid arbete med en nationell plan för bevarande och bruk av de husdjursgenetiska resurserna i Sverige.

Viltvård

Viltvården syftar till att bevara och utveckla de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet.

Risken för viltskador skall i första hand motverkas genom skadeförebyggande åtgärder och i andra hand genom jakt. Om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv svarar för hela kostnaden kan ersättning erhållas från anslaget 42:5 *Ersättning för viltskador m.m.*

5.5 Insatser

5.5.1 Insatser inom politikområdet

Ett omfattande arbete pågår både i Sverige och inom EU för att se över olika delar av den lagstiftning som berör djurpolitiken, i syfte att förbättra djurskydd, djurhälsa och folkhälsa. Även ändringar i de konventioner under Europarådet som berör djur kan ha återverkningar på den svenska lagstiftningen inom området. Sverige arbetar kontinuerligt med att se över djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539) för att anpassa reglerna efter djurens behov i så stor utsträckning som möjligt och regeringen avser att lägga fram en proposition i frågan om en förstärkt djurskyddstillsyn.

Djurhälsa och folkhälsa

Smitta från djur till människa (zoonoser), ofta via livsmedel, är ett stort problem internationellt. EG-förordningen om bekämpning av salmonella och andra livsmedelsburna zoonotiska smittämnen ((EG) nr 2160/2003) och direktivet om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen (2003/99/EG) antogs i december 2003.

Vad gäller de svåraste smittsamma djursjukdomarna (epizootier) är det högt prioriterat med god beredskap. Jordbruksverket lämnade i december 2003 sin slutrapport från det s.k. STUDS-projektet (STUDS=större utbrott av smittsamma djursjukdomar) som behandlat beredskapsfrågorna. Rapporten pekade på bl.a. behov av förändring i lagstiftningen. Inom EU har ett nytt rådsdirektiv (2003/85/EG) om bekämpande av mul- och klövsjuka beslutats. Direktivet som trädde i kraft den 30 juni 2004 anger ett minimum av de bekämpningsåtgärder som skall vidtas av gemenskapen i händelse av ett utbrott samt vissa förebyggande åtgärder. Med anledning av direktivet kommer en proposition om vissa ändringar i den svenska epizootilagen att lämnas.

För att förhindra införsel till Sverige av vissa allvarliga djursjukdomar som finns i andra medlemsländer ansökte Sverige i anslutning till medlemskapsförhandlingarna om garantier för ett antal djursjukdomar, i tillägg till de direktiv med djurhälsovillkor som fastställts av EU. I avvaktan på beslut från EU-kommissionen om övriga sjukdomar upprätthåller Sverige de särskilda införselvillkor, bl.a. karantän, som gällde före medlemskapet. Tilläggsgarantier för vissa fisksjukdomar beviljades i februari 2004, vilket innebär att Sverige får upprätthålla särskilda djurhälsovillkor vid införsel av fisk under förutsättning att av EU-kommissionen godkända kontrollåtgärder vidtas inom landet.

Statistiken över antalet BSE-fall i medlemsstaterna visar en stabil eller i de flesta fall en fortsatt neråtgående trend. Situationen i Portugal och Spanien utgör dock ett undantag där antalet fall ökat under 2003. Ett flertal rättsakter har under 2003 antagits gällande åtgärder mot TSE-sjukdomen scrapie hos får och getter. Det svenska kontrollprogrammet beträffande scrapie har godkänts och Sverige har fått tilläggsgarantier vid handeln med får och getter (förordning (EG) nr 1874/2003).

Förordningen om animaliska biprodukter ((EG) nr 1774/2002) skall tillämpas från den 1

maj 2003. Förordningen fastställer bl.a. djurhälso- och hygienregler för hantering, transport, lagring och användning av animaliska biprodukter för att förhindra att eventuell smitta sprids till människor och djur. Konsekvensändringar i den svenska lagstiftningen om foder respektive provtagning på djur har införts och trädde i kraft den 1 januari 2004.

I juli 2003 antogs den nya förordningen om djurhälsovillkor vid icke-kommersiella förflyttningar av sällskapsdjur ((EG) nr 998/2003) och "sällskapsdjurpass" infördes. Sverige, som är rabiesfritt, får genom särregler fortsätta att kräva att blodprov tagits på inresande hundar och katter för att kontrollera vaccineringen. Sverige får också fortsätta att kräva avmaskning för att hindra spridning av dvärgbandmask. De nya reglerna skall tillämpas från den 3 juli 2004 med en övergångstid till den 1 oktober 2004.

Framgång nåddes för det svenska synsättet när EU i september 2003 beslutade (dir. 2003/74/EG) rörande stopp för viss hormonanvändning på livsmedelsproducerande djur.

Det är viktigt att det foder som ges till djuren är tjänligt. Livsmedelssäkerheten ökas genom ett helhetsperspektiv på foderproduktion och foderanvändning. Dessa frågor har hanterats aktivt inom EU och i april 2004 antogs i Jordbruks- och fiskerådet ett antal nya bestämmelser för att förbättra foderkontrollen. Samtidigt nåddes en politisk överenskommelse om bestämmelser för förbättrad foderhygien. De nya regelverken innehåller bestämmelser om bl.a. spårbarhet, företagens egenkontroll, registrering och godkännande av foderanläggningar.

En förordning om fodertillsatser ((EG) nr 1831/2003) beslutades i september 2003 och kommer att börja tillämpas i oktober 2004. De nya bestämmelserna innebär bl.a. att de antibiotikasubstanser som i dag är godkända som fodertillsatser är förbjudna fr.o.m. 2006. Därefter kommer användning av antibiotika inom djuruppfödningen endast att godkännas för veterinärt bruk.

Bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv om främmande ämnen i djurfoder (2002/32/EG) som beslutades i maj 2002, tillämpas fr.o.m. den 1 augusti 2003. De nya bestämmelserna innebär bl.a. ett förbud mot utspädning av foderpartier med ett högt innehåll av främmande ämnen. Mot bl.a. denna bakgrund skall en översyn göras av vilka halter av sådana som kan tillåtas i foder. Inom ramen för kom-

mittéförfarandet har det under 2003 fattats beslut beträffande högsta tillåtna innehåll i foder av t.ex. vissa tungmetaller och mögelgifter (direktiv 2003/100).

Med anledning av att ett flertal EG-förordningar antagits och kommer att antas inom foderområdet kommer regeringen under 2005 att se över lagen (1985:295) om foder och till riksdagen lämna förslag till ändringar.

En utredning om behörighetsfrågor m.m. pågår sedan september 2003. Utredarens uppgift är att göra en översyn av behörighets- och ansvarsfrågor inom djursjukvården och bl.a. bedöma behovet av ytterligare reglerade yrken inom djursjukvården. En översyn av hur djursjukdataregistret fungerar skall också utredas av en särskild utredare som tillsattes i juni 2004. Vid samma tidpunkt har också en utredning för att se över behovet av tjänstehundar tillsatts.

Djurskydd

Den enskilt största förändringen på den svenska djurpolitikens område under perioden är inrättandet av Djurskyddsmyndigheten den 1 januari 2004. Med detta tas ett samlat grepp över djurskyddsfrågorna vilket innebär en ambitionshöjning som förväntas kunna motsvara de ökande krav som ställs i samhället. Djurskyddsmyndigheten kommer, utöver egen personal, att ha tre rådgivande organ:

- Ett djurskyddsråd.
- Ett råd för utveckling av alternativa metoder till djurförsök.
- Ett råd för alternativa behandlingsmetoder.

För verksamheten 2004 har sammanlagt 61,5 miljoner kronor avsatts.

I oktober 2003 redovisades betänkandet Djurens välfärd och pälsdjursnäringen (SOU 2003:86). Utredarens uppdrag var att utreda olika handlingsvägar för pälsdjursnäringen. Utredningen konstaterar att minkar i för hög grad utövar stereotypier och att detta indikerar att 4 § i djurskyddslagen inte är uppfylld. Betänkandet är remissbehandlat och frågan bereds nu inom Regeringskansliet. Regeringen avser att därefter lägga fram förslag till riksdagen i frågan.

Centrala försöksdjursnämnden (CFN) har under 2003 genomfört en särskild satsning på forskning om utveckling av alternativa metoder till djurförsök på totalt ca 12,88 miljoner kronor.

Betänkandena Etisk prövning av djurförsök (SOU 2002:86, SOU 2003:107) färdigställdes under 2002 och 2003. Regeringen har för avsikt att lägga fram en proposition i frågan under 2005. Den nya gemensamma kemikalielagstiftningen inom EU kan komma att innebära en ökning av antalet försök på djur inom unionen. Sverige avser att fortsätta arbeta aktivt för att begränsa antalet försöksdjur så långt möjligt. Inom ramen för Europarådet pågår arbete med nya rekommendationer om hur försöksdjur skall hållas och skötas. Arbetet förväntas vara avslutat under 2005. Inom EU kommer dessutom ett förslag till nytt direktiv om skydd av försöksdjur att presenteras under 2005.

Sverige har bidragit i processen att ta fram ett förslag om skydd av slaktkycklingar inom EU och prioriterar arbetet med gemensamma regler på detta område. Som ett led i arbetet anordnades under hösten 2003 en två dagar lång studieresa i Sverige för EU-kommissionen och tjänstemän från andra medlemsstater samt anslutande länder. Sverige har i ett internationellt perspektiv kommit långt i sitt djurskyddsarbete beträffande slaktkyckling. EU-kommissionen väntas under hösten 2004 lägga fram ett förslag om gemensamma regler för skydd av slaktkyckling.

Husdjursgenetiska resurser och hästfrågor

Underlag till ett nytt nationellt program för husdjursgenetiska resurser redovisades enligt uppdrag i juni 2003 av Jordbruksverket. Det är första gången ett sådant program tas fram i Sverige. Förslag lämnades om ansvarsfördelning och ökad samordning mellan olika myndigheter och enskilda organisationer, samt om ökad samverkan mellan genbevarande och praktisk husdjursförädling. Dessutom föreslogs insatser för undervisning, kompetensuppbyggnad och forskning samt bildande av nätverk för nordiska och internationella insatser. Förslaget till nationellt program har remissbehandlats under hösten 2003. Regeringen planerar att under 2005 presentera sin syn på dessa frågor för riksdagen.

Betydande initiativ har tagits för att bidra till en god utveckling av hästsektorn. Efter en skrivelse till riksdagen (Skr. 2003/04:54) beslutades regeringens Handlingsplan för åtgärder inom hästsektorn i december 2003. Handlingsplanen fokuserar på en rad utvecklingsområden t.ex. hästens betydelse för landsbygden, hästens betydelse för barn, funktionshindrade och i övrig fritidsverksamhet samt utbildning i hästhållning.

En arbetsgrupp med representanter från olika delar av hästsektorn har tillsatts för att underlätta genomförandet och skapa ett forum för informationsutbyte inom hästområdet.

Övriga insatser (information, bidrag och kontroll)
Flera informationssatsningar har gjorts av Jordbruksdepartementet under året. För att öka kännedomen om övervägandena och förslagen i handlingsplanen för åtgärder inom hästsektorn har en populärversion arbetats fram. Den har spritts i nära 3 000 exemplar via intresseorganisationer, myndigheter m.fl. och mötts av ett stort intresse.

Ett internationellt seminarium om campylobacter förbereds och kommer att hållas i oktober 2004. Det svenska övervakningsprogrammet mot campylobacter har rönt stort intresse internationellt och kommer att presenteras under seminariet. Många ungdomar är engagerade i frågor som rör djur, inte minst etiska aspekter. I syfte att stimulera debatten presenterade Jordbruksdepartementet våren 2003 ett diskussionsunderlag om djuretik, riktat till gymnasieelever.

Det är av vikt att ny kunskap hela tiden utvecklas så att djurskydd och djurhälsa kan förbättras. Djurskyddsmyndigheten lämnar därför bidrag till forskningsprojekt om djurskydd och utveckling av alternativ till djurförsök.

De svenska kontroll- och bekämpningsprogrammen finansieras till ungefär hälften vardera av näringen (Svensk Mjölk, Svenska Djurhälsovården och Svensk Fågel) respektive staten. Att arbeta förebyggande genom dessa program är viktigt eftersom ett sjukdomsutbrott kan få stora negativa konsekvenser till höga kostnader. Sverige kan dessutom genom etablerad kontroll erhålla respektive bibehålla s.k. tilläggsgarantier från EU. Dessa har betydelse för svensk handel, ett gott djurskydd, minskad antibiotikaanvändning och resistensutveckling, samt minskad risk för att människor insjuknar i från djur överförda sjukdomar som t.ex. salmonella.

En väl fungerande tillsyn är en förutsättning för gott djurskydd. En departementskrivelse om djur- och livsmedelstillsyn (Ds 2004:11) har presenterats. Den remissbehandlades våren 2004 och regeringen förbereder nu en proposition i frågan. Djurskyddsmyndigheten har givits föreskriftsrätt på djurskyddstillsynsområdet och har därigenom ett kraftfullt instrument för att bistå kommunerna och förbättra tillsynen genom bra vägledning.

5.5.2 Insatser utanför politikområdet

Kommunerna ansvarar i dag för den operativa djurskyddstillsynen. Ett antal nya redskap för att ytterligare stärka djurskyddet genom förbättrad tillsyn förbereds nu av regeringen. Distriktsveterinärorganisationen finansieras till ca 80 procent av uppdragsgivarna, dvs. i första hand djurägarna, och i övrigt av anslag över statsbudgeten. Olika producentorganisationer finansierar en betydande del av de svenska kontroll- och bekämpningsprogrammen. Läkemedelsindustrin ger vissa bidrag till forskning om alternativ till djurförsök.

5.6 Resultatbedömning

Målet för politikområdet är ett gott djurskydd och ett gott hälsotillstånd bland djur i människans tjänst och att viltstammarna förvaltas på ett sådant sätt att oacceptabla skador på människor och egendom inte uppstår.

De indikatorer som används för att uppvisa en god djurhälsa och ett gott djurskydd och som därmed också bidrar till god folkhälsa är, för djurhälsa, antalet sjukdomsanmärkingar för olika djurslag; och för djurskydd, kommunernas tillsyn, länsstyrelsernas beslut om omhändertagande av djur samt antalet förprovade djurplatser (ny-, om- och tillbyggnad av djurstallar där ritningar etc. på förhand kontrollerats så att djurskyddslagens krav är uppfyllda).

5.6.1 Resultat

Sveriges djurhälsoläge har under 2003 varit stabilt och gott. Sverige har varit förskonat från större utbrott av allvarliga smittsamma djursjukdomar, trots att sådana förekommer relativt frekvent i vår nära omgivning. Att djurhälsoläget är gott visas också av den indikator som valts för djurhälsa (antal sjukdomsanmärkingar på svin vid slakt respektive juverinflammationer hos mjölkkor). Trenden är stabil/fallande vilket tyder på ett totalt sett förbättrat hälsoläge.

De indikatorer som fastlagts för att följa utvecklingen på djurskyddsområdet tyder på att också djurskyddet förbättrats 2003 jämfört med 2002. Antalet förelägganden etc. eller anmälningar till åtal har inte ökat trots att fler tillsynsobjekt

besökts (indikatorn ”lokal tillsyn”), antalet beslut hos länsstyrelserna om omhändertagande av djur respektive djurförbud har minskat, och slutligen har antalet förprovade djurplatser totalt sett ökat.

Djurhälsa och folkhälsa

Inom zoonosområdet har 2003 dominerats av det största salmonellautbrottet i Sverige i modern tid. Smittkällan var foder. Totalt drabbades 48 besättningar. Berörda myndigheter agerade kraftfullt för att i möjligaste mån begränsa utbredningen. Jordbruksverket fyllde väl sin koordinerande roll och Distriktsveterinärorganisationen (DVO) bidrog genom att effektivt omdirigera personal för provtagning etc. till den drabbade regionen. Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) ställde snabbt de resurser till förfogande som krävdes för analyser m.m., vilket visade att de satsningar som gjorts för att skapa förbättrad beredskap givit resultat. Jordbruksverket har över räntekontokrediten gjort preliminära utbetalningar till drabbade lantbrukare. Justitiekanslern driver för närvarande en process mot foderfabriken varifrån smittan härstammade, bl.a. med syfte att uppnå kostnadstäckning för staten. Staten har förskottat ca 100 miljoner kronor av kostnaderna för salmonellautbrottet 2003.

Flera för Sverige nya sjukdomar har diagnostiserats vid SVA under 2003. Det gäller fransk hjärtmask, PMWS (post weaning multi systemic wasting syndrome) och Nor98. Nor98 är en prionorsakad transmissibel spongiform encephalopati hos får som tidigare endast beskrivits i Norge. Det finns behov av forskningssamarbete inom EU för att fastlägga hur denna sjukdom skall klassificeras.

SVA arbetar aktivt för att motsvara de krav som ställs genom den internationella utvecklingen. Exempel är att man använder sig av internationella kvalitetssäkringssystem samt att man utsetts till internationellt referenslaboratorium för virusdiagnostik. Ett annat exempel är att det på initiativ av SVA skapats ett nätverksprojekt med andra europeiska länder. Under 2003 har detta utvecklats till ett Center of Excellence: nätverket MED-VET-NET där 15 olika forskningsinstitut deltar. Nätverket kommer att finansieras inom EU:s sjätte ramprogram för forskning med totalt 15 miljoner euro under fem år. Huvudsyftet är att skapa en europeisk plattform med fokus på säkra livsmedel och zoo-

noser. SVA administrerar en webbplats till stöd för nätverket.

SVA uppvisade 2003 ett underskott på 1,6 miljoner kronor. 2002 var underskottet 5,9 miljoner kronor. En investeringsfas med om- och tillbyggnader på drygt 100 miljoner kronor har just avslutats. All SVA-verksamhet förutom blodproduktion har därmed kunnat samlas till lokaler i Uppsala på samma område som Sveriges lantbruksuniversitet. Statsanslaget höjdes 2003 med 2 procent vari ingick 5 miljoner kronor särskilt tilldelade medel för det nya säkerhetslaboratoriet. SVA:s nya laboratorium innebär stärkt beredskap vid bioterrorism och avsiktlig spridning av smittämnen.

Distriktsveterinärorganisationen har målsättningen att öka de förebyggande insatserna på besättningsnivå och därigenom minska problemen för de enskilda djuren. Resultat har uppnåtts i linje med målet och veterinärsatserna i Sverige utvecklas alltmer mot sjukdomsförebyggande åtgärder. Detta är ett bra sätt att förbättra djuromsorg och ekonomi samt att minska användningen av läkemedel. Det totala antalet förrättningar fortsätter att öka, bl.a. på grund av att särskilt häst- och sällskapsdjurssektorerna expanderar kraftigt och på grund av det stora salmonellautbrottet 2003. Årets resultat för distriktsveterinärverksamheten uppvisar ett underskott på 5,9 miljoner kronor, vilket dock är ca 0,6 miljoner kronor mindre i underskott än beräknat. Anledningen till underskottet är bl.a. retroaktiva personalkostnader avseende 2002.

Andelen besättningar som är anslutna till djurhälsovården har koppling till djurhälsoläget. Andel hälsokontrollerade slaktsvin, kor i kokontrollen samt kontrollerade fiskodlingsföretag ligger på samma höga nivå som 2002 (90, 83 respektive 99 procent). Det är en viktig uppgift för Statens jordbruksverk att tillsammans med näringsens organisationer intensifiera sin information om de långsiktiga vinsterna med att delta i djurhälsovården så att andelen anslutna fortsatt hålls på en hög nivå.

Under 2003 startades frivilliga förebyggande kontrollprogram avseende salmonella hos svin och nöt. Andelen anslutna besättningar är hög för svin och lägre men ökande för nöt. Inom kontrollprogrammen ingår provtagning av ett antal djursjukdomar enligt de krav som EU ställer, till en total kostnad på 14,4 miljoner kronor 2003. Totalt testades dessutom 34 690 nöt-

kreatur för BSE (galna kosjukan) och 8 183 får och getter för scrapie till en total kostnad om 31,4 miljoner kronor. Samtliga tester var negativa och Sverige är det enda landet bland EU15-länderna som inte haft något BSE-fall.

EFSA:s (European food safety authority) har hösten 2004 presenterat en utvärdering av risken att Sverige skall drabbas av BSE. Sverige bedöms ha den lägsta risken för BSE inom EU. För svenskt vidkommande innebär det att den övervakning och provtagning vi hittills haft är tillräcklig och att några krav på en utökning inte kan förväntas. Den för Sverige gynnsamma bedömningen är ett resultat av bl.a. de förebyggande åtgärder som vidtagits samt ett erkännande av vår organisation för BSE-övervakningen.

I februari 2003 påvisades i Nederländerna ett stort utbrott av fågelinfluensa (aviär influensa) som spreds vidare till Belgien och Tyskland. EU beslutade direkt om adekvata skyddsåtgärder och Sverige drabbades inte.

Antibiotikaresistensen ökar globalt sett och vissa bakterier har i ökad grad utvecklat resistens även i Sverige. Följande noteras i den svenska statistiken:

- Penicillinresistens hos en bakterie som ger lunginflammation hos kalv har konstaterats för första gången 2003,
- för svindysenteri finns nu bara ett verksamt antibiotikum,
- 10 procents resistens har konstaterats hos en bakterie som orsakar diarré hos grisar,
- multiresistenta *E. colibakterier* är vanliga hos kalv och gris.

Sverige har nått framgång i sitt arbete på antibiotikaområdet när man efter ett långvarigt arbete lyckats få stöd inom EU för att antibiotika inte skall tillåtas som tillväxtbfrämjare i foder ((EG) nr 1831/2003).

På det veterinärorganisatoriska området inrättades i april 2003, under ledning av statssekreteraren, en samarbetsgrupp med huvudsyfte att förbättra samverkan mellan privatpraktiserande veterinärer och distriktsveterinärer. Gruppens arbete har bl.a. lett till dels en modell för hur privata veterinärer kan utöva tillsyn i enlighet med EU:s mjölkhygiendirektiv (92/46/EEG), dels åtgärder för finansiering av veterinärtjänster för avlägset boende.

Djurskydd

Ett resultat av betydelse är att djurskyddsläget i Sverige har stärkts genom inrättandet av Djurskyddsmyndigheten, vilket innebär bättre möjligheter för uppföljning av djurskyddslagstiftningen, tillsynsvägledning och information. Medborgarna skall få snabb service genom att Djurskyddsmyndigheten inrättat en s.k. "front desk" med syfte att kunna besvara förfrågningar.

Centrala försöksdjursnämnden (CFN) framhåller i sin årsredovisning att den djurförsöksetiska prövningen i sig lett till ökad etisk medvetenhet hos forskarna. Tidigare utvärderingar har visat att forskningen som stötts av CFN håller hög kvalitet och också har lett till att djurbaserade metoder kunnat ersättas med alternativ utan djuranvändning.

Djurskyddsmyndigheten har gjort vissa förändringar i redovisningen av försöksdjursstatistiken. Djurskyddsmyndigheten och Fiskeriverket har funnit att även provfiske och märkning av fisk är att anse som användning av försöksdjur. Detta får bl.a. till konsekvens att antalet redovisade försöksdjur blir avsevärt fler än tidigare år. Av det totala antalet använda försöksdjur 2003 på 10,1 miljoner försöksdjur utgjordes 9,5 miljoner av fiskar i provfiske och märkning av fisk. För de mer traditionella försöksdjuren redovisas en viss ökning (6,3 procent) jämfört med 2002.

En viktig djurskyddsfråga för Sverige under 2003 och våren 2004 har varit förhandlingsarbetet inom EU rörande skydd av djur under transport. Enighet har inte kunnat uppnås, men ett delresultat kan sägas vara att Sverige bidragit till att blockera förslag som ur svensk synvinkel snarare hade lett till försämring.

En annan djurskyddsfråga som ännu inte är fullständigt löst rör burhöns. I januari 2004 löpte de sista dispenserna för värphöns i traditionella burar ut. Vid årsskiftet hölls dock fortfarande minst 813 500 värphöns eller ca 15 procent av totalantalet, i oinredda burar utan dispens. Jordbruksverket har därför polisanmält 27 företag som fortsatt håller värphöns i icke tillåtna burar.

Resultat inom djurskyddsområdet har uppnåtts också på den internationella arenan där Sverige deltar aktivt. Inom t.ex. OIE (Office International des Epizooties) har Sveriges engagemang under 2003 och 2004 varit avgörande för att lyfta djurskyddsfrågorna inom organisatio-

nen. Sverige engagerar sig också inom Europarådet där arbete pågår inom ramen för konventionerna om skydd av animalieproduktionens djur, om skydd av djur under internationella transporter och om skydd av försöksdjur. Nya rekommendationer beträffande skydd av svin har utarbetats, och arbete pågår med rekommendationer om skydd av kanin och fisk. Det finns planer på att under 2004 även börja revidera de rekommendationer som gäller skydd av nötkreatur. Inom Nordiska ministerrådet har Sverige agerat för ökad uppmärksamhet på djurfrågor generellt.

Jordbruksdepartementet deltar aktivt för att stödja internationellt forskningssamarbete om djurskydd. På initiativ av Nederländerna deltar Sverige i ett EU-projekt med syfte att skapa ett nätverk för europeiskt forskningssamarbete om djurskydd.

5.6.2 Analys och slutsatser

Indikatorerna på förbättrat djurskydd respektive djurhälsa visar att utvecklingen är positiv. Att Sverige är det enda EU-land som inte drabbats av BSE och att fågelinfluensa inte nått Sverige trots att stora utbrott drabbat länder i vår närhet, tyder på samma sak. Det är väsentligt att det goda djurhälso- och smittskyddsläget upprätthålls. Betoningen bör ligga på att arbeta förebyggande och därmed undvika att problemen uppstår. Ett viktigt led i arbetet för hög djur- och folkhälsa är kontroll- och bekämpningsprogram för olika sjukdomar, men även de hälsoförebyggande program som utarbetas i samarbete mellan Jordbruksverket och näringen. Det förebyggande arbetet behöver dock kompletteras med fortsatt utveckling av beredskap för större utbrott av djursjukdomar etc., med eller utan risk för folkhälsan, som trots allt kan komma att inträffa. Jordbruksverket bör därför i samarbete med övriga berörda myndigheter fortsätta sitt arbete med den nationella strategin för beredskap vid djursjukdomsutbrott, bl.a. genom praktiska beredskapsövningar.

I stort kan noteras att de resurser som ställts till förfogande på djurpolitikens område varit ändamålsenliga och använts för att uppnå god djurhälsa och gott djurskydd i enlighet med myndigheternas regleringsbrev och andra styrinstrument. De extraordinära kostnaderna för det stora salmonellautbrottet 2003 kunde dock

inte klaras inom ordinarie budget (se nedan). Sammanlagt var anslagen 2003 för djurpolitiken 47 miljoner kronor högre än 2002, framför allt beroende på en extra satsning på forskning om alternativ till djurförsök, förväntade kostnader för Djurskyddsmyndigheten samt ökade resurser till bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar.

På djurpolitikens område redovisar regeringen omfattande insatser för att revidera lagstiftningen, både nationellt och inom EU. Ny kunskap i form av vetenskapliga underlag tillkommer hela tiden och bidrar till behov av förändring av lagar och regler. En speciell fråga med koppling till lagstiftning är frågan om att Sveriges utestående ansökningar om tilläggsgarantier behandlas inom EU. I februari 2004 beviljades tilläggsgarantier för en rad fisksjukdomar. Det är en framgång och ambitionen bör vara att även övriga utestående ärenden om tilläggsgarantier behandlas i EU inom rimlig tid.

Inom EU och internationellt har djurfrågorna fått allt större uppmärksamhet. Ett fortsatt aktivt svenskt engagemang i internationella fora bidrar till en positiv utveckling. Ambitionen är att verka för att få gehör internationellt för den svenska modellen avseende djurskydd och djur- och folkhälsa. EU-arbetet är fortsatt av särskilt stor betydelse mot bakgrund av att stor del av lagstiftningen beslutas inom EU.

Ambitionen att uppnå ett kretsloppssamhälle innebär fortsatt utmaningar också på djursidan. Kopplat till den ekologiska produktionen finns förutom frågor som foderhygien och smittskydd i kretslopp även behov av forskning och utveckling om smittskyddsaspekter för djur- och folkhälsa samt djurskyddsaspekter relaterat till nya produktionsformer med bl.a. frigående djur. Det är prioriterat att genomföra den handlingsplan för animaliska biprodukter som färdigställts av en samarbetsgrupp med deltagande från Jordbruksdepartementet, Miljödepartementet, näringen och berörda myndigheter i juni 2004. Ambitionen är att material som tidigare betraktats som avfall nu skall kunna tas till vara på ett säkert sätt och omvandlas till biobränsle, vilket för oss ett steg närmare kretsloppssamhället. Den ökande antibiotikaresistensen är en annan hållbarhetsfråga som bör ägnas uppmärksamhet veterinärt men också som en avelsfråga så att motståndskraft mot sjukdom uppmuntras vid avel och behov av medicinering därmed minskar.

Det stora salmonellautbrottet 2003 kräver en särskild analys. Utbrottet härstammade från smittat foder från en enda leverantör. Genom bristfälliga kontroller hos leverantören, som inte följde gällande rutiner, kunde smittan spridas vidare. Det utreds för närvarande om det rörde sig om ett lagbrott. I själva hanteringen av utbrottet visade sig den svenska modellen robust. Ansvariga myndigheter kunde effektivt kartlägga typ av salmonella och smittväg, så att vidare spridning kunde hejdas. Åtgärderna sattes in snabbt och inget smittat kött nådde konsumenterna. Glädjande nog kunde konstateras att förekomsten av salmonellasmitta var obefintlig i besättningar som inte fått smittat foder, men som testades för säkerhets skull. Totalt under utbrottet analyserades 50 000 prover, varav 387 (0,8 procent) var positiva för salmonella. Detta visar att salmonella normalt inte finns i svenska besättningar. Sammantaget dras slutsatsen att smittskyddsläget generellt är fortsatt gott. Det finns inte någon grund för regeringen att revidera den svenska modellen med förebyggande arbete och kontrollprogram och man konstaterar att den i sin helhet är kostnads-effektiv.

Bildandet av Djurskyddsmyndigheten förutsätts bidra till ett samlat grepp om djurskyddsfrågorna. Tre rådgivande organ skall inrättas och förväntas bli verkningsfulla redskap för samråd mellan bl.a. näring och myndighet. Myndighetens rätt att meddela föreskrifter för djurskyddstillsynen är också ett kraftfullt redskap som kommer att förstärka djurskyddet. För att ytterligare belysa möjliga sanktionsmedel inom djurskyddet kommer ett system för djurskydds-sanktionsavgift att utredas.

Den statliga regleringen av djurförsöksverksamheten och den djurförsöksetiska prövningen har enligt regeringens bedömning haft en stor betydelse för att uppnå en begränsning av antalet försöksdjur. Den bidrar också till en ökad etisk medvetenhet om frågor med anknytning till försöksdjursanvändning. Även CFN:s forskningsstöd under 2003 för utveckling av alternativa metoder till djurförsök bedöms vara en betydelsefull faktor. CFN:s bestämmelser om obligatorisk utbildning för all personal som använder försöksdjur eller som på annat sätt är knutna till djurförsöksverksamheten har inneburit att personalens kompetens höjts och kvaliteten på djuromsorgen inom forskningen förbättrats. Denna verksamhet har nu överförs till Djur-

skyddsmyndigheten som kommer att ansvara för att kontinuiteten i forskningsstöden för utveckling av alternativa metoder för djurförsök bibehålls.

Behov av resurser finns vad gäller kontrollprogrammen för bekämpande av smittsamma djursjukdomar där en stabilare finansieringssituation är önskvärd. Den statliga medfinansieringen bidrar till att de pågående programmen kan behållas på nuvarande nivå. Också för TSE-kontroller finns behov av ökade resurser, liksom på djurskyddsområdet till upprättande av djurskyddstillsynsregister, forskning samt inom försöksdjursområdet.

5.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen bedömer att SVA:s och CFN:s årsredovisningar för 2003 i allt väsentligt är rättvisande.

5.8 Budgetförslag

5.8.1 42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt

Tabell 5.3 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2003	Utfall	114 610	Anslags-sparande	-994
2004	Anslag	98 419 ¹	Utgifts-prognos	96 612
2005	Förslag	99 735		
2006	Beräknat	100 871 ²		
2007	Beräknat	102 634 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 99 735 tkr i 2005 års prisnivå.

³ Motsvarar 99 735 tkr i 2005 års prisnivå.

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) är veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan för myndigheter och enskilda och utreder bl.a. uppkomst, orsak och spridningssätt av sjukdomar hos djur. SVA:s uppgift är att uppnå och vidmakthålla en god djur- och folkhälsa. Arbetet bedrivs genom förebyggande, diagnostiserande och bekämpande av infektionssjukdomar hos djur. SVA medverkar vid utbrott av epizootiska sjukdomar och ansvarar för Zoonoscenter i

Sverige. SVA är veterinärmedicinskt centrallaboratorium och svenskt referenslaboratorium enligt en rad EG-rättsakter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.4 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2003	209 543	209 133	410
Prognos 2004	206 000	206 000	0
Budget 2005	210 000	210 000	0

SVA:s verksamhet består av anslagsfinansierade myndighetsuppgifter, avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet och forskning.

Uppdragsverksamhetens intäkter inklusive uppdragsforskning har jämfört med 2002 ökat från 200,2 miljoner kronor till 209,5 miljoner kronor 2003.

Regeringens överväganden

Verksamheten vid SVA visar resultat i linje med satta mål. Det är viktigt att utveckla arbetet med riksvärdering såsom riskidentifiering, riskkategorisering och bedömning av exponering, också i samarbete med andra aktörer. SVA bör prioritera detta arbete inom sina befintliga rammar.

Frågeställningar rörande ekologisk produktion (bl.a. foderhygien och smittskydd i kretsloppet), liksom antibiotikaresistens, är också frågor som SVA bör prioritera inom ramarna.

De gångna årens händelser i EU har på ett tydligt sätt visat hur viktigt det är att enskilda länder har en god beredskap mot epizootier och andra allvarliga smittsamma djursjukdomar, inklusive zoonoser. SVA har i detta sammanhang en viktig uppgift i bevarandet av Sveriges goda djurhälsoläge och därmed också i att bidra till god folkhälsa.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 99 735 000 kronor anvisas under anslaget 42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 100 871 000 kronor respektive 102 634 000 kronor.

Tabell 5.5 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 42:1 Statens veterinärmedicinska anstalt

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	98 419	98 419	98 419
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 316	2 452	4 215
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	99 735	100 871	102 634

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.8.2 42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen

Tabell 5.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2003	Utfall	89 392	Anslags-sparande	0
2004	Anslag	93 257 ¹	Utgifts-prognos	91 539
2005	Förslag	94 715		
2006	Beräknat	95 081 ²		
2007	Beräknat	96 540 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 94 715 tkr i 2005 års prinsnivå.

³ Motsvarar 94 715 tkr i 2005 års prinsnivå.

Anslaget disponeras för statens bidrag till distriktsveterinärorganisationen (DVO). Jordbruksverket är chefsmyndighet för DVO.

DVO är avpassad främst för att tillgodose behovet av sjuk- och hälsovård hos djur inom animalieproduktionen och hos hästar som används i jord- och skogsbruket. Om det finns djurskyddsskäl eller där annan veterinärvård inte kan anvisas, är en distriktsveterinär skyldig att även tillhandahålla djursjukvård för övriga husdjur. DVO skall i samarbete med bl.a. den av lantbruksnäringen organiserade hälsokontrollverksamheten medverka vid förebyggande åtgärder, delta i kontroll och bekämpningsprogram samt utföra officiella veterinäruppgifter.

DVO finansieras till största delen av uppdragsgivarna, dvs. i första hand djurägarna och i

övrigt av anslag över statsbudgeten. Anslaget belastas av kostnader för löner, varav kostnaderna för jourverksamhet utgör en betydande del, samt för utbildning och gemensam administration för organisationen.

Under anslaget anvisas även medel för att minska avlägset boende djurägares veterinärkostnader för vård av jord- och skogsbrukets djur. Dessa medel får disponeras till veterinär inom DVO eller annan veterinär som arbetar under liknande former. Enligt förordningen (1994:1313) om avgifter vid veterinär yrkesutövning meddelar Jordbruksverket föreskrifter om avgifter vid sådan veterinär yrkesutövning som står under verkets tillsyn och som avser arbetsuppgifter som utförs av en distriktsveterinär eller av annan veterinär på grund av en föreskrift eller ett myndighetsförordnande.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.7 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor				
Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2003		14 835	14 835	0
Prognos 2004 ¹		4 400	4 400	0
Budget 2005		4 400	4 400	0

¹ Viss verksamhet har fr.o.m. 2004 övertagits av Djurskyddsmyndigheten.

Tabell 5.8 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet ¹	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2003	378 461	384 374	-5 913
Prognos 2004	401 300	400 600	700
Budget 2005	401 300	400 600	700

¹ Myndighetsuppdrag samt intäkter från anslag 42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen ingår.

Av tabellerna framgår storleken på DVO-organisationens avgiftsbelagda verksamhet, vilken finansierar större delen av DVO.

Angående de offentligrättsliga avgifterna som redovisas inom DVO, se närmare under Revisionens iakttagelser i kapitlet om Livsmedelspolitik.

Regeringens överväganden

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 94 715 000 kronor anvisas under anslaget 42:2 *Bidrag till distriktsveterinärorganisationen* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 95 081 000 kronor respektive 96 540 000 kronor.

Tabell 5.9 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 42:2 Bidrag till distriktsveterinärorganisationen

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	93 257	93 257	93 257
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 458	1 824	3 283
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	94 715	95 081	96 540

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

5.8.3 42:3 Djurhälsovård

Tabell 5.10 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2003	Utfall	22 383	Anslags- sparande	456
2004	Anslag	14 411 ¹	Utgifts- prognos	15 250
2005	Förslag	14 797		
2006	Beräknat	14 797		
2007	Beräknat	14 797		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Under anslaget som disponeras av Jordbruksverket anvisas medel för djurhälsovård i form av förebyggande hälsokontroll och till djursjukdatasystem. Insatser skall begränsa skadeverkningarna av djursjukdomar och förebygga spridning av smittsamma djursjukdomar som kan överföras till både djur och människor.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Det av EU till hälften medfinansierade stödet till biodlingen som i Sverige i huvudsak utnyttjas för bekämpande av bisjukdomar, totalt omfattande 3 550 000 kronor, beviljas för ett år i taget och löper i enlighet med EU:s budgetår under perioden den 16 oktober till den 15 oktober. Detta innebär att staten behöver åta sig framtida förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan beviljade anslag. Av denna anledning föreslås att regeringen bemyndigas att under 2005, i fråga om förevarande anslag, fatta beslut som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 2 000 000 kronor under 2006.

Tabell 5.11 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2003	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007–
Utestående åtaganden vid årets början	8 790	2 000	2 000	2 000	
Nya åtaganden	10 055	2 000	2 000		
Infriade åtaganden	-9 174	2 000	2 000	2 000	0
Utestående åtaganden vid årets slut	9 671	2 000	2 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	11 100	2 000	2 000		

Regeringens överväganden

Medel från detta anslag bör fortsatt i huvudsak gå till djurhälsovård i samarbete med näringsdjurhälsoorganisationer. Även stöd till biodling samt djursjukdata finansieras här.

Primärproduktionens olika led, däribland djurhållningen och dess påverkan på djurhälsan har betydelse för att uppnå uppsatta folkhälso-mål. Detta perspektiv är centralt vid användningen av anslaget.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 14 797 000 kronor anvisas under anslaget 42:3 *Djurhälsovård* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 5.12 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 42:3 Djurhälsovård

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	14 411	14 411	14 411
<i>Förändring till följd av:</i>			
<i>Beslut</i>			
Överföring till/från andra anslag	386	386	386
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	14 797	14 797	14 797

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.8.4 42:4 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

Tabell 5.13 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande
2003	Utfall	107 807	10 489
2004	Anslag	107 100 ¹	105 199
2005	Förslag	125 100	
2006	Beräknat	125 100	
2007	Beräknat	125 100	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget som disponeras av Jordbruksverket används för bekämpande av och beredskap mot smittsamma husdjursjukdomar, varvid ersättning lämnas enligt epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658) och lagen om provtagning på djur m.m. (1992:1638) eller med stöd av lagarna meddelade föreskrifter. Vidare används anslaget för bidrag till obduktionsverksamhet samt för utveckling och genomförande av sjukdomskontroller.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen bör bemyndigas att under 2005 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 3 500 000 kronor under 2006.

Tabell 5.14 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2003	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007–
Utestående åtaganden vid årets början	378	2 210	2 500	3 500	
Nya åtaganden	84 832	85 290	85 000		
Infriade åtaganden	-83 000	85 000	84 000	3 500	0
Utestående åtaganden vid årets slut	2 210	2 500	3 500		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	3 500	3 500	3 500		

Regeringens överväganden

Sverige har ett unikt gott djurhälsoläge vilket i sin tur har positiv betydelse för folkhälsan. Detta har i stor utsträckning uppnåtts genom kontroll- och bekämpningsprogram som i genomsnitt finansieras till hälften av näringen och till hälften av staten.

Inför budgetåret 2002 reducerades den statliga finansieringen av kontroll- och bekämpningsprogrammen från 38 000 000 kronor till 30 000 000 kronor. Av de 30 000 000 kronor var 10 000 000 kronor finansierade genom återföring av handelsgodsskatt.

År 2005 tillskjuts 15 000 000 kronor för att nå upp till det beräknade resursbehovet på 35 000 000 kronor. Åtgärderna är angelägna för att Sverige skall klara sina skyldigheter gentemot EU vad gäller sjukdomsövervakningen. Programmets djurhälsofrämjande och förebyggande insatser möjliggör snabba ingripanden och en kontinuerlig övervakning. Denna utgör en förutsättning för att bibehålla befintliga och skapa förutsättningar för ytterligare tilläggsгарantier i EG, liksom att bibehålla sjukdomsfrihetsstatus, vilket har betydelse bl.a. i handelssammanhang.

Anslaget används även för nationell medfinansiering av TSE-kontroller. Sverige är enligt EU:s krav skyldigt att för BSE stickprovskontrollera 10 000 djur samt i tillägg testa alla självdöda och avlivade djur. När det gäller scrapie hos får skall 6 050 tester också genomföras för att uppfylla kraven. Kontrollerna finansieras delvis av näringen. Kostnaden för TSE-provtagningen har ökat per 1 januari 2004 eftersom EU-finansieringen sänkts från 10,5 euro till 8 euro/test vilket medför ett ökat behov av statlig finansiering med 3 000 000 kronor.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 125 100 000 kronor anvisas under anslaget 42:4 *Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 5.15 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 42:4 Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	107 100	107 100	107 100
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	18 000	18 000	18 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	125 100	125 100	125 100

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.8.5 42:5 Ersättningar för viltskador m.m.

Tabell 5.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2003	Utfall	84 258	Anslags-sparande	5 775
2004	Anslag	87 500 ¹	Utgifts-prognos	88 698
2005	Förslag	87 500		
2006	Beräknat	87 500		
2007	Beräknat	87 500		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

De utgifter som belastar anslaget avser bidrag till åtgärder för att förebygga skada av vilt och ersättning för sådan skada. Rätten till ersättning regleras i viltskadeförordningen (2001:724).

Regeringens överväganden

Årets inventeringar av järv, lo och varg visar att antalet lodjur minskat något i renkötselområdet i förhållande till föregående år. I övrigt är rovdjursantalet i stort sett oförändrat.

Det är mycket viktigt att en strategisk satsning görs för att introducera rovdjursstängsel i rovdjurens naturliga utbredningsområde, så att den konflikt som annars kan bli mellan rovdjursetablering och betesdrift undviks. Därför kommer en omfördelning att ske inom ramen för anslaget för att stärka insatserna utanför renbetesområdet då det gäller att förebygga skador på tamdjur.

Den som jagar är enligt 49 § jaktförordningen (1987:905) skyldig att betala en viltvårdsavgift på 200 kronor per jaktår till Viltvårdsfonden. Med-

len i Viltvårdsfonden används för att främja viltvården och andra liknande syften som är förenliga med syftet med jaktlagen, bl.a. finansieras viltforskning och lämnas bidrag till jägarorganisationernas arbete med jakt- och viltvård. Viltvårdsfonden förvaltas av Kammarkollegiet. Jaktåret omfattar tiden den 1 juli–den 30 juni. Huvuddelen av viltvårdsavgifterna betalas till fonden i början av jaktåret medan utgifterna är fördelade över kalenderåret. Kammarkollegiet bör mot denna bakgrund ha tillgång till en särskild kredit för Viltvårdsfonden i Riksgäldskontoret på högst 5 000 000 kronor.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 87 500 000 kronor anvisas under anslaget 42:5 *Ersättningar för viltskador m.m.* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 5.17 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 42:5 Ersättningar för viltskador m.m.

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	87 500	87 500	87 500
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	87 500	87 500	87 500

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

5.8.6 42:6 Djurskyddsmyndigheten

Tabell 5.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2003	Utfall	3 107	Anslags-sparande	17 290
2004	Anslag	61 534 ¹	Utgifts-prognos	64 401
2005	Förslag	86 674		
2006	Beräknat	88 442 ²		
2007	Beräknat	90 203 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 86 674 tkr i 2005 års prisnivå.

³ Motsvarar 86 674 tkr i 2005 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Djurskyddsmyndighetens förvaltningskostnader, tillsynsvägledning, forskning och utveckling, registerhållning samt information och utbildning.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.19 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Prognos 2004	0	20 276	19 182	1 094
Budget 2005	0	20 276	19 182	1 094

Djurskyddsmyndigheten uppbär offentligrättsliga avgifter i ärenden enligt djurskyddslagen (1988:534) och lagen (2000:537) om märkning och registrering av hundar. Avgiftsintkomsternas storlek beräknas till ca 20,3 miljoner kronor årligen under perioden 2004 till 2007.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att förbättra förutsättningarna att planera forskningsprojekt bör regeringen bemyndigas att under 2005 i fråga om ramanslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten* ingå ekonomiska förpliktelser (i samband med forskningsprojekten) som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 15 000 000 kronor under 2006.

Tabell 5.20 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2003	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007–
Utestående åtaganden vid årets början		15 205	12 466	15 000	
Nya åtaganden	10 000	12 466	15 000		
Infriade åtaganden	0	15 205	12 466	15 000	0
Utestående åtaganden vid årets slut	10 000 ¹	12 466	15 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	10 000	12 466	15 000		

¹ Utestående åtagande avser Centrala försöksdjursnämnden.

Regeringens överväganden

Forskning och utveckling beträffande djur och djurs behov är viktigt för att klarlägga hur djurskyddet kan främjas. Det behövs mer kunskap om djurs grundläggande beteenden och hur dessa är kopplade till de krav som kan ställas på djurmiljön för att denna skall kunna anses hålla en djurskyddsmässigt hög standard.

Det ökade resursbehovet till bl.a. djurskydds-forskning, registerhållning och förstärkt tillsynsvägledning bedöms till sammanlagt 15 000 000 kronor.

De djurförsöksetiska nämnderna är i dag delvis mycket hårt arbetsbelastade, och för att garantera en grundlig prövning behöver utökade resurser avsättas.

Den djurförsöksetiska prövningen har analyserats i betänkandena Etisk prövning av djurförsök (SOU 2002:86 och SOU 2003:107). I utredningen föreslås en rad åtgärder som syftar till att förbättra den djurförsöksetiska prövningen.

Förslagen avses behandlas i en proposition till riksdagen. Det totala resursbehovet med anledning av den kommande propositionen samt myndighetens kommande handlingsplan för att begränsa antalet djurförsök bedöms till sammanlagt 10 000 000 kronor.

Vid bildandet av Djurskyddsmyndigheten uttalades att den nya myndigheten skulle ta över Jordbruksverkets uppgifter med avseende på djurskydd enligt djurskyddslagen samt enligt lagen om märkning och registrering av hundar. Regeringen disponerar avgiftsintäkterna från dessa verksamheter och har i sin tur bemyndigat Jordbruksverket att disponera dem. Regeringen har årligen redovisat avgiftsintäkterna för riksdagen.

Regeringens förslag: Regeringen får disponera avgiftsintäkterna avseende djurskydd enligt djurskyddslagen samt märkning och registrering av hundar inom Djurskyddsmyndighetens område för att täcka statens kostnader för dessa verksamheter.

Skälen till regeringens förslag

Riksrevisionen har i rapporten Rätt avgifter? Statens uttag av tvingande avgifter (RiR 2004:17) funnit det vara något oklart om riksdagen uttryckligen bemyndigat regeringen att förfoga över avgiftsintäkterna från Jordbruksverkets resultatområden Djur och Växt. Viss verksamhet inom dessa resultatområden har förts över till Djurskyddsmyndigheten. För att inga oklarheter skall föreligga anser regeringen att det bör klargöras att regeringen får disponera avgiftsintäkterna från dessa verksamheter för att täcka statens kostnader för verksamheterna.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 86 674 000 kronor anvisas under anslaget 42:6 *Djurskyddsmyndigheten* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 88 442 000 kronor respektive 90 203 000 kronor.

Tabell 5.21 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 42:6 Djurskyddsmyndigheten

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	61 534	61 534	61 534
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	526	1 792	3 053
Beslut	25 000	25 510	26 018

Överföring till/från andra anslag	-386	-394	-402
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	86 674	88 442	90 203

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

6 Livsmedelspolitik

6.1 Omfattning

Till politikområdet hör verksamheter som kan hänföras till EU:s gemensamma fiskeripolitik, verksamheter tillhörande området säkra livsmedel samt EU:s gemensamma jordbrukspolitik, med undantag för verksamhet som kan hänföras till förordningen (EG) nr 1257/99 och därmed sammanhängande verksamhet. Områdets utgifter bestäms i stor utsträckning av beslut inom EU men är också till vissa delar, främst vad gäller delar av området säkra livsmedel, baserade på nationella beslut.

Verksamhetsområdena omfattar vegetabilie- och animalieproduktion, trädgårdsnäring, fiskerinäring, livsmedel, konsumentfrämjande åtgärder inom livsmedelsområdet, statistikproduktion på jordbruks- och livsmedelsområdet, jordbruksadministration, fiskeriadministration m.m. Centrala förvaltningsmyndigheter inom politikområdet är Statens jordbruksverk, Fiskeriverket och Livsmedelsverket. Andra myndigheter inom politikområdet är Statens utsädeskontroll, Statens växtsortnämnd samt Livsmedelsekonomiska institutet.

Offentligrättslig verksamhet bedrivs i första hand vid Livsmedelsverket (livsmedelstillsyn, gränskontroll, köttbesiktning m.m.), Fiskeriverket och Jordbruksverket (växtinspektion, foderkontroll, distriktsveterinärorganisation m.m.). Uppdragsverksamhet bedrivs vid flera myndigheter. Vid Fiskeriverket är uppdragsverksamheten liksom miljöövervakning, forskning samt tjänsteexporten av betydande omfattning.

Jordbruksverket är central förvaltningsmyndighet på det jordbruks- och livsmedelspolitiska området. Jordbruksverket har ett samlat sektorsansvar för jordbruks- och trädgårdsnäring, ren-

näring samt är chefsmyndighet för landets distriktsveterinärer och ansvarig myndighet för livsmedelsberedskapen inom totalförsvarets civila del. Verksamheten är i hög grad inriktad på tillämpning av EU:s regleringar och stödsystem. Jordbruksverket är beslutande myndighet för åtgärder inom områdena intervention, exportbidrag, mjölkkvoter och bidragsrätter. Länsstyrelserna är beslutande myndigheter för direktstöden till jordbrukare, med undantag av djurbidragen för nötkreatur för vilka Jordbruksverket är beslutande myndighet. Jordbruksverket skall arbeta för ett rikt och varierat odlingslandskap med biologisk mångfald och verka för att miljöbelastningen från jordbruket blir så liten som möjligt. Andra uppgifter är att verka för ett gott hälsotillstånd bland husdjuren genom högt ställda djurhälsokrav och en riktäckande djursjukvård genom distriktsveterinärorganisationen.

Fiskeriverket är central myndighet för såväl förvaltning av fiskeresurserna som för främjandet av en livskraftig fiskerinäring. Fiskeriverket skall vidare bedriva forskning och utvecklingsverksamhet på fiskeområdet. På regional nivå har länsstyrelserna ansvaret för fiskefrågor, främst fiskevård och EG:s strukturstöd.

Livsmedelsverket är central förvaltningsmyndighet för livsmedelsfrågor. Livsmedelsverkets främsta uppgifter är att utarbeta regler inom livsmedelsområdet, utöva tillsyn enligt livsmedelslagen (1971:511) samt leda och samordna livsmedelstillsynen, hålla regeringen informerad om utvecklingen på livsmedelsområdet, bistå regeringen i och medverka i EU-arbetet och annat internationellt arbete på livsmedelsområdet.

Vidare genomför Livsmedelsverket utredningar och praktiska vetenskapliga undersökningar om livsmedel och matvanor samt utvecklar metoder för livsmedelstillsynen, informerar konsumenter och intressenter i livsmedelskedjan om gällande regelverk och om andra viktiga förhållanden på livsmedelsområdet. En viktig del av tillsynsverksamheten utgörs av köttbesiktning vid kontrollslakterier m.m.

Det internationella arbetet inom politikområdet avser främst verksamheten inom WTO, Förenta nationernas jordbruks- och livsmedelsorganisation (FAO), Codex Alimentarius (FAO:s och WHO:s gemensamma livsmedelsstandardiseringsorgan), OECD, Internationella havsforskningsrådet (ICES) samt regionala organ och nordiskt samarbete. De centrala förvaltningsmyndigheterna deltar aktivt i det internationella arbetet och bidrar med analyser och underlag på dessa områden samt för EU-arbetet.

6.2 Utgiftsutveckling

Tabell 6.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2003	Budget 2004 ¹	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007
43:1 Statens jordbruksverk	301,4	343,0	354,2	308,3	310,6	315,7
43:2 Statens utsädeskontroll	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9
43:3 Statens växtsortnämnd	2,1	2,2	2,1	2,2	2,2	2,3
43:4 Bekämpande av växtsjukdomar	2,6	2,6	2,5	2,6	2,6	2,6
43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.	1 416,8	5 407,4	5 013,1	5 557,4	6 057,4	6 567,4
43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	1 003,1	1 376,0	727,8	1 416,0	1 416,0	1 416,0
43:7 Räntekostnader för förskottade arealersättningar m.m.	46,6	79,4	39,0	79,4	79,4	79,4
43:8 Fiskeriverket	119,0	111,8	127,9	101,2	102,2	104,0
43:9 Strukturstöd till fisket m.m.	37,3	28,4	20,5	28,4	28,4	0,0
43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	51,7	80,0	108,5	80,0	80,0	0,0
43:11 Fiskevård	23,8	23,0	22,6	28,0	28,0	28,0
43:12 Livsmedelsverket	141,6	144,3	142,0	156,6	158,0	160,6
43:13 Livsmedelsekonomiska institutet	8,3	8,9	8,7	10,0	10,1	10,2
43:14 Livsmedelsstatistik	21,7	23,7	22,2	22,4	24,2	24,7
43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten	7,4	7,4	6,4	7,4	7,4	7,4
43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet	6,8	5,7	4,9	15,0	15,0	15,0
43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.	35,5	36,4	36,4	37,1	37,1	37,1
Totalt för politikområde Livsmedelspolitik	3 226,4	7 680,9	6 639,9	7 852,8	8 359,5	8 771,3

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

6.3 Skatteavvikelser

Tabell 6.2 Skatteavvikelser

Miljoner kronor		
	2004	2005
Uttag av bränsle	82	81
Yrkesfiskaravdrag	20	20
Bränsleförbrukning inom växthus- och jordbruksnäringen	98	100
Elförbrukning inom växthus- och jordbruksnäringen	320	322
Generell nedsättning av koldioxidskatt för växthus- och jordbruksnäringen	278	282
Totalt för politikområde Livsmedelspolitik	798	805

Skatteförmåner

Uttag av bränsle

Enligt huvudregeln är uttag ur näringsverksamhet skattepliktigt. Uttag av bränsle för uppvärmning är dock undantaget från skatteplikt om fastigheten är taxerad som lantbruksenhet. Skatteavvikelsen avser inkomstskatt och särskild löneskatt.

Yrkesfiskaravdrag

Yrkesfiskare som under längre tidsperioder personligen har bedrivit fiske har rätt till avdrag för den ökning av levnadskostnaderna som han har haft på grund av att han vistats utom sin vanliga hemort. Rätt till avdrag föreligger dock endast om resan varit förenad med övernattnings utom den vanliga hemorten. Avdrag medges med ett schablonbelopp som för närvarande uppgår till 95 kronor per dag (utöver det generella avdraget om 190 kronor per dag för ökade levnadskostnader vid resor i näringsverksamhet). Skatteavvikelsen avser inkomstskatt och särskild löneskatt.

Bränsleförbrukning inom växthus- och jordbruksnäringen

Växthus- och jordbruksnäringen är skattebefriad från energiskatt för användning av fossila bränslen till uppvärmning. Normen utgörs av full skattesats på dessa bränslen.

Elförbrukningen inom jordbruks- och växthusnäringen

Växthusnäringen är skattebefriad för all användning av elektrisk kraft. Sedan den 1 juli 2000 är även övriga delar av jordbruksnäringen skatte-

befriad. Normen utgörs av normalskattesatsen för el.

Generell nedsättning av koldioxidskatt för växt- och jordbruksnäringen

För bränslen som används inom växthus- och jordbruksnäringen medges en nedsättning på 79 procent av koldioxidskattesatsen för all användning av fossila bränslen. För 2003 medgavs nedsättning med 75 procent. Normen utgörs av full skattesats på dessa bränslen.

6.4 Mål

Regeringens förslag: Målet för livsmedelspolitiken är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion som speglar konsumenternas efterfrågan.

Skälen för regeringens förslag

Målet för politikområdet har tidigare varit en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion. Regeringen anser att detta mål i praktiken enbart tar fasta på de förutsättningar som bör gälla för produktionen. För att bättre spegla de ambitioner som finns när det gäller nyttan även för konsumenterna anser regeringen att målet bör ändras till ett mål som tydligare sätter fokus även på konsumenten.

6.5 Politikens inriktning

Jordbruk

Regeringen eftersträvar en jordbrukspolitik som främjar konkurrenskraftig produktion vilande på långsiktigt hållbara produktionsformer. Med hållbara produktionsformer avses resursbevarande, uthålliga, miljöanpassade och etiskt godtagbara produktionsformer på såväl små som stora gårdar. Det är därmed inte fråga om storleken på lantbruken utan om hur produktionen drivs. En utveckling av jordbrukspolitiken förutsätter en övergång från marknadsprisstöd till riktade insatser på miljö- och landsbygdsområdet. Produktionen skall styras av konsumenternas efterfrågan. Svenskt jordbruk har goda förutsättningar för produktion av högkvalitativa

livsmedel. De svenska mervärdena, som skapats bl.a. genom nationella regelverk för miljö och djurskydd, är här av stor vikt. I en situation med en öppen marknad är det av avgörande betydelse att dessa mervärden tydliggörs så att den ökande medvetenheten om dessa värden kan komma till uttryck i såväl offentlig som privat konsumtion. För att uppnå målet för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion kan det vara motiverat att gå in med stöd för att tillfredsställa samhällets krav och behov av kollektiva nyttigheter som marknaden inte förmår att tillfredsställa men som jordbruket kan bidra med. Regeringen eftersträvar även att sänka de samhällsekonomiska kostnaderna samt budgetkostnaderna.

Utgångspunkten i regeringens arbete med EU:s gemensamma jordbrukspolitik är de principer som presenterades i propositionen Riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom Europeiska unionen (prop. 1997/98:142). I propositionen föreslås tre övergripande mål för regeringens arbete med att förändra jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU:

- Jordbruks- och livsmedelsföretagens produktion skall styras av konsumenternas efterfrågan.
- Produktionen skall vara långsiktigt hållbar både från ekologiska och ekonomiska utgångspunkter.
- EU skall medverka till global livsmedels-säkerhet, bl.a. genom att hävda frihandelns principer även på jordbruks- och livsmedelsområdet.

Reformbehoven av den gemensamma jordbrukspolitikerna har varit påtagliga då budgetkostnaderna är stora, överproduktionen är betydande, konsumentpriserna är höga och byråkratin är omfattande. De höga produktionsstöden har drivit upp intensiteten i jordbruksproduktionen, vilket har skapat ett ensidigt jordbruk där miljön och djuruomsorgen har blivit lidande. I juni 2003 träffade EU:s jordbruksministrar en politisk överenskommelse om en reform av den gemensamma jordbrukspolitikerna och i april 2004 träffades en politisk överenskommelse om reform för bl.a. tobak och olivolja.

Beslutet om den framtida jordbrukspolitikerna har även inneburit att EU:s position i WTO-

förhandlingarna stärkts. Vid WTO:s ministermöte i Doha den 9–14 november 2001 fattades beslut om att inleda en ny, bred förhandlingsomgång som gavs namnet ”Utvecklingsagendan från Doha”. Förmånsbehandling av u-länder skall utgöra en integrerad del av samtliga förhandlingsområden. De områden som berör jordbrukspolitikerna är främst jordbruk, fiske, TRIPS (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) och SPS (Sanitary and Phytosanitary Measures). I ministerdeklarationen från Doha fastställdes ambitionerna för jordbruksförhandlingarna till betydande förbättringar i marknadstillträde, sänkning av, med målsättningen att fasa ut, alla former av exportstöd samt betydande neddragningar av handelsstörande stöd. Hänsyn skall dessutom tas till s.k. non-trade concerns (t.ex. livsmedelsförsörjningsfrågor, landsbygdsutveckling, miljöförbättrande åtgärder, djurskydd och säkra livsmedel). I Doha fastslogs det att en ramöverenskommelse för jordbruksområdet skulle vara klar senast den 31 mars 2003. Denna deadline kunde dock inte hållas på grund av alltför stora meningsskiljaktigheter. Efter misslyckandet också vid WTO:s ministermöte i Cancún i september 2003 att föra förhandlingarna framåt har stora ansträngningar gjorts för att enas om ett ramverk för bl.a. jordbruk.

Den 1 augusti 2004 uppnåddes emellertid en överenskommelse i WTO. På jordbruksområdet har WTO-medlemmarna enats om att avskaffa alla former av handelsstörande exportsubventioner, minska handelsstörande interna stöd och gränsskydd på jordbruksprodukter där höga tullar skall sänkas mest med viss flexibilitet för känsliga produkter. Detta gynnar inte minst u-länderna. Den EU-reform som genomfördes förra året har berett vägen för en långtgående liberalisering av jordbrukshandeln och EU har kunnat sätta tryck på övriga parter i WTO att reformera jordbrukspolitikerna. I höst och under nästa år kommer förhandlingarna att fortsätta. I överenskommelsen nämns dock exempelvis inga siffror för tullsänkningar och stödsänkningar. Inte heller har datum fastställts för införandet av de nya reglerna. Det amerikanska presidentvalet och bytet av EU-kommission kan innebära att den politiska processen bromsas under hösten 2004. WTO:s nästa ministerkonferens planeras till december 2005 i Hongkong. Det är således inte längre möjligt att slutföra förhandlingarna

enligt Doha-tidtabellen, dvs. senast den 1 januari 2005.

Sverige är ett av de länder inom EU som kraftigast driver på för fortsatta handelsliberaliseringar på jordbruksområdet och en genomgripande reformering av EU:s jordbrukspolitik. För Sverige är det prioriterat att u-ländernas konkurrensförutsättningar förbättras. För detta krävs att i-länderna kraftigt sänker sina handelsstörande stöd, däribland eliminerar handelsstörande exportstöd och kraftigt sänker sina för många produkter höga tullar. Sverige anser att EU:s exportbidrag bör avskaffas snarast.

Förbättrade konkurrensförutsättningar och ökat marknadstillträde för u-länderna ligger i linje med regeringens proposition Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122), vilken presenterades under 2003. Grundläggande i denna politik är att samstämmighet skall eftersträvas mellan samtliga politikområden och att politikens konsekvenser för u-länderna skall klargöras.

Global utveckling

Hållbart jordbruk och fiske är nyckelkomponenter i tryggad livsmedelsförsörjning och global utveckling i termer av självhushåll, inkomstkällor och utvecklingsdrivande kraft på landsbygden. Många u-länder är beroende av förändringar på det jordbrukspolitiska och handelspolitiska området som medför förbättrade konkurrensförutsättningar och ökat marknadstillträde. Klimatförändringar, utarmning av biologisk mångfald och ekosystem, utfiskning av världshaven, ökenspridning och problem med vattenförsörjning är exempel på andra frågor som måste hanteras för att uppnå hållbar global utveckling och tryggad livsmedelsförsörjning. FN:s fackorgan för jordbruk, skogsbruk och fiske, FAO, har en central roll för det internationella arbetet för en tryggare livsmedelsförsörjning. Organisationen samlar in fakta och uppgifter om jordbruk, skog och fiske, övervakar den globala förvaltningen av naturresurserna, ger råd och stöd till u-länder i internationella processer samt bidrar på andra sätt till uppfyllandet av FN:s millenniumsmål att halvera antalet hungrande till 2015. Slutsatserna från Världslivsmedelstoppmötena 1996 och 2002 samt överenskommelsen om millenniemålen från 2000 har bidragit till att ge FAO ett än tydligare övergripande ansvar för frågor rörande global livsmedelsförsörjning.

Mot bakgrund av jordbrukets och fiskets betydelse för den globala utvecklingen är det från ett utvecklingsperspektiv särskilt viktigt att aktivt arbeta med frågor som rör jordbruk i u-länder och väga in u-ländernas intressen i svensk politik på jordbruks-, livsmedels- och fiskeområdena. Detta ligger helt i linje med ambitionen i regeringens proposition Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122) att eftersträva samstämmighet mellan samtliga politikområden med bäring på global utveckling och att politikens konsekvenser för u-ländernaskall klargöras.

Under budgetåret 2005 kommer alla FAO:s kommittéer att sammanträda för att diskutera aktuella frågor inom de olika sakområdena skog, fiske, jordbruk, råvaror och tryggad livsmedelsförsörjning. Under hösten 2005 anordnas FAO:s ministerkonferens där den globala livsmedelssituationen kommer att utvärderas och diskuteras.

Jordbrukets konkurrenskraft

En av regeringens ambitioner är att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft. På en gemensam EU-marknad är de nationella regelverken av stor betydelse för sektorns konkurrenskraft. Nationella regelverk av betydelse berör bl.a. djurskydd, miljökrav och produktionsmedelsskatter. Sverige arbetar därför aktivt på EU-nivå för att höja ambitionsnivån inom bl.a. djurskydds- och miljöskyddslagstiftningen med den svenska lagstiftningen som förebild.

Reformen av EU:s jordbrukspolitik innebär, med stöd frikopplade från produktionen, en väsentlig förändring av grunderna för jordbruksföretagens ekonomi. Detta leder till att bl.a. produktionsmedelsskatter får större relativ tyngd vid beslut om fortsatt produktion och nyinvesteringar inom jordbruket.

I regeringens skrivelse Genomförande av EU:s jordbrukspolitik i Sverige (skr. 2003/04:137) anför regeringen att skatten på diesel för jordbrukets arbetsmaskiner bör sänkas den 1 januari 2005.

Fiske

Fiskeripolitiken är ett av de gemensamma politikområdena inom EU. Det innebär att de beslut som fattas inom gemenskapen har avgörande betydelse för utveckling av våra fiskeresurser och fiskerinäringens verksamhet. Den gemensamma fiskeripolitiken skall säkerställa att levande akvatiska resurser utnyttjas på ett hållbart sätt i

ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende. Den innehåller bl.a. principer för att upprätthålla en effektiv fiskeriförvaltning och specificerar regelverk för bl.a. fångstuttag, minimimått på fisk, flottans storlek, tekniska regleringar, marknadspolitik och kontroll. Inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken bestäms även gemenskapens agerande i regionala och internationella organ. Endast i begränsad omfattning kan medlemsstaterna införa nationella regler.

En ny grundförordning för den gemensamma fiskeripolitiken antogs i december 2002. Den betonar vikten av att de levande akvatiska resurserna nyttjas på ett hållbart sätt och att fiskeverksamhetens negativa påverkan på de marina ekosystemen minimeras. Grundförordningen innehåller åtaganden om bl.a. en mer långsiktig anpassning av fiskeriförvaltningen genom fleråriga förvaltnings- eller återhämtningsplaner. Dessa skall baseras på försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen.

Fiskeriförvaltningens praktiska tillämpning av försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen har hög prioritet både nationellt och regionalt. Ett uttryck härför är de fleråriga planer som redan fastlagts för flera bestånd och som är under utarbetande för andra. Planerna föreskriver att åtgärder skall vidtas vid förutbestämda gränsvärden för fiskeridödlighet och biomassa. Åtgärderna skall baseras på vetenskapliga råd och kan omfatta olika tekniska regleringar, förändringar i fiskekvoter och fiskeansträngning samt kortare eller längre stängning av fisket.

Fiskerikontroll utgör en viktig del i en ansvarsfull hushållning med fiskresurserna. För att säkerställa beståndens förnyelse är det nödvändigt att förhindra överfiske. Fångstuppgifter m.m. är nödvändiga för både fiskeriförvaltning och vetenskapliga ändamål t.ex. för att fastställa rekommenderade fångstmängder. Kontrollen har även i uppgift att se till att den gemensamma marknadsorganisationen och strukturåtgärderna respekteras. Kontrollen omfattar både yrkesfisket och fritidsfisket.

Fiskeriverket har det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen och svarar bl.a. för övervakning av kvoter, begränsningar av fiskeansträngningar, beslut om fiskestopp samt hanterar uppgifter från fiskare och satellitbaserad fartygsövervakning (VMS). Kustbevakningen utför den fysiska kontrollen av fisket till sjöss och vid landningar i svenska hamnar inklusive handelsstandarder. Vidare sker inspektionsverksamhet

på det fria havet i nordostatlanten inom ramen för Nordostatlantiska fiskerikommissionen (NEAFC).

Sverige kommer även fortsättningsvis att vara drivande i arbetet för striktare och effektivare tillämpning av den gemensamma fiskeripolitiken så att den negativa beståndsutvecklingen kan hävas och ett hållbart fiske uppnås. Det allvarliga hot som den europeiska fiskeflottans överkapacitet utgör för arter som torsk och ål måste åtgärdas. Tillämpningen av försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen baserat på vetenskapliga råd spelar därvid en viktig roll. Sverige kommer fortsatt sträva efter att försiktighetsprincipen tillämpas och att fiskekvoter och förvaltningsåtgärder baseras på de vetenskapliga råden främst från Internationella havsforskningsrådet (ICES). Detta innebär att frågan om fiskestopp kommer att drivas när rådgivningen så föreslår, t.ex. då det gäller det östra beståndet av Östersjötorsk för 2005.

Den gemensamma fiskeripolitiken är tillämplig i alla delar av världen där EU-fiske bedrivs. EU agerar även i internationella och regionala organ på fiskets område. Sverige bör därvid verka för ett genomförande av de internationella instrument på fiskeripolitikens område som framförhandlats under det senaste decenniet, såsom FN-avtalet om gränsöverskridande fiskbestånd, Uppförandekoden för ansvarsfullt fiske samt internationella handlingsplaner avseende olagligt fiske, begränsning av fiskekapacitet och bifångster. Sverige är också pådrivande i det multilaterala arbetet, bl.a. inom FAO, OECD och WTO.

Nationellt skall fiskeripolitiken bidra till att miljö kvalitetsmål och delmål uppnås under miljömålen "Hav i balans samt levande kust och skärgård" och "Levande sjöar och vattendrag". Den nationella fiskeripolitiken skall även främja det kustnära fisket samt sport- och fritidsfisket.

Säkra livsmedel

För regeringen är det viktigt att konsumenterna kan välja mellan ett stort utbud av livsmedel. Oavsett priset på livsmedlen skall konsumenten kunna lita på att de är säkra. Den information som ges på förpackningarna i form av märkning och annan information skall vara tillräckligt tydlig och bra för att konsumenterna skall kunna göra ett medvetet val. För allergiker och andra konsumenter med behov av särskild kost är märkningen extra betydelsefull. Det skall vara

möjligt att göra ett medvetet val både när det gäller hur nyttigt livsmedlet är och t.ex. produktionsmetod. För att konsumenterna skall kunna lita på att maten är säker krävs ett bra regelverk, en god livsmedelstillsyn och tillgång till vederhäftig och oberoende information. Som grund och stöd för detta krävs forskning om det vi äter och om hur maten påverkar oss.

Diskussionen om problemen med övervikt särskilt hos barn och ungdomar har fortsatt och intensifierats under året. Denna diskussion är angelägen eftersom överviktsproblem inte bara innebär hälsorisker utan även, särskilt för barn och ungdomar, kan leda till psykosociala påfrestningar. Regeringen kommer därför att verka för att kostens och den fysiska aktivitetens betydelse för hälsa och välbefinnande även framöver utgör en central del av debatten på området.

Större delen av regelverket på livsmedelsområdet är harmoniserat inom EU. Det innebär att ingen medlemsstat kan ha vare sig strängare eller liberalare bestämmelser i sitt land. Regeringen prioriterar därför det gemensamma lagstiftningsarbetet. För svenskt vidkommande är det i detta sammanhang viktigt att verka för att den begränsning som vi hade innan EU-inträdet då det gäller azo-färgämnen införs på gemenskapsnivå.

Det arbete som bedrivs inom ramen för Codex Alimentarius, FAO:s och WHO:s gemensamma livsmedelsstandardiseringsorgan, får allt större betydelse. Bestämmelser utformade i dessa organisationer är frivilliga att följa för de olika medlemsländerna men vill man hävda t.ex. strängare hälsokrav måste detta kunna motiveras vetenskapligt. I annat fall finns risken att man i en WTO-panel anses ha handshindrande lagstiftning.

Den svenska regeringen och övriga EU-medlemsstaters regeringar prioriterar därför det arbete som sker i Codex Alimentarius.

6.6 Insatser

6.6.1 Insatser inom politikområdet

Jordbruk

Reform av den gemensamma jordbrukspolitiken

Den 26 juni 2003 träffade EU:s jordbruksministerrar en politisk överenskommelse om den fram-

tida jordbrukspolitiken. Reformen träder i kraft den 1 januari 2005 men med möjlighet för de länder som så önskar att skjuta på införandet av det frikopplade gårdsstödet till 2007. Tillämpningen ger medlemsstaterna möjligheter att utforma en del av stöden efter nationella förutsättningar.

Regeringen har beslutat att införa det frikopplade stödet i form av en regionaliserad stödmodell, en s.k. blandmodell dvs. en blandning mellan en regionmodell och en gårdsmodell, fr.o.m. den 1 januari 2005. Jämfört med en gårdsmodell ger blandmodellen vissa fördelar. Till dessa fördelar hör att all mark kan ges ett relativt högt grundvärde som omfattar i princip all jordbruksmark. Således kan även betesmarkerna i denna modell ges ett stöd. En annan fördel är att förändringar i brukarstruktur som inträffat efter referensperioden till stora delar kan beaktas. Regeringen anser även att denna modell bör bidra till en stabilare fastighetsmarknad.

Vid utformningen av blandmodellen har det eftersträfvats en balans mellan regioner och produktionssektorer för att minimera oönskad omfördelning av stöd mellan enskilda lantbrukare. Blandmodellen innebär att stödrättigheterna kommer att fördelas till den som brukar marken vid ansökningstidpunkten 2005.

Det nya gårdsstödet kommer att bestå av två delar: ett grundbelopp som består av stöd fördelat per hektar inom en region och ett tilläggsbelopp som är baserat på genomsnittet av vissa egna bidrag under perioden 2000–2002. Modellen innebär att samtliga stöd till vegetabilier med undantag för torkstödet i Norrland och en del av djurbidragen skall fördelas ut lika på all mark. Många djurproducenter kommer att erhålla stödrättigheter med ett högre värde genom att 50 procent av det s.k. extensifieringsbidraget och amkobidraget samt 40 procent av slaktbidraget fördelas till de producenter som hade dessa bidrag under perioden 2000–2002. Dessutom kommer 67,5 procent av mjölkstödet att fördelas till dem som har mjölkkvot 2007.

Utgångspunkten för regionindelningen är de nuvarande arealstödsregionerna. Region 5 och 6 kommer dock att slås samman och forma en ny region 5. Grundbeloppet på stödrättigheter för åkermark kommer att variera från ca 125 euro per hektar i region 5 till ca 255 euro per hektar i region 1. Grundbeloppet för permanent betesmark kommer att bli enhetligt i hela landet och

sättas till den nivå som motsvarar lägsta beloppet för stödrättigheter i Sverige, 125 euro per hektar.

Sverige kommer att arbeta för en enhetlig stödnivå för alla regioner inom EU vid kommande översyn av jordbrukspolitiken.

Under en övergångsperiod, dock längst t.o.m. 2009, kommer 75 procent av handjursbidragen att fortsatt kopplas till produktionen. Det främsta skälet för detta är att ett delvis kopplat handjursbidrag bidrar till att uppnå miljö kvalitetsmålet ”Ett rikt odlingslandskap”.

Konkurrensförhållanden gentemot andra medlemsländer, sysselsättningsaspekter, miljömål samt möjligheten att göra en mjukare övergång till ett frikopplat system har varit avgörande för ställningstagandet om hur reformen skall genomföras. Medlemsländerna har möjlighet att avsätta upp till 10 procent av det frikopplade stödet i ett s.k. nationellt kuvert. Sverige avser att utnyttja det nationella kuvertet. Kuvertet kommer dock endast införas för begränsade säljfrämjande åtgärder från 2005. Regeringen bedömer behovet av medel för en sådan åtgärd till ca 3 miljoner euro. Behovet fr.o.m. 2007 skall prövas mot bakgrund av vunna erfarenheter av reformen, framför allt då det gäller naturbetesmark och då klarhet erhållits beträffande nästa LBU-programperiod som inleds 2007.

För att få ta del av gårdsstödet måste lantbrukaren uppfylla vissa villkor, s.k. tvärvillkor, inom områdena miljö, folkhälsa, växtskydd, djurskydd och djurhälsa. Dessutom måste verksamheten bedrivas så att god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden uppfylls. Till grund för tvärvillkoren bör svensk lagstiftning ligga.

Analyser av faktorer som påverkar den gemensamma jordbrukspolitiken

I juni 2003 beslutades om en förhållandevis omfattande översyn av den gemensamma jordbrukspolitiken. Beslutet innebär att det på några områden lämnas till medlemsstaterna att bestämma den nationella tillämpningen, t.ex. med avseende på användningen av de medel som förs över från marknads- till miljö- och landsbygdsåtgärder. Förhandlingarna om att utvidga EU med nya medlemsländer kommer att fortsätta under de kommande åren. Arbetet med Agenda 2007-processen som omfattar en översyn av flera politikområden samt fastläggandet av EU-budgeten för 2007–2013 kommer att intensifieras. EU-kommissionen presenterade ett meddelande

samt förslag på ny förordning för landsbygdens utveckling i juli 2004. Rådet förväntas ta ett beslut sommaren 2005. Under 2005 och 2006 kommer också arbetet med utformningen av nästa miljö- och landsbygdsprogram i Sverige att intensifieras. WTO:s jordbruksförhandlingar kommer att fortsätta och avslutas tidigast 2005. Resultatet av förhandlingarna kan få stor betydelse för den gemensamma jordbrukspolitiken framtida utformning.

Administration av jordbruksstöd

Jordbrukarstöden och hantering av stödansökningarna regleras både av EG-förordningar och nationell lagstiftning. Möjligheterna till regional tillämpning av stödreglerna är därmed begränsade. Generellt gäller dock för samtliga jordbrukarstöd att det förekommer skillnader i bedömningar i samband med länsstyrelsernas kontrollverksamhet samt beslutsfattande såväl mellan som inom länsstyrelserna. För att minska skillnaderna genomför Statens jordbruksverk och länsstyrelserna fortlöpande olika projekt och andra löpande åtgärder. Projekten rör förenklad handläggning av jordbrukarstöden på länsstyrelserna, SeQnd, elektroniskt handläggarstöd för jordbrukarstödprocessen, uppdatering av föreskrifterna för länsstyrelsernas rutiner vid handläggning av jordbrukarstöden (GAR-föreskriften), stödansökan via Internet (SAM Internet), IT-investeringsprogram, samverkan och information. Dessa projekt utgör viktiga delar i Jordbruksverkets utvecklingsarbete för att vara en 24-timmarsmyndighet.

SeQnd-projektet inleddes 1999. Syftet med projektet är att öka kvaliteten och effektiviteten samt att säkerställa kontrollen av handläggningen av jordbruksstöden för att undvika sanktioner. SeQnd omfattar såväl länsstyrelserna som Jordbruksverket. SAM Internet inleddes 2001 som ett pilotprojekt och har därefter fått permanent status samt erbjöds till alla lantbrukare fr.o.m. 2002. Under 2004 lämnades 42 procent av ansökningarna antingen via EDI (elektroniskt via konsulter) eller via SAM Internet. Cirka 18 000 ansökningar kom via EDI och ca 10 000 via SAM Internet.

Projektet ”Ny export” som är ett samarbete mellan Jordbruksverket och Tullverket för att göra det lättare och effektivare för livsmedelsföretagen när de skall ansöka om exportbidrag har aktiverats i maj 2004 och beräknas vara i full drift i slutet av 2004. Syftet med projektet är att

höja kvaliteten, effektiviteten och kundnyttan. Processen blir säkrare, effektivare och enklare för företagen och de får bättre hjälp vid ansökan. Projektet är uppdelat i två delar; ett nytt ärendehanteringssystem samt en möjlighet för företag att skicka elektroniska exportbidragsansökningar till Tullverket.

Under 2003 påbörjades IT-utvecklingsprojektet Multikuben som är tänkt att bli ett nytt handläggarssystem som skall uppfylla framtida GIS-behov (Geografiskt informations-system) såväl inom stödhanteringen som inom smittbekämpningen.

Växtskydd

Växtinspektionen på Jordbruksverket svarar för de olika typer av verksamhet som genomförs för att kontrollera sundhetsläget i landet, hindra införsel och en vidare spridning av skadegörare samt för kvalitetskontroller av färska frukter och grönsaker.

Växtinspektionens internationella deltagande har under de senare åren blivit alltmer aktivt, bl.a. på grund av de krav som ställts till följd av WTO (SPS-avtalet). Arbetet inom ramen för Internationella växtskyddskonventionen (IPPC) har koncentrerats på framtagande av globala standarder. Våren 2004 beslutades det bl.a. om riktlinjer för importbestämmelser, riskvärdering av genetiskt modifierade organismer som kan definieras som fytosanitära skadegörare och riktlinjer för riskvärdering av reglerade icke-karantänkskadegörare. Vid mötet fattades det också beslut om en snabbprocedur för framtagande av standarder av mer specifikt eller tekniskt slag. Inom ramen för detta enklare beslutsförfarande kommer t.ex. regionala standarder som framtagits av de regionala växtskyddsorganisationerna kunna ges global giltighet betydligt fortare. Under året har genomförandet av standarden ISPM 15 om förpackningsvirke varit föremål för uppmärksamhet. Många utvecklingsländer har problem med att genomföra denna standard och har i många sammanhang bl.a. inom ramen för WTO framfört detta. Standarden är mycket genomgripande eftersom det rör allt förpackningsvirke involverande andra varor än de som normalt omfattas av en växtskyddskontroll. Förpackningsvirke återanvänds i regel upp mot 10 år och innebär också en stor investering för företagen. Under året kommer i syfte att diskutera praktiska frågor rörande genomförandet av standar-

den en arbetsgrupp på global nivå anordnas. Inom EU har ett lagförslag som genomför standarden ännu så länge endast diskuterats och notifierats. Enligt planen beräknas den kommande lagstiftningen rörande förpackningsvirket kunna träda i kraft i mars 2005.

Även nya krav på sundhetscertifikat på bl.a. rundvirke av barrträd från Ryssland har under året diskuterats inom EU. Syftet är att uppnå en förbättrad fytosanitär säkerhet vid import till EU av virke från tredje land. På grund av den betydande virkesimporten till Sverige från Ryssland är det viktigt att inspektionen görs ändamålsenligt och kostnadsbesparande. Viktiga frågor som återstår att diskutera är möjligheterna att utföra dessa inspektioner vid mottagande industri samt att överföra vissa kontrolluppgifter till offentligt eller privaträttslig juridisk person. För sådan delegering krävs förändringar i växtskyddslagen.

Utsäde

Certifiering av utsäde innebär att det utsäde som skall saluföras i landet skall ha genomgått en oberoende och noggrann kvalitetskontroll. Endast sorter som finns intagna på en nationell sortlista eller på gemenskapens sortlista får certifieras. Ett fullgott utsäde minskar behovet av att använda bekämpningsmedel för att på så sätt främja en effektiv och hållbar växtodling i landet.

Fiske

Ytterligare effektivisering av såväl tillämpningen av EU:s gemensamma fiskeripolitik som nationella regleringar har bl.a. inneburit beslut om:

- inrättande av regionala rådgivande nämnder inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken,
- utveckling av förvaltningsplaner på flera fiskbestånd,
- regeringens proposition om kust- och in-sjöfiske samt vattenbruk.

Arbetet med implementering av det regelverk som reformen av den gemensamma fiskeripolitiken innebar har fortskridit, bl.a. genom återhämtningsplaner och beslut om inrättande av regionala rådgivande nämnder.

I den nya grundförordningen, som var resultatet av reformen av den gemensamma fiskeri-

politiken, fastställs att regionala rådgivande nämnder skall inrättas. I maj 2004 tog ministerrådet beslut om den förordningen som sätter regelverket för dessa nämnder. Det faktiska bildandet av nämnderna sker på initiativ av berörda intressenter såsom fiskerinäringen, sport- och fritidsfisket samt miljö- och konsumentorganisationer.

Resursförvaltning

För att ett hållbart fiske skall uppnås är det angeläget att utveckla resursförvaltningen i riktning mot ett flerårigt perspektiv. Förvaltningen bör vara ekosystembaserad och bygga på långsiktiga förvaltningsplaner eller återhämtningsplaner. Internationella Fiskerikommissionen för Östersjön (IBSFC) antog 1999 en långsiktig förvaltningsplan för torsken. Planen har utvecklats under åren och även kompletterats med en mer akut återhämtningsplan i syfte att så snart som möjligt få bestånden att återhämta sig. Emellertid är Östersjöns östra torskbestånd fortfarande utom biologiskt säkra gränser. Avseende den nuvarande förvaltningsplanen för östersjötorsken har förändringar genomförts, bl.a. har beslut fattats om att en uppdelning i två förvaltningsområden skall göras. Det innebär för torskfisket, två förvaltningsområden, relaterat till de två torskbestånden. Avsikten är att få ett mer biologiskt riktigt fiske. Vidare skall bl.a. kontrollen stärkas och märkningen av fiskeredskap förbättras. Samtidigt som det tidigare tre månader långa sommarstoppet för torskfiske har kortats ned till två månader har reglerna för tillåtna bifångster av torsk stärkts, vilket i praktiken torde innebära en förstärkning av skyddet för småtorsk.

Ministerrådet beslutade i december 2003 om en återhämtningsplan för torskbestånden i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. Planen innehåller kraftiga begränsningar i fisket såsom bestämmelser om fångstmängder, fångstregler, kontroll, fiskeansträngning m.m.

Vid samma ministerråd fastställdes även total tillåten fångst (TAC) och kvoter för fisket 2004. Sverige röstade emellertid emot förslaget där nivåerna på kvoterna för kolja- och rödspätta ansågs för höga.

Under våren höjdes torskkvoten för Östersjön på förslag av EU-kommissionen, i strid med ICES rådgivning. Sverige motsatte sig förslaget som enda land. I juni kom ICES nya bedömning för Östersjön. Läget för torsken

bedömdes vara mer allvarlig än tidigare och ICES föreslog en lägre kvot för torskfiske i västra Östersjön och ett stopp för torskfisket i östra Östersjön.

Det beslut om utflyttning av trålgränserna utefter vissa svenska kustområden som Fiskeriverket fattade under 2003 har setts över. Syftet har varit att skydda känsliga bottenområden och utsatta fiskbestånd såsom torsk. En kartering av bottenarna längs västkusten har genomförts och legat till grund för eventuella justeringar av vilka områden som kan vara öppna för visst trålfiske. Mot bakgrund av denna kartering och efter samråd med olika intressenter fastställdes gränserna för inflyttningsområden för kräfttrålning slutgiltigt i augusti 2004. Förändringarna innebär att trålfiske efter havskrafta innanför trålgränsen numera endast är tillåtet inom vissa utpekade områden, s.k. inflyttningsområden. Inom dessa områden får trålning endast ske med en speciellt utformad trål som sorterar ut både stora och små fiskar samt har ett s.k. rullställ som begränsar trålningsaktiviteter till mjukbottnar.

Regeringen har uppdragit åt Fiskeriverket att utvärdera om sommarstoppet av torskfisket i Östersjön är en effektiv metod för att säkra torskfisket. Utredningen skall också belysa sommarstoppets effekter på olika segment av fiskeflottan och då särskilt det småskaliga, kustnära fisket, samt belysa de ekonomiska effekterna av ett slopat sommarstopp, bl.a. eventuella minskningar av kostnader för A-kassan. Utredningen skall redovisas senast den 30 november 2004.

I oktober 2003 lämnade EU-kommissionen ett meddelande om en handlingsplan för förvaltningen av den europeiska ålen. Huvudprinciperna i meddelandet är att formulera övergripande mål för stärkande av återvandringen av könsmogen ål samt utforma en plan för nödvändiga åtgärder med tanke på ålens mycket utsatta beståndssituation. Målen skall sedan förverkligas efter varje medlemslands förutsättningar. Åtgärder föreslogs i enlighet med rådgivning från Internationella havsforskningsrådet (ICES).

Miljö

I arbetet med ett hållbart fiske ingår sektorns miljöfrågor som en betydelsefull del. Utgångspunkten i detta arbete utgörs av såväl förslag och åtgärder som beslutats inom ministerrådet som de av riksdagen beslutade nationella miljökvalitetsmålen (prop. 2000/01:130, bet.

2001/02:MJU3, rskr. 2001/02:36). I detta arbete har de nationella miljö kvalitetsmålen haft störst genomslagskraft. Dessa mål är tidsbestämda och skall uppnås inom en generation. De delmål som har störst relevans för fisket är "Hav i balans samt levande kust och skärgård" och "Levande sjöar och vattendrag". Fisket berörs även av andra delmål såsom "Storslagen fjällmiljö". För 2003 har Fiskeriverket fått en extra medelstilldelning om ca 21 miljoner kronor och för 2004 ca 17 miljoner kronor för verkets miljömålsarbete, vilket avsatts för åtgärdsprogram för bl.a. hotade arter, minskning av bifångster och anpassning av uttaget av fisk. Fiskeriverkets miljöarbete skall rapporteras samlat till den 1 oktober 2004.

I mars 2004 antogs en rådsförordning om skydd av småvalar. Beslutet består huvudsakligen av tre beståndsdelar, nämligen att laxdrivgarnen i Östersjön stegvis skall avskaffas och helt upphöra att användas vid utgången av 2007, obligatorisk användning av ljudskrämmor i vissa områden införs samt introduktion av observatörer ombord på vissa fiskefartyg.

Havsmiljökommissionen behandlar i sitt betänkande (SOU 2003:72) Havet – tid för en ny strategi frågor rörande fiske. EU-kommissionen lägger fram förslag om förändring av nuvarande beslutsstrukturer varvid Östersjön (inkl. Kattegatt) ses som ett pilotområde för en ny förvaltningsstrategi. Havsmiljökommissionen föreslår även nationella åtgärder för fisket, bl.a. en revidering över delmål i miljö kvalitetsmålet "Hav i balans samt levande kust och skärgård". Regeringen avser återkomma med förslag med anledning av betänkandet.

Fiskerikontroll

Insatser inom fiskerikontrollen följer framför allt av gemensamma beslut inom EU. Emellertid genomförs ofta nationella insatser för att utveckla teknik m.m. Ett antal förordningar med koppling till fiskerikontroll beslutades om eller började tillämpas under 2004. De rör bl.a. särskilda kontrollåtgärder kopplade till återhämtningen av torskbestånd och regleringen av djuphavsarter, nya tillämpningsregler avseende det satellitbaserade fartygsövervakningssystemet (VMS), pilotprojekt för fjärranalys och elektronisk fångstrapporering (ERS) och kontroll samt vägning av pelagisk fisk.

Inom EU fortgår under hösten arbetet med att vidareutveckla system för korskontroll av

uppgifter lämnade inom ramen för återhämtningsplanerna. Under innevarande år har en etappvis utvidgning av den satellitbaserade fartygsövervakningen skett, vilken kommer att fortsätta under 2005. Det datalager för fiskerikontroll som nyligen skapats skall vidareutvecklas så att allmänheten kan ta del av fiskeriinformation. Under perioden 2004–2005 skall Sverige driva ett pilotprojekt där man skall utforma och införa ett system för övervakning av oavsiktlig fångst av småval.

Under 2004 inleddes ett EU-finansierat europeiskt projekt (SHEEL) med att skapa en säker och harmoniserad europeisk elektronisk loggbok. Sverige genom Fiskeriverket ingår i det konsortium med myndigheter och IT- och telekommunikationsföretag som driver projektet. Gemenskapen beräknas parallellt med projektet förhandla om ny lagstiftning för elektronisk loggbok.

Kustbevakningens kontrollverksamhet 2003 har fortsatt inriktats mot övervakning och kontroll av yrkesfisket, särskilt det storskaliga fisket. Detta innefattar kontrollerna mot det torskrelaterade fisket i enlighet med torskåterhämtningsplaner. Kustbevakningen har liksom tidigare år genomfört kontroller i Nordatlanten i arbetet inom ramen för NEAFC samt medverkat i arbetet inom IBSFC. I syfte att utveckla fiskerikontrollen och effektivisera samarbetet har myndigheterna kommit överens om att mellan Fiskeriverket och Kustbevakningen ett gemensamt fiskerikompetenscentrum upprättas under början av 2005.

I samband med regeringens beslut 1999 om att överföra kvalitetskontrollen till Kustbevakningen (prop. 1999/2000:1, utg.omr. 23, bet. 1999/2000:MJU2, rskr. 1999/2000:91) beslöts att den svenska fiskerikontrollen skulle utvärderas senast 2004. Regeringen beslutade därför den 15 april 2004 att tillsätta en utredning med uppgiften att utvärdera den svenska fiskerikontrollen (dir. 2004:45).

Strukturåtgärder

I och med reformen av fiskeripolitiken har flottpolitiken förändrats. I dag har varje medlemsstat en referensnivå för sin totala fiskeflotta, mätt i tonnage (bruttoton, BT) och motorstyrka (kW), fastställd per den 31 december 2002. Denna referensnivå får inte överskridas och i de fall en medlemsstat beviljar ekonomiskt stöd till fiskeflottan för investeringar måste referensnivån

minskas med ett antal procent årligen. Inom dessa ramar är det sedan upp till respektive medlemsstat att förvalta sin fiskeflotta utifrån tillgängliga fiskeresurser.

Med anledning bl.a. av situationen för vitfisken i Nordsjön infördes inom EU möjligheter till höjda skrotningspremier för berörda fartyg. Fiskeriverket har under 2003 nyttjat denna möjlighet inom ramen för strukturprogrammet utanför mål 1 och höjda skrotningspremier har beviljats till fem fartyg i torskfisket.

För strukturprogrammet för fiskerinäringen utanför mål 1 har en halvtidsutvärdering genomförts. Resultaten av utvärderingen pekar på en fortsatt låg nyttjandegrad av stöd. Fortsatta informationsinsatser har genomförts.

Den strategi för hållbar utveckling av det europeiska vattenbruket som antogs under 2003 har lett till förändringar av strukturförordningen, vilken reglerar vad strukturprogrammen kan nyttjas till. Förändringarna syftar till att skapa långsiktigt säkra arbetstillfällen inom vattenbrukssektorn, särskilt i fiskeberoende områden, försäkra konsumenternas tillgång på vattenbruksprodukter av god kvalitet, liksom att främja hög djurhälsa och stimulera en miljömässigt sund utveckling av vattenbruksnäringen.

Andra insatser

I december 2003 lade regeringen en proposition (2003/04:51) som presenterar riktlinjer för en nationell politik för kust- och insjöfisket inklusive fritidsfisket samt vattenbruket. Syftet är att stärka och utveckla dessa verksamheter inom ramen för en ekologisk, ekonomisk och socialt hållbar utveckling, särskilt med avseende på de svenska miljömålen och en utveckling av landsbygden. Bland annat anser regeringen att kunskapen om många bestånd är bristfällig och en långsiktig strategi för forskningen inom fiskeområdet bör tas fram. Förvaltningsformerna för aktuella fisken måste utvecklas och vissa i dag befintliga förvaltningsverktyg rörande lokal och regional samförvaltning, tillträde till fiskeresursen samt fördelning av denna resurs skall användas mer aktivt.

Även vattenbruket lyfts fram i propositionen. Dess betydelse för landsbygden och framtida möjligheter att utvecklas som en miljöanpassad näring, bl.a. genom modernisering av tillståndsgivningen, belyses. I propositionen påpekas också fritidsfiskets betydelse för folkhälsa och

samhällsekonomi samt fisketurismnäringens ekonomiska betydelse.

Mot bakgrund av proposition om kust- och insjöfisket samt vattenbruket har ett antal uppdrag lagts ut som skall ge underlag för fortsatt arbete i linje med den nationella politik som presenterats. Det avser bl.a. ett uppdrag till Fiskeriverket om att samordna minst fem pilotprojekt avseende lokal/regional samförvaltning. Syftet är, i likhet med de regionala rådgivande nämnderna på EU-nivå, att skapa nya strukturer och samarbetsformer för att möjliggöra effektivare förvaltningsformer. Deltagandet i samförvaltningen skall vara brett förankrat i berörd region och inkludera såväl olika kategorier fiskande som andra intressenter. Projekten bör genomföras och utvärderas före utgången av 2006. Vidare avser uppdragen utredning om skarvens skadeverkningar, rapporteringssystem för det småskaliga kustfisket, modeller för när-salttillskott för tillståndsgivning inom vattenbruket och utveckling av fisketurism.

Inom handelsområdet har under senare delen av 2003 nya autonoma tullkvoter för fiskeriprodukter förhandlats fram. Gemenskapens fiskeriberedningsindustri kan inte täcka sitt behov av råvara genom endast inhemska produkter. Det innebär att en viss del importerats från tredjeland. En ny tullkvotsförordning för perioden 2004–2006 presenterades i slutet av december 2003, vilket innebär att tullarna på fiskeriprodukter helt eller delvis upphävs tillfälligt inom ramen för gemenskapstullkvoter.

Säkra livsmedel

Den stora översyn av livsmedelslagstiftningen som inleddes i och med att Europeiska kommissionen presenterade Vitboken om livsmedels-säkerhet i januari 2000 (KOM(1999) 719) är nu i stora delar genomförd. Några delar återstår och det gäller t.ex. nya ramförordningar för tillsatser respektive aromer. Förslag till dessa förordningar har ännu inte presenterats av EU-kommissionen. Ett antal andra rättsakter på området för tillsatser och aromer har dock beslutats under året. Detta gäller t.ex. ändring av bestämmelserna för sötningsmedel som kraftigt begränsar användningen av cyklamat, regler för godkännande av s.k. rökaromer och flera förbud mot geléämne i godis som orsakat kvävningsoolyckor. När det gäller cyklamat har Sverige varit

särskilt pådrivande. Vi begärde att få fortsätta tillämpa nationella strängare bestämmelser även efter EU-inträdet. Detta var dock inte möjligt. Någon särskilt stor ökning av användningen av cyklamater har dock inte skett i Sverige efter att vi fick anpassa våra bestämmelser. Nu har alltså användningen begränsats i hela EU vilket gynnar alla konsumenterna i EU, även om sänkningen av högsta tillåtna halt inte blev riktigt så stor som vi hade velat se från svensk sida.

En departementspromemoria om livsmedels- och djurskyddstillsynen har färdigställts och remissbehandlats av Jordbruksdepartementet under våren 2004. Regeringen avser att återkomma till riksdagen senare i denna fråga. De förordningar som Europaparlamentet och ministerrådet enats om under våren 2004 om offentlig tillsyn och kontroll och om hygien kommer att leda till att ytterligare översyn av den nationella tillsynen blir nödvändig.

Livsmedelsverket har påbörjat införandet av ett nytt avgiftssystem för slakterier för att inte missgynna småskalig slakt. Vissa förändringar började gälla den 1 april 2004 och ytterligare förändringar sker till årsskiftet 2004/2005.

Livsmedelsverket har också i uppdrag att bedöma och förbereda de nationella anpassningar och eventuella undantag som kan göras från det nya hygienregelverket för att utvecklingen av mobil slakt, småskalig slakt och livsmedelsförädling skall underlättas. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 31 december 2004.

Sedan bestämmelserna om spårbarhet och märkning för genetiskt modifierade organismer (GMO) börjat gälla i april 2004 har beslut fattats av EU:s jordbruksministrar om att godkänna användningen av en genetiskt modifierad sockermajs (BT 11) som livsmedel. Detta var det första godkännandet sedan 1998.

Ansvarsfrågan vid odling av GMO har varit aktuell under året. Regeringen ser det som viktigt att ett tydligt nationellt regelverk skapas då det gäller samexistens mellan odling av GMO, konventionella och ekologiska grödor.

Den oroande ökningen av fetma och övervikt hos befolkningen, särskilt bland barn och ungdomar, fortsätter. Regeringen har gett Livsmedelsverket och Statens folkhälsoinstitut i uppdrag att utarbeta ett underlag till handlingsplan för bättre matvanor och ökad fysisk aktivitet. Detta uppdrag kommer att redovisas den sista december 2004. Samtidigt som ökningen av

problem med fetma och övervikt fortsätter finns många exempel på initiativ i förskolor och skolor som visat sig leda till stora förbättringar. Personalen har sett till att barnen och eleverna äter bättre och att rörelse blir en naturlig del i verksamheten. Dessa projekt har oftast som syfte att förhindra uppkomsten av fetma och övervikt och är därmed de som är mest effektiva på sikt. Andra projekt försöker nå dem som redan är kraftigt överviktiga och få dem att ändra sina vanor. Detta arbete är mycket svårt, men vinsterna för samhället och framför allt för den enskilde är stora. Barn och ungdomar som är mycket överviktiga redan från tidig ålder riskerar att få sjukdomar såsom åldersdiabetes redan i trettioårsåldern. Frågan om vem som är ansvarig för att en person blir överviktig är komplex. Som enskilda individer har alla ett ansvar för vad man äter och för att man t.ex. motionerar i tillräcklig omfattning. Föräldrar har ett särskilt ansvar att förmedla goda kostvanor till sina barn och att lära dem att uppskatta fysisk aktivitet. Samtidigt har både företagen och samhället ett ansvar för att hjälpa den enskilde att lyckas. Livsmedelsverket arbetar för närvarande med en översyn av nyckelhålmärkningen.

6.6.2 Insatser utanför politikområdet

Beredskap

Det civila försvaret är den verksamhet som ett flertal aktörer bedriver i syfte att komplettera det fredstida samhällets förmåga att hantera kriser. Mål för verksamhetsområdet civilt försvar bedöms enligt försvarsbeslutspropositionen för 2005–2007 vara att värna om civilbefolkningen, säkerhetsställa de viktigaste samhällsfunktionerna och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp och krig i vår omvärld.

Livsmedelsverket bedriver inom ramen för sina ordinarie uppgifter verksamheter som härrör till det civila försvaret och politikområde Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar (utg.omr. 6). Försörjningen av dricksvatten är i detta sammanhang den mest omfattande uppgiften. Livsmedelsverkets utvecklingsarbete gentemot kommunerna har lett till en ökad förmåga att säkra försörjningen med dricksvatten under onormala förhållanden. Dricksvattenförsörjningen är känslig för störningar vilket föranleder ett fortsatt arbete med

att förbättra villkoren för en säkrare dricks-vattenförsörjning. Se vidare utgiftsområde 6.

Som central förvaltningsmyndighet på det jordbruks- och livsmedelspolitiska området bedriver även Jordbruksverket verksamheter som härrör till verksamhetsområdet civilt försvar. Se även kapitel 4 Djurpolitik samt politikområde Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar (Försvar samt beredskap mot sårbarhet utg.omr. 6).

6.7 Resultatbedömning

6.7.1 Resultat

Jordbruk

EU:s regelverk för den gemensamma jordbrukspolitiken innebär att ett stort antal prisreglerande åtgärder m.m. skall vidtas i syfte att påverka jordbrukets inriktning och ekonomi. Utrymmet för avvikelser från de gemensamma EU-reglerna är litet. Resultatet av regeltilämpningen i form av utvecklingen, när det gäller jordbruksföretagens produktion och ekonomi, redovisas kontinuerligt av Jordbruksverket.

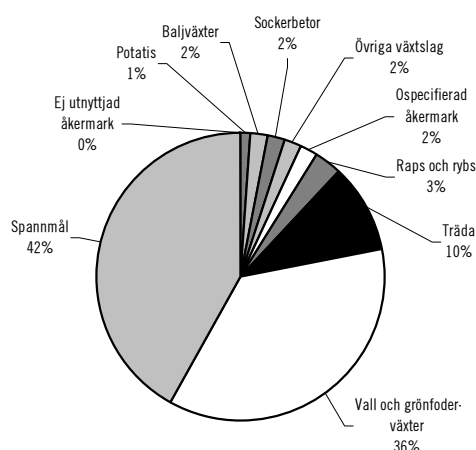
För att mäta graden av målpuppfyllelse så används följande indikatorer; utnyttjande av kvoter, genomsnittlig åkerareal per företag, medelantal mjölkkor per producent, markpriser, arrendepriiser, investeringar i maskiner och redskap. Indikatorer som mäter förändringar i förädlingsledet är utvecklingen av handeln med livsmedel och jordbruksvaror. Indikatorer som mäter effekter för konsumenterna är konsumentprisindex för jordbruksreglerade produkter.

Antalet jordbruksföretag minskar och uppgick 2003 till närmare 67 000. Sedan 1995 har antalet företag minskat med 19 800 företag. Jord- och skogsbruksföretagen utgör därmed ca 1/3 av samtliga företag i landet. Samtidigt som antalet företag minskar, ökar den genomsnittliga storleken på företagen mätt i åkermarksareal. Denna uppgick 2003 till närmare 40 hektar, vilket är en ökning med 8 hektar sedan 1995. Minskningen av antalet jordbruksföretag sker bland de företag vars åkerareal är mindre än 100 hektar åkermark, medan de företag som har mer än 100 hektar åkermark ökar. Det sker således en koncentration av jordbruksproduktionen.

Det svenska jordbruket är relativt specialiserat. År 2003 kvalificerades ca 38 procent som husdjursföretag, 30 procent som växtodlingsföretag, 23 procent som småbruk och 10 procent som blandföretag. Även bland blandföretagen dominerar husdjurskötseln. Skillnaden i driftsinriktning var stor mellan olika delar av landet. I de fyra nordligaste länen var 33 procent småbruk och i övrigt dominerar husdjurskötsel. I Svealand och norra Götaland finns en hög andel växtodlingsföretag och en mindre grupp småbruk. I södra Sveriges skogslän dominerar husdjursföretagen och i Skåne dominerar växtodlingen.

Åkerarealen ändrades endast marginellt mellan 2002 och 2003 och uppgick till totalt 2 668 586 hektar 2003. Slätter- och betesvall var den arealmässigt största grödan och uppgick 2003 till 933 000 hektar fördelat på 764 000 hektar slättervall och 160 000 hektar betesvall.

Diagram 6.1 Åkerarealens användning 2003

Övriga växtslag innehåller frövall, oljelin, energiskog, trädgårdsväxter samt alla övriga mindre åkergrödor som ej ingår i de övriga kategorierna. Ospecifierad åkermark är arealer som ej kunnat fördelas på gröda.

Fyrtio procent av åkerarealen utnyttjades 2003 till spannmålsodling, vilket motsvarade 1 154 000 hektar vilket är en marginell ökning sedan 2002. Spannmålsarealen bestod av 364 000 hektar höstvetete, 47 000 hektar vårvete, 6 300 hektar höstkorn, 362 000 hektar vårkorn (vilket var en minskning med 50 000 hektar jämfört med 2002), 280 000 hektar havre, 24 000 hektar råg, 45 000 hektar rågvete och 25 000 hektar bland-säd. Potatisarealen uppgick till ca 30 500 hektar vilket är en minskning med 4 procent jämfört med 2002. Sockerbetsarealen uppgick till 50 100 hektar vilket innebär en minskning med 9 procent jämfört med 2002. Arealen för baljväxter

minskade med 7 procent samma period och uppgick till 38 800 hektar. Odlingen av raps och rybs minskade med 13 procent och odlades på 58 600 hektar. Trädesarealen ökade marginellt och uppgick 2003 till 276 000 hektar. Energi-skogsarealen fortsätter att minska och låg 2003 på 14 300 hektar.

Även bland husdjursföretagen är trenden en ökad koncentration med allt större besättningar och färre företag. År 2003 minskade företagen med mjölkkor med 14 procent jämfört med föregående år. Det fanns därmed ca 9 700 företag med mjölkkor, vilket kan jämföras med ca 17 700 företag med mjölkkor 1995. Även antalet företag med svin, får och höns minskar. Den kraftigaste procentuella minskningen sedan 1995 uppvisar företagen med svin, vilka har minskat med 66 procent och uppgick 2003 till 3 700 företag.

Utnyttjandet av den nationella kvoten för produktion har inte överskridits inom något område förutom socker. Sockerskörden blev stor med tanke på att arealen minskade med 9 procent och uppgick till 115 procent av kvoten. Kvotutnyttjandet för mjölkleveranskvoterna uppgick för kvotåret 2003/2004 till ca 98 procent vilket är en återhämtning jämfört med 2002/2003. Kvoterna för slaktbidrag, handjur, am- och dikor och tackor uppvisar marginella skillnader i kvotutnyttjande jämfört med föregående år.

Tabell 6.3 Utnyttjandegrad av kvoter

	2001	2002	2003
Basareal	100	100	100
Socker	109	122	115
Handjur	89	97	96
Slaktbidrag	86	90	88
Am- och dikor	94	96	96
Tackor	93	92	92
Mjölkvot: leveranskvot	100	97	97
Mjölkvot: direktförsäljningskvot	82	89	88

Arrendepriserna har ökat kraftigt det senaste årtiondet. Sedan 1994 har arrendepriserna ökat med 34 procent. Priserna på jordbruksmark skiljer sig kraftigt mellan olika regioner. I Sydsvetrike är priserna ca 10 gånger högre än i Norrland. Priskapet fortsätter att öka då priserna i Norrland i stort sett har legat stilla de senaste åren, medan priserna i Sydsvetrike har ökat. I

genomsnitt för hela Sverige har priserna ökat med 70 procent sedan 1994.

Den totala sysselsättningen i jordbruket med binäringar omräknat till arbetskraftsenheter uppgår till ca 74 000 personer varav knappt 56 000 inom jordbruket. Sysselsättningen i jordbruket domineras av männen både vad det gäller antalet personer och arbetskraftsenheter. Antalet sysselsatta inom jordbruket, 1,3 procent, är jämförbart med andelen i Danmark, Nederländerna och Tyskland. Däremot är en betydligt större andel sysselsatta inom jordbruket i Grekland (16 procent), Portugal (13 procent), Spanien (6 procent) och Irland (6 procent). Jordbrukarnas medianålder i Sverige ligger i intervallet 50–54 år. Arton procent är 65 år eller äldre och sex procent är yngre än 35 år. Åldersstrukturen bland jordbrukarna har uppvisat små förändringar de senaste åren. Arbetskraftsproduktiviteten ökar, vilket innebär att ett färre antal jordbrukare står för en större andel av produktionen.

Ett viktigt mått på jordbrukssektorns konkurrenskraft är livsmedelshandelns omfattning och utveckling. Sverige hade en negativ handelsbalans för jordbruksvaror och livsmedel på nästan 26 miljarder kronor 2003. Sverige importerade jordbruksvaror och livsmedel för drygt 53 miljarder kronor under 2003, vilket innebär en ökning med 4 procent i löpande priser. Jordbruksvaror och livsmedel stod för 8 procent av den totala importen. Importen kom till nästan 72 procent från andra EU-länder. De viktigaste importländerna var Danmark, Nederländerna, Norge och Tyskland. Till stor del består importen av varor som antingen inte produceras alls i Sverige eller som Sverige har en otillräcklig produktion av.

Även exporten av jordbruksvaror och livsmedel ökade. I löpande priser motsvarade ökningen av exporten 5 procent och uppgick 2003 till ca 28 miljarder kronor. Jordbruksvaror och livsmedel representerar drygt 3 procent av den totala exporten. 59 procent av exporten gick till länder inom EU. Denna andel har i stort sett varit oförändrad sedan EU-inträdet, då exporten ökade kraftigt till EU-länderna. De viktigaste exportländerna är Finland, Danmark, Tyskland, Frankrike och Italien. De mest betydelsefulla jordbruksvarorna och livsmedlen som exporteras tillhörde kategorierna drycker (främst starksprit), spannmål och spannmålsprodukter samt fisk, kraft- och blötdjur. Utanför EU är

Sveriges viktigaste exportmarknader för jordbruksvaror och livsmedel USA och Norge.

En indikator som mäter effekter för konsumenterna är konsumentprisindex för jordbruksreglerade produkter. Kostnaderna för att ta fram produkter inom jordbruket har stigit med 18,7 procent sedan 1995. Avräkningspriserna har under samma period sjunkit med 9,4 procent. Konsumentpriserna för jordbruksprodukter som tidigare var reglerade i Sverige har stigit med 1,6 procent sedan 1995. Konsumentprisindex totalt steg under samma period med 9,2 procent. Den lägre ökningstakten för livsmedelspriserna beror till en del på att livsmedelsmomsen sänktes den 1 januari 1996. Priserna på jordbruksreglerade livsmedel har dessutom påverkats av att producentpriserna har fallit. Som ersättning för sänkta producentpriser har stödbeloppen höjts.

Sverige har inte fått några finansiella korrigeringar för överskridna tidsgränser för utbetalningar under perioden 1995–2003. Däremot har Sverige fått betala korrigeringar på grund av EU-kommissionens egna granskningar. Totalt uppgick de finansiella korrigeringarna som gjorts för Sveriges del avseende årsrapporterna 1996–2003 till 28,3 miljoner kronor. Här avser dock 18,5 miljoner kronor EU-kommissionens beslut om sanktioner för de svenska kartavgifterna. Sverige har emellertid begärt att EG-domstolen skall ogiltigförklara EU-kommissionens beslut. Jordbruksverket har i årsredovisningen redovisat hur kompetensförsörjningssituationen ser ut samt vilka åtgärder som vidtagits och planeras.

Medelåldern för anställd uppgår till 43 år och verket har inte stora pensionsavgångar att vänta. Personalrörligheten är 3,6 procent bland de tillsvidareanställda exklusive distriktsveterinärorganisationen. Den reformerade jordbrukspolitiken måste beaktas vid nyrekryteringar. Verket har haft svårigheter med rekryteringen till distriktsveterinärorganisationen och har därför med framgång genomfört rekryteringsresor till Norge och Danmark.

Av enhetscheferna i december 2003 var 21 kvinnor och 20 män. Antalet årsarbetskrafter 2003 uppgick till 953 varav 504 arbetade med Djurpolitiken, 246 med Livsmedelspolitiken och 196 med Landsbygdspolitiken.

Växtskydd

Sverige har genom beslut på verkställighetskommitténivå verkat för ett borttagande av den

skyddade zonen för virussjukdomen Rhizomania på sockerbetor. De åtgärder som krävs för att hävda zonen ansågs inte längre kunna motiveras. Under 2003 har ljus ringröta konstaterats i matpotatispartier. Potatispartierna kan härledas till under tidigare år påträffade smittade utsädespartier från Danmark. Under året har ingen ny smitta i utsädespotatis kunnat påvisas. Eftersom andelen eget utsäde i svensk potatisodling är hög kan det dröja flera år innan ett smittat utsädesparti försvinner från odlingen.

Till följd av ökade internationella krav på sundhetsmässigt säkert förpackningsmaterial har anslutningen till systemen för sågverk med godkända torkanläggningar och godkända tillverkare av träemballage fortsatt att växa även under 2003. I importkontrollen av träemballage har under året påvisats förekomst av skadeinsekten tallvedsnematod vid två tillfällen. Ursprunget var USA respektive Kanada.

Utsäde

Förhandlingarna om EU-kommissionens lagstiftningsförslag rörande oavsiktlig förekomst av genetiskt modifierat utsäde i traditionella växtsorter har ännu inte kunnat slutföras. Eftersom ansvaret för regelverket faller under både generaldirektoratet för miljö (DG miljö) och generaldirektoratet för hälsa och konsumentskydd (DG SANCO) förväntas lagstiftningsprocessen kunna slutföras först våren 2005. I samband med att DG SANCO hanterar frågan kommer beslut rörande analys- och provtagningsmetoder också att behandlas. Arbetet inom OECD med att formulera gemensamma riktlinjer om tröskelvärden för inblandning av genetiskt modifierade organismer har, på grund av oenighet mellan framför allt USA och EU rörande tröskelnivåerna, tills vidare avstannat.

Fiske

Beslutet om regionala rådgivande nämnder innebär att det skall inrättas sju olika nämnder. De områden som avses är Östersjön, Medelhavet, Nordsjön, vatten i nordväst, vatten i sydväst och en nämnd för pelagiska bestånd (exklusive Östersjön) samt en för långdistansflottan och fiske på internationellt vatten. Till respektive nämnd kan undernämnder knytas om det finns behov av detta för specifika fisken eller mindre begränsade områden. I förhandlingarna fick

särskilt den svenska ståndpunkten om en stor öppenhet för allmänheten stort gehör. Nämnernas två organ, generalförsamling och verkställande kommitté, skall som grundprincip vara öppna för allmänheten och deras rekommendationer till förvaltningsåtgärder skall vara offentliga.

Resurs

Besluten vid ministerrådet i december 2003 avseende total tillåten fångst (TAC) och kvoter kunde genom den nya återhämtningsplanen för torskbestånden i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt grundas på ett antal uttalade principer. Exempelvis skall, när bestånden befinner sig under säkra nivåer, kvoterna sättas så att beståndens lekbiomassa stärks enligt bestämda procentsatser till nästa år. Om än otillräckligt får detta ses som ett klart framsteg i både acceptans, implementering och förutsägbarhet vid förvaltningsbesluten.

Ett antal förvaltningsplaner och återhämtningsplaner har beslutats och implementerats under året. Vissa återhämtningsplaner, t.ex. återhämtningsplanen för torsk i Östersjön har även reviderats och stärkts. Resultaten av dessa planer förväntas vara ett mer hållbart fiske. Emellertid ligger dessa resultat ofta långt fram i tiden. Vidare är det ofta, på grund av naturliga fluktuationer i bestånden, svårt att mäta resultatet av gjorda insatser.

Sedan september 2003 får endast den s.k. BACOMA-trålen användas vid trålfiske efter torsk i Östersjön. Det är ännu för tidigt att utvärdera resultatet av åtgärden, men såväl omfattande försöksverksamhet som erfarenheter från fisket har visat att bifångster av småtorsk har minskat avsevärt. Man skall ha fortsatt skärpt uppmärksamhet på det faktum att det östra torskfiskebeståndet i Östersjön fortfarande ligger under säker nivå på lekbiomassan. Rådsslutsatser angående en handlingsplan för förvaltningen av den europeiska ålen antogs i juli 2004. Slutsatserna har i hög utsträckning tagit hänsyn till de svenska synpunkter som presenterats för EU-kommissionen och ordförandeskapet, bl.a. anges utsättning som en kompletterande åtgärd och angelägenheten av skyndsamma åtgärder betonas.

Miljö

Genom den nya grundförordningen 2371/02 för den gemensamma fiskeripolitiken har de grundläggande förutsättningarna att integrera miljö-

skyddande åtgärder inom den gemensamma fiskeripolitiken ökat. Det innebär bl.a. att genomförandet av handlingsplanen för biologisk mångfald från 2001 prioriteras högre. Några av de högst prioriterade förvaltningsåtgärderna är reduktion av fisketrycket, minskning av andelen fisk som kastas överbord (discards) samt borttagandet av subventioner för modernisering av fiskeflottan. Dessutom prioriteras etableringen av långsiktiga förvaltningsplaner för de viktigaste och känsligaste fiskbestånden. Som ett komplement till de prioriterade förvaltningsåtgärderna inom fiskeripolitiken uppmanas medlemsstaterna också att uppfylla sina skyldigheter inom habitat- och fågeldirektiven och särskilt förvaltningen av marina områden som en särskild del av NATURA 2000.

Rådsslutsatser för att integrera miljöskyddet i den gemensamma fiskeripolitiken antogs under 2003. Slutsatserna var allmänt hållna med referenser till Cardiffprocessen, FAO, Nordsjökonferensen m.fl. Behovet av förbättring av den marina forskningen, förbättrade fiskemetoder som minimerar miljöeffekter och behovet av att allmänt reducera fisketrycket och utveckla indikatorer uttrycks i slutsatserna.

Fiskerikontroll

Under 2003 finns inga rapporter om överskridande av de 57 tilldelade kvoterna. Det goda resultatet bedöms vara en produkt av en effektiv dataläggning och kontroll av uppgifterna från fisket, en vaksam övervakning av kvotutnyttjandet samt ett aktivt utbyte av kvoter med andra medlemsländer. Under året genomförde Fiskeriverket ca 40 kvotbyten, främst med Danmark och Finland, men även med Tyskland, Belgien och Storbritannien.

Kustbevakningen utför en kontinuerlig provtagning av osorterad fisk, såsom sill och skarpsill, från samtliga områden där svenskt fiske sker. Det satellitbaserade fartygsövervakningssystemet är under kontinuerlig utveckling och förstärker fiskeriförvaltningen. Systemet omfattar redan i dag fartyg med en största längd om minst 18 meter och kommer från 2005 även att omfatta fartyg med en största längd av minst 15 meter.

Inom ramen för återhämtningsplanerna har nationella anpassningar till regelverk och teknik gjorts. Under 2003 och 2004 har Fiskeriverket bl.a. utvecklat ett datasystem för mottagande av de särskilda fångstrapporter som krävs enligt återhämtningsplanerna. De nationella kontroll-

bestämmelserna har stärkts för att övervaka torskfisket i både Östersjön, Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. Uppföljningen av fiskets följsamhet med bestämmelserna för torskfisket har under året varit ett prioriterat område inom den riskanalysbaserade fiskerikontrollen.

Den kvalitetskontroll som genomförs som en integrerad del av landningskontrollen, visar på en mycket låg andel som inte uppfyller gällande regler (ca 3 promille). För att följa utvecklingen inom samtliga fartygssegment och skapa kunskap kring brottsbenägenheten har en referensnivå satts innebärande att 2 procent av landad kvantitet i samtliga segment skall kontrolleras. Kustbevakningen har uppnått referensnivån i alla segment förutom i kustsegmentet. Fartygen i kustsegmentet är små och därmed inte kopplade till det satellitbaserade systemet och har inte heller krav på sig att lämna förhandsanmälan inför sina landningar. Man har därför inriktat sig mot att kontrollera dessa fartyg till sjöss och vid behov följa upp dessa inspektioner med landningskontroller och därmed inte nått upp till målnivån avseende landningskontroller.

Det finns stora problem och osäkerhet med illegalt fiske på europeisk nivå. För att komma till rätta med detta krävs ytterligare kraftfulla åtgärder. Regeringen anser att samverkan inom fiskerikontrollen behöver utvecklas ytterligare för att fiskerikontrollen skall bli så effektiv som möjligt och förutsätter därför att myndigheterna kontinuerligt utvecklar arbetet. Vidare skall den pågående utredningen av svensk fiskerikontroll ge förslag till förbättringar samt överväga eventuella behov av förändringar.

Strukturstöd

För strukturprogrammet utanför mål 1 hade vid utgången av 2003 totalt 36 procent av tillgängliga EU-medel beviljats och 17 procent betalats ut. Merparten av de beviljade medlen avser stöd till skrotning samt förädling och saluförande. Inom Mål 1 är besluts- och utbetalningstakten för södra och norra programmet 17 procent respektive 40 procent samt 9 procent respektive 12 procent.

Trots att en förbättring har skett under såväl 2002 som 2003 avseende besluts- och utbetalningsnivån är genomförandetakten i fiskeprogrammen alltså fortsatt låg. Några av förklaringarna till utvecklingen inom strukturprogrammen är en bristande investeringsvilja till följd av en försämrad lönsamhet inom delar av

sektorn, bl.a. orsakad av försämrad beståndssituation med minskande kvoter som följd, osäkra framtidsförutsättningar till följd av höga dioxinhalter i fisk fångad i Östersjön samt lägre belopp vid stöd till investeringar inom företag. Under 2003 beslutade EU om ett förlängt torskfiskestopp för torsk i Östersjön vilket också haft en dämpande effekt på investeringsviljan i beredningsindustrin och för delar av den svenska fiskeflottan. Vidare har, som följd av reformen av den gemensamma fiskeripolitiken, begränsningar införts avseende investeringsstödet till fiskeflottan. Även inom vattenbruket har investeringsviljan och efterfrågan på medel varit låg och näringens produktion minskat.

Förändringarna av EU:s strukturförordning för fiskerinäringen innebär en fokusering på miljöförbättrande åtgärder inom produktionen och ökade möjligheter till utvecklingsprojekt inom vattenbruket. Utöver åtgärder för vattenbruket inkluderades även, genom svenskt agerande, ökade möjligheter till åtgärder för restaurering och biotopvård i sötvatten. Ändringarna innebär också stöd till fiskefartyg för att kunna förändra sitt fiske då återhämtningsplaner samt stöd vid införande av ljudskrämmor införs för skydd av småvalar.

Övrigt

Den nya tullkvotsförordningen uppfyllde de svenska önskemålen i stort. Inom dessa kvoter tillämpas tullnivåer som varierar från 0 till 6 procent med hänsyn till de olika produkternas känslighet på gemenskapens marknad. Viktiga produkter för Sverige är sill/strömming, räkor och torsk för beredning.

Det under 2003 bildade Internationella fiskesekretariatet, har under 2004 etablerats. Det övergripande målet med verksamheten är att arbeta för en hållbar förvaltning av fisk och skalldjur och deras livsmiljö genom att bevaka fiskefrågorna internationellt och nationellt samt påverka utvecklingen av EU:s och annan internationell fiskeripolitik.

Medelåldern hos Fiskeriverkets personal är 45 år, personalrörligheten visar låga värden. Andelen kvinnliga anställda har ökat något under 2003. Fiskeriverket har på regeringens uppdrag utarbetat en forsknings- och kunskapsstrategi för sitt verksamhetsområde. Av rapporten framgick bl.a. att över hälften av de anställda hade akademisk examen, 13 procent av dessa forskarutbildning. Under året har verket arbetat med en

bred kompetensbehovsinventering, som omfattar alla anställda inom alla avdelningar och enheter. Verket får ekonomiskt stöd för arbetet från Europeiska socialfonden, Växtkraft mål 3.

Säkra livsmedel

För att mäta graden av måluppfyllelse för säkra livsmedel används följande indikatorer: den kommunala och statliga inspektionsverksamhetens frekvens och kvalitet, antalet kommuninspektioner och länsmöten samt antalet externa besökare på Livsmedelsverkets webbplats.

Livsmedelsverket leder och samordnar livsmedelstillsynen i landet medan kommunerna står för huvuddelen av den direkta tillsynen av de ungefär 52 000 tillsynsobjekt som finns. Merparten av dessa är små och sysselsätter färre än fyra årsarbetskrafter. Den totala inspektionsfrekvensen i den kommunala tillsynen fortsätter att minska. Livsmedelsverkets egen inspektionsfrekvens har ökat något jämfört med föregående år, men är fortfarande lägre än den kommunala. Livsmedelsverket har ökat stödet till den kommunala tillsynen, något som uppskattats av kommunerna. Livsmedelsverket anser att det fortfarande finns stora skillnader mellan kommunerna i det sätt och med vilken kvalitet tillsynen bedrivs. Man bedömer därför att tillsynen inte är likvärdig i landet. Livsmedelsverket har tillsammans med några kommuner utvecklat ett datorverktyg för inspektioner. Detta är ett sätt att minska olikheterna i tillsynen. Systemet har tagits i bruk under 2003 och används vid inspektioner i så väl restauranger som butiker.

Tabell 6.4 Länsmöten och kommuner inspekterade av Livsmedelsverket

År	2001	2002	2003
Antal länsmöten	39	31	33
Antal inspekterade kommuner	80	58	59
Antal normerande inspektioner	80	63	133

Ökningen av unika webbplatsbesökare fortsätter samtidigt som Livsmedelsverket arbetar med att ständigt förbättra webbplatsen. Under året har man börjat ta i bruk interaktiva tjänster. Till exempel kan man numera beställa exportintyg på Livsmedelsverkets webbplats.

Tabell 6.5 Externa besökare på Livsmedelsverkets webbplats

År	2001	2002	2003
Antal besökare per dag	885	1 900	2 400

Att ta fram bra analysmetoder för tillsynen av t.ex. resthalter av kemiska bekämpningsmedel är ett viktigt arbete. Livsmedelsverket har under året färdigutvecklat och tagit i bruk ett stort antal metoder för tillsynsändamål. Eftersom alltfler gränsvärden sätts måste allt fler analyser göras och detta förbrukar stora resurser. En viktig del av utvecklingsarbetet är därför att ta fram s.k. multimetoder, som kan användas för analys av flera ämnen samtidigt, och s.k. screeningmetoder. Screeningmetoderna används som snabbanalys för att se om föroreningar finns över huvud taget och om man behöver kontrollera mer noggrant med en mer exakt metod. Detta förenklar arbetet i hög grad och bidrar också till att hålla nere kostnaderna.

Livsmedelsverket har under de senare åren haft svårigheter med ekonomin, men har nu åter fått den i balans. För att behålla den goda ekonomin är det viktigt att man fortsätter att förbättra den interna styrningen av ekonomin och ytterligare förbättrar noggrannheten i prognoserna. En stor del av Livsmedelsverkets verksamhet är avgiftsfinansierad. Det är viktigt att denna verksamhet bedrivs kostnadseffektivt och samtidigt har hög kvalitet.

Livsmedelsverket har i årsredovisningen redovisat hur kompetensförsörjningssituationen ser ut samt vilka åtgärder som vidtagits och planeras. Medelåldern hos verkets anställda är 47 år. De stora pensionsavgångar som förväntas efter 2008 är jämnt fördelade över kompetensområdena. Målet för verkets arbete på området är nu av mer allmän karaktär i syfte att kontinuerligt utveckla verket attraktivt som arbetsplats.

6.7.2 Analys och slutsatser

6.7.2.1 Jordbruk

Utvecklingen i Sverige

Indikatorer som visar på en positiv utveckling för det svenska jordbruket är bl.a. den ökade produktionsvolymen och högre arrende- och markpriser.

Ökade arrende- och markpriser innebär samtidigt att konkurrenskraften kan försvagas och

att det blir svårare att starta nya jordbruk. Den låga räntenivån tillsammans med gällande stödnivå kan vara en förklaring till ökade markpriser då investeringskostnaden kan förbli densamma trots högre markpriser. Samtidigt visar de ökade markpriserna att många jordbrukare utifrån lönsamhetskalkyler och framtida förväntningar anser att det är skäligt att investera. Struktur- omvandlingen har resulterat i färre men större jordbruksföretag.

Kvotutnyttjandet uppvisar skilda trender gällande olika kvotgrupper. En hög utnyttjandegrad av produktionskvoterna kan och bör ses som en indikator på lönsamheten inom det svenska jordbruket. Kvotutnyttjandet har varit och är relativt högt. Arealen som det söks ersättningar för varje år överskrider varje år landets basareal, sockerproduktionen överskrider landskvoten de flesta år. Mjölproduktionen är stabil på eller strax under landskvoten förutom kvotåret 2002/03 då främst en lägre kvalitet på vallfodret påverkade avkastningen negativt. Det årliga utnyttjandet av kvoten för handjursbidragen visar på stabila nivåer över tiden. Det finns en tendens till ett ökat utnyttjande av bidragsrätterna för am- och dikor de senaste åren. Det är vidare naturligt att variationerna i avkastning är större mellan åren för växtodlingen än för animalieproduktionen. Produktionen av fågelkött, griskött och ägg omfattas inte av några kvoter och uppvisar olika produktionstrender. Fågelkött har ökat konstant fram till 2003 medan produktionen för griskött varit ansträngd sedan 1998 men dock börjat återhämta sig 2002 och 2003. Äggproduktionen har minskat de senaste åren sannolikt delvis till följd av omställningen från traditionella burar till frigående höns.

Indikatorer som mäter förändringar i förädlingsledet är utvecklingen av handeln med livsmedel och jordbruksvaror. Handelsbalansen för jordbruksvaror och livsmedel är negativ. Handelsunderskottet för jordbruksvaror och livsmedel ligger 2003 på 26 miljarder kronor, dvs. samma som 2002.

Jordbrukspolitikens effekt på konsumenterna kan mätas i priser, även om denna indikator bara mäter en begränsad del av hur jordbrukspolitiken påverkar konsumenterna. Mellan 1995 och 2003 har priserna på jordbruksreglerade produkter ökat betydligt mindre än priserna för övriga livsmedel och de totala konsumentpriserna.

Sammantaget, om man undantar produktionen av fågelkött, griskött och ägg, framträder en bild där jordbrukets produktionsresurser utnyttjas i allt väsentligt och jordbrukssektorns totala produktionsvärde till producentpris uppvisar små variationer över tiden, samtidigt som konsumentprishöjningarna är mycket begränsade.

Jordbrukets konkurrenskraft

Värdet av jordbruksföretagens investeringar är en indikator som kan åskådliggöra jordbrukets utveckling över tiden och företagarnas förväntningar om framtida utveckling. Under 1980-talet uppgick investeringar i maskiner och redskap omräknat till 2002 års prisnivå i genomsnitt till drygt 7 miljarder kronor per år. Investerings- takten sjönk i samband med den svenska avregleringen av jordbruket i början av 1990-talet men ökade efter EU-medlemskapet och har sedan dess varit relativt stabil, dock lägre än nivån på 1980-talet. Mellan 2000–2002 uppgick investeringarna i genomsnitt till knappt 4,2 miljarder kronor per år. Inga uppgifter finns ännu tillgängliga för 2003. Maskinbranschens riksförbund uppskattar att investeringarna under 2004 kommer att minska till ca 3,6 miljarder kronor och då framför allt när det gäller investeringar i inomgårdshantering. Osäkerheten kring genomförandet av den senast beslutade jordbruksreformen kommer troligen vara en bidragande faktor till minskande investeringar 2003 och 2004.

Regeringen anför i skrivelse 2003/04:137 Genomförande av EU:s jordbrukspolitik i Sverige att skatten på diesel för jordbrukets arbetsmaskiner bör sänkas den 1 januari 2005.

Regeringen föreslår nu i budgetpropositionen för 2005 att nuvarande skattesats för dieselolja i miljöklass 1 som används i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet sänks från 2005 med ca 2 kronor per liter. En sänkt skatt på diesel som används inom jordbruket kommer att få positiva effekter för lönsamheten och konkurrenskraften för den svenska livsmedelsproduktionen. I Vägtrafikskatteutredningens betänkande "Skatt på väg" (SOU 2004:63) redovisas medlemsstaters skatt på dieselolja för jordbrukets arbetsmaskiner. Resultaten visar att i stort sett alla medlemsstater utom Österrike och Sverige har en nedsatt dieselskatt för jordbruket jämfört med vägtrafiken. Österrike planerar dock att sänka skatten för

jordbrukets arbetsmaskiner från den 1 januari 2005.

Reform av marknadsordningen för socker

EU-kommissionen presenterade sitt reformförslag för socker i juli och en första diskussion hölls på ministerrådet den 19 juli 2004. Förslaget innebär en reform av sockersektorn inom EU med bl.a. sänkt interventionspris med 33 procent under 3 år, sänkta kvoter samt möjlighet att överföra kvoter mellan länder.

Regeringen anser att en genomgripande reform är viktig bl.a. därför att EU:s stora överskott av socker har en negativ påverkan på världsmarknaden. Trycket på reform är stort från våra handelspartners och från WTO-panelen väntar snart ett utslag om EU:s sockerregim som troligtvis kommer att påverka reformen. Regeringen anser att EU måste avskaffa exportbidragen till denna för u-länderna så viktiga jordbruksprodukt. Vidare bör produktionskvoterna avskaffas och kompensationsen till odlarna bör vara lägre än vad som EU-kommissionen nu har föreslagit. Det är också av stor vikt för regeringen att inte förslaget ytterligare belastar jordbruksbudgeten utan är åtminstone budgetneutralt och inte innebär ökade utgifter för Sverige. Frågan kommer att behandlas på alla nivåer i rådet under hösten men beslut förväntas inte fattas förrän tidigast under sensvåren 2005.

Reform av marknadsordningen för frukt och grönt

EU-kommissionen har ännu inte presenterat ett förslag till reform av frukt- och grönsakssektorn. Denna sektor kommer liksom socker att behandlas separat eftersom den i princip utelämnades från jordbruksreformen 2003. Frågan kommer sannolikt att diskuteras i rådet i september eller oktober. Det är inte troligt att det då blir något lagförslag utan snarare blir det en generell diskussion mot bakgrund av den rapport EU-kommissionen lämnade i augusti om situationen i sektorn och medlemsstaternas åsikter om behovet av en reform.

Regeringens inställning till EU:s reglering för frukt och grönsaker är att ytterligare reformering är nödvändig för att förbättra sektorns marknadsanpassning. Exempel på problem inom sektorn är destruktion av fullständigt ätbara frukter och grönsaker. Intervention av frukt och grönsaker, som en stor del av EU:s budget för frukt och grönsaker går till, återförs inte till marknaden på grund av den korta hållbarhets-

tiden. Därför bidrar interventionen till att permanenta överskottsproduktionen. En effekt av detta blir högre priser på dessa produkter. Av samma anledning är regeringen även kritisk till exportbidragen för dessa produkter. I den offentliga debatten ökar fokus på kost och hälsa. Av hälsoskäl bör konsumtionen av färska frukter och grönsaker öka inom EU.

Konsekvenser av jordbruksreformen på det svenska jordbruket

Frikopplingen av de nuvarande direktstöden kommer att medföra en minskad lönsamhet i vissa produktionsgrenar inom jordbruket. Det ökade trycket på kostnadsminskningar kommer sannolikt att leda till att takten i strukturrationaliseringen ökar. Vi kommer att få fler större och specialiserade företag som arbetar med kommersiell livsmedelproduktion och som i många fall också är inriktade på export. Samtidigt innebär frikopplingen större frihet för jordbrukarna att ändra sin produktion och reagera på marknadens krav utan att förlora sitt stöd. Frikopplingen ger därför jordbruket stora möjligheter att anpassa sig till konsumenternas efterfrågan och producera med lönsamhet. Därigenom kommer jordbrukarna att på sikt bli mindre beroende av stödsystemen. På lite längre sikt ger reformen alltså möjligheter till ökad lönsamhet i jordbruket. Utvecklingen kommer också eventuellt att gå mot fler mindre deltidjordbruk med ett ökat inslag av diversifiering.

Statistik visar att livsmedelsexporten har ökat med 170 procent sedan året före det svenska EU-medlemskapet. När det gäller exporten av jordbruksråvaror har denna värdemässigt fördubblats. En ökad livsmedelsexport är positiv för svensk primärproduktion då det innebär ökade möjligheter för avsättning av varorna. Frikopplingen av de produktionskopplade direktstöden gör att svenska jordbrukare inte längre behöver producera för stödssystemen utan istället kan svara mot en ökad efterfrågan på svenska jordbruksråvaror från utlandet och från svensk livsmedelsindustri. Den nu beslutade reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken innebär en viss flexibilitet för nationell variation i tillämpningen. Modellkörningar som Livsmedelsökonomiska institutet har gjort visar att en delvis bibehållen produktionskoppling av djurbidragen medför att minskningen av nötköttsproduktionen inte blir så stor som den annars skulle ha blivit. Modellkörningarna visar också att en

koppling av nötköttsbidragen i Sverige kommer att få en större påverkan på svensk nötköttsproduktion om övriga EU-länder väljer att frikoppla djurbidragen. Därmed kommer alltså medlemsländernas val av kopplingsgrad för de olika stöden att påverka konkurrenssituationen mellan länder på kort såväl som på lång sikt. Påverkan på konkurrensen kommer att vara störst för nötköttsproduktionen där stödets andel av intäkterna är betydligt högre än för t.ex. spannmålsproduktionen genom att stödet påverkar produktionen i högre utsträckning. Jordbruksverket kommer att löpande följa upp jordbrukssektorns utveckling som en följd av reformen. Detta görs ur flera hänseenden. Jordbruksverket kommer att följa kvotpriset på mjölk, maskininvesteringar och försäljningen av utsäde. Nytt är att Jordbruksverket även rutinmässigt kommer att titta på seminstatistik och antalet betäckningar. De kommer även att följa antalet kalvfödslar via CDB-registret. Syftet är att täcka in så många faktorer som möjligt för att få en heltäckande bild av konsekvenserna av reformen. Frikopplingen av stöden kommer sannolikt att medföra en minskad spannmåls- och nötköttsproduktion. Då all jordbruksmark blir stödberättigad innebär detta också att slättervallens relativa lönsamhet gentemot spannmålsproduktionen stärks jämfört med dagens situation.

Växtskydd

Det fytosanitära läget är i stort sett gott. De ökade risker som följer av den inre marknaden måste hela tiden följas upp och hanteras. De nya medlemsstaterna förändrar givetvis läget. Förutom att antalet importinspektioner kommer att minska för Sveriges del förändras också riskbilden. Växtinspektionen planerar att utöka sin marknads kontroll.

Det arbete som Miljödepartementet initierat med att se över tänkbara instrument och åtgärder för att undvika att för Sveriges del olämpliga främmande arter etablerar sig i landet samt att inventera vilka myndigheter som kommer att beröras och i vilken grad har ännu inte resulterat i något konkret agerande. Bakgrunden till ansatsen är de riktlinjer som antagits inom ramen för Biodiversitetskonventionen (CBD) rörande främmande arters och genotypers negativa effekter på biologisk mångfald, ekosystem och naturmiljö i stort. Jordbruksverket (växtinspektionen) som är en av de myndigheter som hand-

har främmande arter och genotyper har deltagit i detta arbete.

Utsäde

Från att under en period legat relativt konstant har det skett en markant minskning av certifieringen av fröburna växtslag under 2002/2003. Minskningen är inte hänförlig till ökad import eller tillfälliga säsongsvariationer, utan mer ett uttryck för en bestående förändring av strukturellt slag. Utvecklingen ger stöd för att ett trendbrott har skett. Lägre produktpriser för spannmål har bl.a. lett till en ökad användning av eget utsäde. Det finns skäl att tro att det kommer att ske ytterligare minskningar innan läget stabiliserar sig. Den senaste beslutade jordbruksreformen väntas även innebära en minskad spannmålsodling. För potatisens del verkar läget ha stabiliserat sig till en certifieringsnivå som ligger på en drygt 30 procent lägre nivå än den som noterades i början av 90-talet.

Inom EU diskuteras för närvarande en lagstiftning inom utsädesområdet som syftar till att på mer permanent basis reglera den försöksverksamhet som bedrivits inom gemenskapen med egenkontroll.

Administration av jordbruksstöd

Överenskommelsen 2003 om den framtida gemensamma jordbrukspolitiken, ger respektive medlemsstat möjlighet att genomföra reformer under perioden 2005–2007. Sverige kommer att införa ett från produktionen frikopplat stöd fr.o.m. den 1 januari 2005. För Jordbruksverket och länsstyrelserna innebär genomförandet av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken där även förändringar i miljö- och landsbygdsprogrammet ingår förändrade arbetsuppgifter i form av utveckling av nya IT-system, informationsinsatser, nya administrativa rutiner m.m. Dessa åtgärder kommer att resultera i ökade kostnader under en övergångsperiod. Regeringen föreslår på tilläggsbudget i samband med denna proposition att sammanlagt 59 miljoner kronor anvisas 2004 till Jordbruksverket och länsstyrelserna för detta ändamål. Regeringen avser att ytterligare pröva frågan om resursbehovet under genomförandefasen och om så krävs återkomma till frågan under 2005.

Med hänsyn till den förändring av arbetsuppgifterna som reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken innebär för Jordbruksverket och länsstyrelserna också på sikt så avser regeringen att under 2005 initiera en översyn av jord-

bruksadministrationen för att fortsätta utvecklingen av en kostnadseffektiv och modern förvaltning.

6.7.2.2 Ändring i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter

Regeringens förslag: Lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter ändras så att bestämmelserna i lagen, utöver pris- och marknadsreglering, kommer att gälla direktstöd och särskilda stödsystem i enlighet med rådets förordning (EG) nr 1782/2003 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare. Ett lagförslag i ärendet finns i avsnitt 2.1.

Ärendet och dess beredning

Lagändringen innebär endast att lagen anpassas till ändringar i EG:s regelverk. De områden som omfattas av EG:s direktstöd och särskilda stödsystem har tidigare varit en del av pris- och marknadsregleringen. Det är således inte fråga om någon faktisk utökning av lagens tillämpningsområde. För den enskilde innebär lagändringen som sådan inte något nytt i sak. De förändringar för den enskilde som kan bli aktuella följer i stället direkt av EG:s stödförordning, vilken således avser områden som annars skulle omfattas av ändringar inom pris- och marknadsregleringen. Förslaget har under beredningen delats med Jordbruksverket som inte har haft något att erinra mot den föreslagna ändringen. Med beaktande av att den föreslagna lagändringen inte innebär någon ändring i sak har någon ytterligare beredning inte bedömts vara behövlig. Lagändringen har inte bedömts vara av sådan karaktär att förslaget behövt remissbehandlas eller granskas av Lagrådet.

Skälen för regeringens förslag

I lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter finns vissa bestämmelser om kontroll etc. som behövs för administreringen av EG:s jordbruksstöd. Antagandet av rådets förordning (EG) nr 1782/2003 föranleder ändring i

lagen. Rådet har genom förordningen beslutat om en ny stödordning, direktstöd, som kommer att ersätta delar av stöden i de nuvarande marknadsregleringarna. Samma behov av kompletterande bestämmelser i svensk lag som tidigare kommer att finnas för den nya stödordningen. Regeringen föreslår därför att 1 § i lagen ändras så att bestämmelserna, utöver pris- och marknadsreglering, kommer att gälla direktstöd och särskilda stödsystem enligt rådets förordning (EG) nr 1782/2003.

6.7.2.3 Statens ansvar för skördeskador i samband med naturkatastrofer

Från och med 2002 omfattas trädgårdsnäringen av samma regler som jordbruket vad gäller skördeskador i samband med naturkatastrofer. I budgetpropositionen för 2002 angavs att regeringen anser att varje näring och produktionsgren i mesta möjliga mån bör bära sina produktionskostnader och att resultatvariationer är något som varje företag måste ta med i beräkningen. Det påpekades vidare att regeringens uppfattning är att staten även fortsättningsvis bör ha ett visst övergripande ansvar vid skördeskador av naturkatastrofkaraktär som drabbar stora områden (prop. 2001/02:1). Förslaget antogs av riksdagen, men i samband med behandlingen av budgetpropositionen framfördes att behov förelåg av att se över den närmare omfattningen av statens ansvar för skördeskador i samband med naturkatastrofer (bet. 2001/02:MJU2, rskr. 2001/02:106).

Med anledning av det behov som riksdagen uppmärksammat tillsatte den dåvarande jordbruksministern en arbetsgrupp inom Jordbruksdepartementet med uppdrag att se över omfattningen av statens ansvar för skördeskador i samband med naturkatastrofer.

Arbetsgruppen fann det, i sin rapport Statens ansvar för skördeskador i samband med naturkatastrofer (dnr Jo2003/1612), inte möjligt att kvantifiera hur mycket större än tidigare år skadorna skulle vara för att ett statligt ansvar skulle träda in. Det är enligt gruppens mening omöjligt att förutse alla fall och dessutom att definiera om skadan orsakas av "dåligt väder" eller av en naturkatastrof.

Arbetsgruppen analyserade i stället motiven till huruvida staten bör ha något särskilt ansvar för skördeskador. Gruppens utgångspunkt var

därvid att ett statligt ingripande bör motiveras av ett marknadsmisslyckande. Andra faktorer som hade betydelse för arbetsgruppens analys var synen på jordbruket och det nuvarande inkomstskyddet för sektorn. Arbetsgruppen undersökte också om jämförelser kan göras med andra näringar. Två möjliga alternativ att bemöta frågeställningen om omfattningen av statens ansvar identifierades av arbetsgruppen. Det ena alternativet bygger på att dagens system upprätthålls, dock bör staten även fortsättningsvis tillämpa utbetalningar av skördeskadeersättningar till följd av naturkatastrofer som drabbar stora områden restriktivt för att bibehålla de incitamentsstrukturer som finns på marknaden vad gäller försäkringsbolagens möjlighet att tillhandahålla försäkringstjänster. Arbetsgruppen ser ingen möjlighet att i förväg kunna kvantifiera när statens ansvar träder in utan en bedömning skall göras i varje enskilt fall. Dock måste skadorna vara större än de år som statens ansvar har prövats.

Det andra alternativet bygger på att statens ansvar för jordbruket bör vara av samma omfattning som för andra företagare och näringar. I sin slutsats förordar arbetsgruppen det sistnämnda alternativet.

Rapporten har remissbehandlats.

Regeringens förslag: Mot bakgrund av den ändrade synen på jordbrukaren som företagare, det faktum att nuvarande stödsystem innebär ett betydande mått av inkomstskydd och att det inte synes finnas något särskilt marknadsmisslyckande rörande skördeskador för jordbruket orsakade av naturkatastrofer anser regeringen att statens ansvar för jordbruket bör vara av samma omfattning som för andra företagare och näringar. Staten skall inte ha något särskilt ansvar för skördeskador i samband med naturkatastrofer.

Remissinstanserna

Uppfattningen hos de remissinstanser som uttrycker en åsikt i frågan, bl.a. merparten av *Länsstyrelserna* liksom *Jordbruksverket*, *Livsmedelsekonomiska institutet*, *Lantbrukarnas riksförbund (LRF)* och *Gröna näringens riksorganisation (GRO)* varierar angående arbetsgruppens slutsats i fråga om omfattningen av statens

ansvar för skördeskador i samband med naturkatastrofer.

Några, såsom bl.a. *Jordbruksverket* och *Länsstyrelserna i Blekinge och Dalarnas län*, ställer sig bakom arbetsgruppens uppfattning att det inte kan anses motiverat med ett särskilt ersättningsystem för jordbruket vid naturkatastrofer. *Jordbruksverket* anför att den över tiden förändrade synen på jordbrukssektorn innebär att sektorn i allt väsentligt skall likställas med annat företagande. Denna förändrade syn medför att motiven för lämnande av statlig ekonomisk ersättning vid även svårare skördeskador har minskat. Dessutom har skattelagstiftningen förändrats så att jordbruksföretag jämföras med andra rörelsedrivande företag. Detta innebär att variationer av såväl intäkter som kostnader förorsakade av förändringar på marknaden eller av produktionsbetingelser såsom väder är någonting som jordbrukarna måste kunna hantera på samma sätt som andra företagare. Andra såsom *LRF* m.fl. anser att staten bör ha kvar ett ansvar för svåra skador, men att det krävs en närmare definition av vad det innebär. *LRF* betonar att jordbruket med sin arealbundna produktion är mer utsatt än annan näringsverksamhet.

GRO anser att dagens system bör upprätthållas och påpekar att specialgrödorna i motsats till jordbruksgrödorna inte har tillgång till EU:s direktstöd. Härutöver uppmanas *Jordbruksdepartementet* att undersöka möjliga stöd inom EU. En del remissinstanser ser ingen större praktisk skillnad mellan ett upprätthållande av dagens ordning med restriktiv hållning jämfört med ett borttaget statligt ansvar från ersättningar vid naturkatastrofer. Ytterligare andra har anfört att de inte har några synpunkter i ärendet.

Skälen för regeringens förslag

Bakgrund

Staten har sedan 1988 då *LRF* tog över huvudmannskapet för skördeskadeskyddet endast haft ett övergripande ansvar för skördeskador av naturkatastrofkaraktär som drabbar stora områden. Sedan 1988 har dock inga naturkatastrofer där staten ansett sig ha ett ansvar att kompensera jordbrukarna inträffat. År 1994 upphörde det generella skördeskadeskyddet. Statens ansvar för skördeskador fick därmed inte utökas utöver vad som tidigare angivits.

Riksdagen har vid ett flertal tillfällen, såväl när det fanns ett skördeskadeskydd som efter det att skyddet avskaffats, uttalat att staten har ett över-

gripande ansvar för skördeskador vid naturkatastrofer som drabbar stora områden. Skador som skulle ha hanterats i det gamla skördeskadeskyddet får därför inte anses som sådana som staten skulle ha ett särskilt ansvar för. Vid prövning av olika framställningar om ersättning med anledning av de svåra väderförhållanden som rådde 1992 (torka), 1998, 2000, 2001 samt 2003 (nederbörd) har regeringen funnit att skadorna inte var av den art att något särskilt statligt ansvar träder in. Oaktat detta har staten genom att omfördela medel inom jordbrukssektorn eller genom att ge undantag eller dispens från regler sökt medverka till att lindra effekterna för drabbade jordbrukare utan att tillföra extra statliga medel.

Under sommaren 2004 drabbades delar av Småland av höga nederbörds mängder med efterföljande skördeskador. LRF avser att inkomma med en skrivelse till regeringen med anledning av skadorna.

Marknadsmislyckande

Regeringen anser att motiven för statliga ingripanden är beroende av förekomsten av ett marknadsmislyckande. Med marknadsmislyckande avses i detta sammanhang bristande försäkringsmöjligheter. Ett marknadsmislyckande föreligger alltså om skördeskadan av olika skäl inte är försäkringsbar. I de fall skördeskador inträffat på grund av dåligt väder i allmänhet bedömer regeringen att det är tveksamt om ett marknadsmislyckande föreligger. Denna bedömning stöds av det faktum att LRF 1994 kom överens med staten om att avsäga sig möjligheten till att kollektivt försäkra lantbruket mot skördeskador och i stället använda medlen i fonden Stiftelsen Lantbrukets skördeskadeskydd till andra ändamål.

Det är troligare att ett marknadsmislyckande föreligger i det fall skördeskador inträffar på grund av en naturkatastrof som drabbar stora områden. En naturkatastrof skulle av ett kommersiellt försäkringsbolag kunna bedömas som ett fall av force majeure. Om katastrofen också drabbar stora områden blir försäkringsbolagen sannolikt än mindre benägna att försäkra skador som inträffar under dessa omständigheter. Utgifterna för ersättning till försäkringstagarna blir mycket stora när en sådan händelse väl inträffar. En sådan försäkring skulle bli mycket dyr för försäkringstagaren, och efterfrågan därmed otillräcklig, vilket skulle kunna innebära att

ett marknadsmislyckande föreligger. Ett sådant marknadsmislyckande är dock inte unikt för sektorn.

Det är svårt att föra i bevis huruvida ett marknadsmislyckande föreligger eller inte. Att konstatera att försäkringsmöjligheten inte finns i dag räcker inte som bevis eftersom historiska statliga ingripanden kan ha hindrat en marknad för privata försäkringslösningar att växa fram. Det kan också vara så att resurserna i dag används rätt och att försäkringsmöjligheten inte är tillräckligt attraktiv. Risker i jordbruksproduktionen är i så fall inte större än att den är hanterbar för lantbrukaren.

Ju färre ingripanden i marknaden som görs från statligt håll desto mindre störs incitamentsstrukturerna på marknaden för lämpliga försäkringsinstrument utformade på kommersiella grunder.

Jämförelser med andra näringar

Regeringen har kunnat konstatera att andra väderberoende näringar som skogsbruket och turistnäringen inte har något särskilt skydd vare sig mot vädervariationer eller naturkatastrofer. Regeringen har inte kunnat finna någon jämförbar näring där staten har ett särskilt ansvar för att ersätta produktionsbortfall i händelse att näringen drabbas av naturkatastrof.

Synen på jordbrukssektorn

Regeringen anser att motiven för statliga ingripanden är beroende av förekomsten av ett marknadsmislyckande, där svårigheter att försäkra sig mot risken att drabbas av skördeskador är en möjlig grund för ett marknadsmislyckande, samt synen på jordbruket som näring.

Regeringen konstaterar att det över tiden skett en svängning i politiken vad gäller synen på jordbruket och jordbrukarens roll. Jordbrukaren har alltmer kommit att ses som en företagare på samma premisser som andra företagare. Jordbrukaren tillskrivs en viktig roll utöver den direkta produktionen av råvaror till livsmedel och vissa tekniska ändamål som producent av kollektiva nyttigheter, t.ex. ett öppet och varierat landskap och biologisk mångfald, produkter som marknaden ofta inte ger tillräcklig ersättning för.

Enligt regeringens bedömning innebär den förändrade synen på jordbrukaren som företagare att något särskilt skydd just för jordbrukare i händelse av naturkatastrof som drabbar stora områden är mindre befogat än tidigare. Statens ansvar för jordbrukare bör vara av

samma omfattning som för andra företagare. Det förutsätts således att jordbrukets situation vid eventuella väderbetingade olyckor prövas på samma sätt som för övriga drabbade.

Inkomstskyddet

En lantbrukare som vill försäkra sig om en viss inkomst och vill fördela resultaten över åren åstadkommer detta främst genom en sund företagsekonomisk styrning och riskspridning, t.ex. genom diversifiering av produktionen. EU:s stödsystem och möjligheten till skatteutjämning mellan olika år utgör två ytterligare element som verkar stabiliserande för lantbrukarens inkomster. Vidare har möjligheterna att privat försäkra sig mot hagelskador och dålig gröduppkomst förbättrats. Det förekommer dock brister i dagens försäkringsmöjligheter.

Behovet av ett skydd mot skördeskador har snarare minskat än ökat sedan 1994, eftersom lantbrukarnas inkomstandel från arealstöd generellt sett har ökat. Stödet är inte beroende av att grödan skördas, vilket innebär att stödet utgör en form av basskydd som utfaller även vid naturkatastrofer. Detta förhållande har accentuerats ytterligare i och med halvtidsöversynen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik där stödet frikopplats från produktionen. Därmed får stödet i ännu större utsträckning karaktären av ett inkomststöd.

6.7.2.4 Fiske

Under de 20 år som den gemensamma fiskeripolitiken funnits har lagstiftningen successivt utvecklats, såväl avseende antalet reglerade bestånd och förvaltningsverktyg som kontrollens omfattning. Målen om att skydda och bevara de levande akvatiska resurserna har dock inte uppfyllts utan situationen för de flesta fiskbestånden har visat en negativ utveckling. Läget är allvarligt för bl.a. torsk-, ål- och kummelbestånden (generellt) samt för gädda, abborre och sill i Östersjön (specifikt). En positiv utveckling har dock skett för framför allt skarp-sill men även lax i Östersjön och sill i Nordsjön.

Mot denna bakgrund är de förstärkta instrumenten i den gemensamma fiskeripolitiken och de ökade möjligheterna att integrera miljöskyddande åtgärder i fiskeripolitiken viktiga. En av de viktigaste komponenterna inom gemenskapens

resurspolitik får anses vara tillämpningen av återhämtningsplaner.

Sverige ser det som angeläget att man nu enas om att åtgärder vidtas avseende ålen mot bakgrund av det mycket oroande beståndsläget. Ålfisket är av grundläggande betydelse för det svenska småskaliga fisket varför åtgärder för att stärka beståndet bör genomföras samtidigt som det finns ett behov att skydda ålen i alla typer av ålfisken och i ålens samtliga livsstadier. Framför oss har vi ett viktigt arbete nationellt och på gemenskapsnivå som måste göras för att undvika hoten mot det europeiska ålbeståndet.

Beslutet om en förordning rörande förbättring av skyddet av småvalar (oavsiktliga bifångster av valar) där en utfasning av drivgarnen i Östersjön ingår samt initiativet till att upprätta en gemenskapsplan för att rädda den europeiska ålen är två tydliga exempel på hur miljöhänsynen inom fiskeripolitiken har ökat. Arbetet med att genomföra gemenskapens strategi för en hållbar utveckling inom fiskesektorn (Cardiffstrategin) fortsätter genom test av indikatorer för hållbar utveckling och uppföljning av den pågående miljöintegreringen genom EU-kommissionens syntesrapporter. Även detta visar att den gemensamma fiskeripolitiken nu förändras i en mer miljövänlig riktning.

Även bildandet av de regionala rådgivande nämnderna är en viktig komponent för den gemensamma fiskeripolitikens utveckling. Genom att det nu finns ett regelverk inom vilket dessa nämnder kan bildas har ytterligare ett steg tagits mot ett stärkt samråd med fiskerinäringen och andra berörda intressenter för att effektivisera och skapa legitimitet för fiskeripolitiken.

Ett utökad samrådsförfarande är viktigt även på nationell och lokal nivå. Regeringens initiativ om pilotprojekt för nationell lokal och regional förvaltning syftar till att uppnå detta.

Fiskbeståndens tillstånd ställer allt större krav på kontrollmyndigheternas förmåga att genomdriva såväl den nationella som den gemensamma fiskeripolitiken. Den av regeringen tillsatta utredningen om den svenska fiskerikontrollen skall analysera myndigheternas effektivitet, flexibilitet m.m. och ge förslag till förändringar.

Det är uppenbart att EU-kommissionen fortsatt anser att en mer effektiv kontroll är nödvändig för att målen för den gemensamma fiskeripolitiken skall kunna uppnås. Kraven på resurser inom fiskerikontrollen kan därför förväntas öka.

Beslutet att inrätta ett gemensamt kontrollorgan inom EU är ett uttryck för detta.

Regeringens bedömning är att målet för Kustbevakningens kontroll av fisket i stort har uppnåtts både när det gäller de segmentbaserade målen för landningskontroll och kontroller till sjöss. Regeringen anser dock att fortsatta ansträngningar måste göras för att uppnå målen inom samtliga segment. Vidare kan vissa brister konstateras i kontrollen avseende provtagningar av landningar av osorterad pelagisk fisk vilket enligt myndighetens bedömning kan hänföras till svårigheten att uppfylla kravet på en god kontroll- och arbetsmiljö när landningarna genomförts i hamnar som saknat mottagningsanläggning.

Avseende förvaltningen av fiskeflottan är det grundläggande målet att flottan skall vara i balans med tillgängliga fiskeresurser. Viktiga aspekter i dimensioneringen av flottan är en ökad effektivitet av moderniseringen, regionala aspekter och möjligheterna att bedriva ett miljömässigt riktigt fiske.

Rörande de autonoma tullkvoterna för fiskeriprodukter vore ett system utan administrativt betungande tullkvoter att föredra, men i avvaktan på att WTO-förhandlingarna fortskrider, där tullar för fiskeriprodukter kommer att behandlas inom ramen för industriprodukter, leder aktuellt beslut i alla fall till nedsatta tullar på ett antal produkter. Detta torde var positivt också för konsumenterna.

EU:s utvidgning kommer med all sannolikhet innebära en bättre förvaltning av fisket i Östersjön och kommer att ha stor betydelse för kontrollinsatser och kontrollens inriktning. I allt väsentligt kan detta område fr.o.m. den 1 maj 2004 för fiskeriförvaltningens del betraktas som ett innanhav för unionen.

Behov kommer att finnas för att vidareutveckla samarbetsformerna kring den nya situationen i Östersjön.

6.7.2.5 Säkra livsmedel

Den förstärkning av stödet till den kommunala livsmedelstillsynen som Livsmedelsverket gjort var nödvändig för att förbättra tillsynens kvalitet och öka likvärdigheten i tillsynen. Det är angeläget att Livsmedelsverket ytterligare förbättrar detta stöd i dialog med de lokala tillsynsmyndigheterna.

Livsmedelsverket har fortsatt utvecklingen mot en 24-timmarsmyndighet. Den ständiga förbättringen av webbplatsen är den viktigaste delen av detta arbete. Det är bra att man nu även börjat tillhandahålla vissa interaktiva tjänster.

Livsmedelsverket bör, särskilt mot bakgrund av den höga graden av anslagsfinansiering, göra en översyn av den egna kunskapsuppbyggnadens vetenskapliga kvalitet och dess relevans för myndighetens övriga verksamhet. Även riksdagen har framhållit behovet av en översyn av Livsmedelsverkets verksamhet.

Sammantaget anser regeringen att Livsmedelsverket bidragit till att uppfylla målet för politikområdet.

De rättsakter på livsmedelsområdet som förhandlats färdigt på gemenskapsnivå har också bidragit till att uppfylla målet för politikområdet.

6.8 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen bedömer att Jordbruksverkets, Livsmedelsverkets, Fiskeriverkets, Statens utsädeskontroll, Statens växtsortnämnds och Livsmedelsekonomiska institutets årsredovisningar för 2003 i allt väsentligt är rättvisande.

Riksrevisionen har i sin rapport (Rätt avgifter, RiR 2004:17) funnit det vara något oklart om riksdagen uttryckligen har bemyndigat regeringen att disponera avgiftsintäkterna vid Jordbruksverket inom resultatområdena Djur och Växt. Regeringen har årligen redovisat avgiftsintäkterna för riksdagen. Regeringen anser att detta bör klargöras. Se vidare under Regeringens överväganden.

6.9 Budgetförslag

6.9.1 43:1 Statens jordbruksverk

Tabell 6.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2003		301 374		23 703
2004	Anslag	342 991 ¹	Utgifts-prognos	354 186
2005	Förslag	308 346		
2006	Beräknat	310 643 ²		
2007	Beräknat	315 729 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 308 346 tkr i 2005 års prisnivå.

³ Motsvarar 308 346 tkr i 2005 års prisnivå.

Anslaget belastas med Statens jordbruksverks förvaltningskostnader, länsstyrelsernas kostnader för åjourföring av blockdatabasen, Tullverkets särkostnader för exportbidragskontroller m.m. Vidare får anslaget användas för bidrag till vissa miljöorganisationer. Jordbruksverket skall medverka till en korrekt tillämpning av EU:s regelverk så att finansiella korrigeringar undviks. Jordbruksverket är fondkoordinator för EU-stöden och det enda ackrediterade utbetalningstället för EU-stöden som finansieras av EU:s jordbruksfonds garantisektion.

Jordbruksverket bistår regeringen och medverkar i EU-arbetet och internationellt arbete inom jordbruksområdet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.7 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
<i>Djur</i> ¹			
Utfall 2003	41 024	35 982	5 042
Prognos 2004	26 169	32 258	-6 089
Budget 2005	21 500	27 500	-6 000
<i>Djurregister</i> ¹			
Utfall 2003	26 838	23 488	3 350
Prognos 2004	22 852	24 513	-1 661
Budget 2005	23 000	25 000	-2 000
<i>Växt</i> ¹			
Utfall 2003	26 975	25 228	1 747
Prognos 2004	23 146	24 299	-1 153
Budget 2005	23 500	24 500	-1 000

¹ Myndighetsuppdrag är inräknat.

Jordbruksverket uppbär och disponerar avgifter som härrör från foderkontroll, införsel av djur, köttklassificering, avgifter för djurmärken, avgifter enligt förordningen (1994:901) om genetiskt modifierade organismer, äggmärkning, exportpass, avgifter för animaliska biprodukter, BSE-tester i normalslakten samt pass för sällskapsdjur, vilka redovisas under resultatområdet Djur och avgifter som härrör från registren för nöt, gris, höns, får och get vilka redovisas under resultatområdet Djurregister, vissa avgifter inom distriktsveterinärorganisationen (DVO) för kontroller inom mjölkproduktionen, gränskontroll och övriga officiella uppdrag samt avgifter som härrör från växtinspektionen, avgifter enligt förordningen (1994:901) om genetiskt modifierade organismer, PET hanteringstillstånd enligt förordningen (1991:338) om vissa dryckesförpackningar samt dispenser angående djurtäthetsregler vilka redovisas under resultatområdet Växt.

Tabell 6.8 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
<i>Vatten</i> ¹			
Utfall 2003	12 562	12 274	288
Prognos 2004	12 400	12 100	300
Budget 2005	12 500	12 300	200
<i>Djur</i> ²			
Utfall 2003	0	0	0
Prognos 2004	2 655	2 572	83
Budget 2005	7 700	7 600	100

¹ Uppdragsverksamheten inom RO Vatten utgörs av vattenhushållningen. Myndighetsuppdrag är inräknat.

² Uppdragsverksamheten inom RO Djur består huvudsakligen av verksamhet (transportör- och hundregistren) som Jordbruksverket administrerar åt Djurskyddsmyndigheten och köttklassificering.

Regeringens överväganden

Regeringens förslag: Regeringen får disponera avgiftsintäkterna för resultatområdena Djur, Distriktsveterinärorganisationen och Växt vid Statens jordbruksverk för att täcka statens kostnader för verksamheterna.

Skälen för regeringens förslag

Riksrevisionen har i rapporten Rätt avgifter? Statens uttag av tvingande avgifter (RiR 2004:17) funnit det vara något oklart om riksdagen uttryckligen bemyndigat regeringen att förfoga över avgiftsintäkterna från Jordbruksverkets resultatområden Djur och Växt. Utöver dessa resultatområden förfogar regeringen över avgiftsintäkter från resultatområdet Distriktsveterinärorganisationen. För att inga oklarheter skall föreligga anser regeringen att det bör klargöras att regeringen får disponera avgiftsintäkterna från ovanstående tre resultatområden för att täcka statens kostnader för verksamheterna.

Övrigt

Tack vare rationaliseringar har Jordbruksverkets kostnader varit relativt konstanta de senaste åren. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken innebär emellertid förändringar i form av utveckling av nya IT-system, informationsinsatser, nya administrativa rutiner m.m. Dessa åtgärder kommer att resultera i ökade kostnader under en övergångsperiod.

Regeringen avser att ytterligare pröva frågan om behovet av resurser under genomförandefasen för administrativa uppgifter till följd av överenskommelsen i EU 2003 om den framtida gemensamma jordbrukspolitiken och om så krävs återkomma till frågan under 2005.

Med hänsyn till den förändring av arbetsuppgifterna som reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken innebär för Jordbruksverket och länsstyrelserna avser regeringen att under 2005 initiera en översyn av jordbruksadministrationen för att fortsätta utvecklingen av en kostnadseffektiv och modern förvaltning.

Eftersom utbetalningarna av EU-stöd ersätts i efterskott från EU-budgeten uppstår ett kreditbehov för Jordbruksverket. Regeringen bedömer detta kreditbehov till 6 000 000 000 kronor 2005. Vidare bör anslaget få användas för bidrag till vissa miljöorganisationer.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 308 346 000 kronor anvisas under anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 310 643 000 kronor respektive 315 729 000 kronor.

Tabell 6.9 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:1 Statens jordbruksverk

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	299 991	299 991	299 991
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	4 191	6 457	11 475
Beslut	0	0	0
Överföring till/från andra anslag	4 164	4 195	4 264
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	308 346	310 643	315 729

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

6.9.2 43:2 Statens utsädeskontroll

Tabell 6.10 Anslagsutveckling

Tusental kronor			
År	Slagslag	Belopp	Notering
2003	Utfall	761	Anslags-sparande 70
2004	Anslag	831 ¹	Utgifts-prognos 816
2005	Förslag	841	
2006	Beräknat	851 ²	
2007	Beräknat	867 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 841 tkr i 2005 års prisnivå.

³ Motsvarar 841 tkr i 2005 års prisnivå.

Statens utsädeskontroll (SUK) är centralt organ för certifiering av utsäde. Verksamheten finansieras till största delen med avgifter, ca 95 procent av den totala omsättningen. Den avgiftsfinansierade verksamheten skall drivas med full kostnadstäckning. Under 2003 uppvisade SUK ett överskott på ca 0,4 miljoner kronor. Resultatet innebär en avsevärd förbättring jämfört med tidigare år. Resultatet är i huvudsak en följd av att genomförda taxehöjningar fått genomslag. Ytterligare taxehöjningar kommer dock att behövas. Den förändrande certifieringsmarknaden kommer också kräva omprövningar av personalstyrkan, arbetsuppgifter m.m.

Den internationella verksamheten och GMO-kontrollen som SUK bedriver finansieras av anslagsmedel. SUK är behörig myndighet i frågor som rör Internationella frökontrollförbundet (ISTA) samt deltar i arbetet som rör utsädesfrågor inom OECD. SUK kan som ackrediterad medlem i ISTA ställa ut certifikat

för internationell handel med utsäde. En handel som har minskat drastiskt för Sveriges del sedan EU-medlemskapet. SUK är vidare behörig nationell provningsmyndighet i förhållande till gemenskapens växtsortmyndighet (CPVO). SUK deltar vidare i EU-arbetet i samarbetsprojekt, expertgrupper m.m.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.11 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2003	27 317		27 018	289
Prognos 2004	27 983		27 583	400
Budget 2005	27 683		27 683	0

Tabell 6.12 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2003	6 222	6 094	128
Prognos 2004	4 257	4 257	0
Budget 2005	4 259	4 259	0

Regeringens överväganden

Statens utsädeskontroll har under våren 2004 varit föremål för en översyn. Utredningen om den officiella kontrollen av utsäde i Sverige redovisade sitt resultat den 30 juni 2004. Förslaget har remitterats.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 841 000 kronor anvisas under anslaget 43:2 *Statens utsädeskontroll* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 851 000 kronor respektive 867 000 kronor.

Tabell 6.13 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:2 Statens utsädeskontroll

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	831	831	831
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	10	20	36
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	841	851	867

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

6.9.3 43:3 Statens växtsortnämnd

Tabell 6.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Typ	Belopp	Övrigt
2003	Utfall	2 144	Anslags-sparande 73
2004	Anslag	2 188 ¹	Utgifts-prognos 2 148
2005	Förslag	2 219	
2006	Beräknat	2 241 ²	
2007	Beräknat	2 280 ³	

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 2 219 tkr i 2005 års prisnivå.

³ Motsvarar 2 219 tkr i 2005 års prisnivå.

Statens växtsortnämnd handlägger ärenden om växtförädlarrätt enligt växtförädlarrättslagen (1997:306) och är behörig myndighet i frågor som rör Internationella unionen för skydd av växtförädlingsprodukter (UPOV) och gemenskapens växtsortmyndighet (CPVO). Växtsortnämnden fullgör vidare de uppgifter som får utföras av ett nationellt organ enligt rådets förordning (EG) nr 2100/94 om gemenskapens växtförädlarrätt. Nämnden handlägger också ärenden enligt utsädesförordningen (2000:1330) om intagning av växtsorter i sortlistan.

Nämndens verksamhet är i princip avgiftsfinansierad. Kostnaderna för Statens växtsortnämnds internationella verksamhet belastar anslaget. Avgiftsinkomsterna förs till statsbudgetens inkomstsida samtidigt som medel för verksamheten anvisas under detta anslag. Av nämndens uppdragsgivare är 98 procent andra än staten.

Den långsiktiga utvecklingen i fråga om avgiftsintäkterna är svår att bedöma. Utfallet för 2003 visar en god överensstämmelse med den fördelning av intäkterna på växtförädlarrätt och sortlista som tidigare beräknats. Nämnden bedömer att dess arbete liksom fördelningen av intäkterna under de närmaste åren kommer att förskjutas ytterligare mot en större andel för sortlistan.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.15 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2003	1 705	0	1 995	-290
Prognos 2004	1 720	0	1 995	-275
Budget 2005	1 795	0	1 995	-200

Regeringens överväganden

Utredningen om den officiella kontrollen av utsäde i Sverige har även behandlat Statens växtsortnämnds funktion och uppgifter och föreslagit förändringar även för nämndens del.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 2 219 000 kronor anvisas under anslaget 43:3 *Statens växtsortnämnd* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 2 241 000 kronor respektive 2 280 000 kronor.

Tabell 6.16 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:3 Statens växtsortnämnd

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	2 188	2 188	2 188
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	31	53	92
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 219	2 241	2 280

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

6.9.4 43:4 Bekämpande av växtsjukdomar

Tabell 6.17 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2003	Utfall	2 571	Anslags- sparande	13
2004	Anslag	2 578 ¹	Utgifts- prognos	2 531
2005	Förslag	2 578		
2006	Beräknat	2 578		
2007	Beräknat	2 578		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget belastas med kostnader för åtgärder mot växtskadegörare enligt växtskyddslagen (1972:318) samt för vissa förluster till följd av sådana åtgärder. Kostnader för beredskapsåtgärder, akuta skyddsåtgärder m.m. mot karantänskadegörare finansieras också med detta anslag, liksom undersökningar av växtprover som av Jordbruksverkets växtinspektion överlämnas för laboriemässig diagnostisering. Vidare belastar delar av kostnaderna för växtinspektionens internationella engagemang anslaget. Slutligen finansierar anslaget kostnader för verifiering av de svenska skyddade zonerna.

Regeringens överväganden

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 2 578 000 kronor anvisas under anslaget 43:4 *Bekämpande av växtsjukdomar* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 6.18 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:4 Bekämpande av växtsjukdomar

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	2 578	2 578	2 578
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 578	2 578	2 578

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.9.5 43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.

Tabell 6.19 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2003	Utfall	1 416 773	Anslags- sparande	90 627
2004	Anslag	5 407 400 ¹	Utgifts- prognos	5 013 125
2005	Förslag	5 557 400		
2006	Beräknat	6 057 400		
2007	Beräknat	6 567 400		

¹ Inklusiv tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Från anslaget utbetalas direktbidrag i form av arealersättning, djurbidrag och mjölkbidrag samt bidrag från EU för bekämpande av djursjukdomar. Anslaget är obligatoriskt för alla medlemsstater inom EU och finansieras helt från EU-budgeten. Arealersättning lämnas för odling av spannmål, oljevaxter, baljväxter, oljelin, gräsensilage och areal uttagen ur produktion. Vidare finns arealbaserade ersättningssystem för bl.a. spånadslin, vicker m.m. Ett villkor för ersättning är att åkermark tas ur livsmedels- eller foderproduktion. Mellan 1999 och 2003 gällde att 10 procent skulle tas ur produktion. Det totala bidraget är begränsat till en maximiareal, kallad basareal. För svenskt vidkommande uppgår basarealen till drygt 1,73 miljoner hektar. År 2003 var det genomsnittliga arealstödet 2 328 kronor per hektar.

Tabell 6.20 Stödbelopp per hektar för grödor

Tusental kronor

Gröda	Antal hektar ¹	Utbetald areal- ersättning för 2003
Spannmål	1 173 925	2 764 098 154
Gräsensilage	205 975	292 527 247
Oljevaxter	55 128	139 794 272
Oljelin	3 604	9 211 824
Proteingrödor	28 778	82 493 952
Uttagen areal	270 369	636 761 785
Totalt	1 737 779	4 024 887 234

¹ Antal hektar som legat till grund för utbetalning. Basarealen har överskridits och därför har ersättningen reducerats, främst till gräsensilage där endast ersättning lämnats till ca 46 % av den ansökta arealen.

Djurbidrag lämnas för am- och dikor, handjur av nötkreatur, tackor och getter samt för slaktbidrag av storboskap och kalvar.

Tabell 6.21 Stödbelopp för djurbidrag 2003

Tusental kronor

Djur	Antal maximalt möjliga bidragsrätter 2003	Antal beviljade bidragsrätter 2003	Bidrag från EU per djur i kr för 2003 ¹	Totalt utbetalda bidrag i kr för 2003
Am- och dikor	155 000	148 803	1 819	269 713 560
Handjur, tjur	233 481 (tjurar + stutar)	177 083	1 910	337 356 399
Handjur, stut	233 481 (tjurar + stutar)	93 427	1 364	127 177 349
Tackor	180 000	166 379	268	40 041 730
Slaktbidrag, storboskap	502 063	459 093	728	333 119 239
Slaktbidrag, kalv	29 933	7 076	455	317 332

¹ Omräkningskursen till SEK är fastställd till 9,096 kr/euro

Utöver bidragen per djur betalas extensifieringsbidrag ut till producenter av handjur och am- och dikor om djurtätheten är högst 1,4 djur-enheter per hektar. Extensifieringsbidraget uppgår till 100 euro/bidrag. År 2003 beviljades 350 496 extensifieringsbidrag, dvs. ca 318 miljoner kronor. Sverige har dessutom tilldelats en summa pengar som skall fördelas efter medlemsstatens eget val. Det har beslutats att detta belopp som uppgår till 9,2 miljoner euro (ca 82 miljoner kronor), skall lämnas som ett tilläggsbelopp till slaktbidraget.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 6.22 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2003	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007–
Utestående åtaganden vid årets början	861 000	5 031 000	5 971 100	6 086 200	
Nya åtaganden	5 583 000	5 949 100	6 086 200		
Infriade åtaganden	-1 413 000	5 009 100	5 971 100	6 086 200	13 800
Utestående åtaganden vid årets slut	5 031 000	5 971 100	6 086 200		
Erhållet/förslaget bemyndigande	5 029 000	6 000 000	6 100 000		

Med hänsyn till beräknade ekonomiska åtaganden föreslås att regeringen bemyndigas att under 2005 avseende ramanslaget 43:5 *Arealersättning och djurbidrag m.m.* godkänna stöd som innebär utgifter på högst 6 086 200 000 kronor under 2006 och 13 800 000 kronor under 2007.

Regeringens överväganden

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 5 557 400 000 kronor anvisas under anslaget 43:5 *Arealersättning och djurbidrag m.m.* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 6 057 400 000 kronor respektive 6 567 400 000 kronor.

Tabell 6.23 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:5 Arealersättning och djurbidrag m.m.

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	5 407 400	5 407 400	5 407 400
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	150 000	650 000	1 160 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	5 557 400	6 057 400	6 567 400

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.9.6 43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter

Tabell 6.24 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2003	Utfall	1 003 070		512 930
2004	Anslag	1 376 000 ¹	Utgifts- prognos	727 817
2005	Förslag	1 416 000		
2006	Beräknat	1 416 000		
2007	Beräknat	1 416 000		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget används för kostnader för intervention, stöd i form av produktions-, konsumtions- och marknadsföringsbidrag, exportbidrag samt stöd till biodling i enlighet med EU:s regler. Anslaget är obligatoriskt och finansieras av EU-budgeten, utom vissa s.k. tekniska kostnader till följd av offentlig lagring, vilka för närvarande är högre än den schablonersättning som ersätts av EU. Dessa merkostnader regleras under anslaget 43:7 *Räntekostnader för forskotterade arealersättningar m.m.* Exportbidrag lämnas för att täcka skillnaden mellan gemenskapspris och världsmarknadspris och därmed möjliggöra export till tredje land.

Det av EU till hälften medfinansierade stödet till biodlingen, totalt omfattande 3,55 miljoner kronor, beviljas för ett år i taget och löper i enlighet med EU:s budgetår under perioden den 16 oktober till den 15 oktober nästföljande år. Den svenska medfinansiering anvisas under anslaget 42:3 *Djurbälsövård*.

Från anslaget täcks även utgifter motsvarande EG:s medfinansiering av åtgärder inom livsmedelssektorn för de fall sådan medfinansiering inte täcks från andra anslag.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 6.25 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2003	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007–
Utestående åtaganden vid årets början	1 600	2 000	2 000	2 000	
Nya åtaganden	2 000	2 000	2 000		
Infriade åtaganden	-1 600	2 000	2 000	2 000	0
Utestående åtaganden vid årets slut	2 000	2 000	2 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	2 000	2 000	2 000		

Riksdagen föreslås bemyndiga regeringen att under 2005 avseende anslaget 43:6 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter* godkänna stöd som innebär utgifter på högst 2 000 000 kronor under 2006.

Regeringens överväganden

Medelsbehovet är liksom tidigare svårt att förutse då prognoserna är mycket osäkra gällande produktionen, produkt efterfrågan, priserna och svängningar i valutakursen.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 1 416 000 000 kronor anvisas under anslaget 43:6 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 6.26 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:6 Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	1 416 000	1 416 000	1 416 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 416 000	1 416 000	1 416 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.9.7 43:7 Räntekostnader för förskottade arealersättningar m.m.

Tabell 6.27 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2003	Utfall	46 584		42 831
2004	Anslag	79 415 ¹	Utgifts- prognos	39 037
2005	Förslag	79 415		
2006	Beräknat	79 415		
2007	Beräknat	79 415		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget används för de räntekostnader som uppstår för staten till följd av att ersättningen från EU:s jordbruksfonds garantisektion erhålls i efterskott. Anslaget får även belastas med eventuella finansiella korrigeringar och straffavgifter som EU-kommissionen kan komma att ålägga Sverige samt revisionskostnader förknippade med granskning av Sveriges utnyttjande av EU:s jordbruksfond. Anslaget får också tillföras kursvinster och belastas med kursförluster som uppstår till följd av att medlemsstaten bär kursrisken inom EU:s jordbruksfonds utvecklingssektion samt veterinära kostnader som finansieras av jordbruksfondens garantisektion. Anslaget får dessutom belastas med s.k. tekniska kostnader för offentlig lagring i den mån ersättning inte erhålls från EG-budgeten.

Ersättningar för stöd m.m. som finansieras från jordbruksfondens garantisektion men som förskottas från statsbudgeten avräknas av EU inom 35–60 dagar. De stöd som är aktuella är arealersättning, djurbidrag, intervention, produktions- och konsumtionstöd m.m. samt miljöersättningar, kompensationsbidrag och övriga stöd inom förordningen för landsbygdsutveck-

ling i den mån utbetalningar av dessa sker till stödmottagare utanför Mål 1-området.

Medelsbehovet på anslaget kan variera mycket mellan olika år. Det beror på svårigheter att uppskatta i vilken utsträckning som jordbrukarna kommer att utnyttja aktuella stödformer, osäkerhet om framtida växelkursnivåer samt på eventuella finansiella korrigeringar.

Regeringens överväganden

Olika satsningar görs inom administrationen för att begränsa finansiella korrigeringar. Det är dock svårt att helt eliminera risken för finansiella korrigeringar, liksom att bedöma storleken på eventuella framtida finansiella korrigeringar.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 79 415 000 kronor anvisas under anslaget 43:7 *Räntekostnader för förskottrade arealersättningar m.m.* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 6.28 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:7 *Räntekostnader för förskottrade arealersättningar m.m.*

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	79 415	79 415	79 415
Förändring till följd av:			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	79 415	79 415	79 415

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.9.8 43:8 Fiskeriverket

Tabell 6.29 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Övrigt	Totalt
2003	Utfall	119 033	Anslags-sparande	32 353
2004	Anslag	111 814 ¹	Utgifts-prognos	127 940
2005	Förslag	101 158		
2006	Beräknat	102 204 ²		
2007	Beräknat	103 959 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 101 158 tkr i 2005 års prisnivå.

³ Motsvarar 101 158 tkr i 2005 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Fiskeriverkets förvaltningskostnader. Fiskeriverket skall medverka i Sveriges strävan att inom den gemensamma fiskeripolitiken uppnå ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart fiske och medverka till att miljö kvalitetsmålen uppnås, skapa förutsättningar för ett ekologiskt hållbart och miljöanpassat fiske och vattenbruk samt följa, utvärdera och hålla regeringen informerad om fiskeresursernas tillstånd och utvecklingen inom fiskerinäringen.

Vidare skall Fiskeriverket bidra till en livskraftig och miljöanpassad livsmedelsproduktion till nytta för konsumenterna samt medverka till att öka allmänhetens fiskemöjligheter samt främja och bedriva forskning och utvecklingsverksamhet inom fiskets område. Verket skall även medverka i genomförandet av politiken för regional utveckling, bistå regeringen och medverka i arbetet med internationella fiskefrågor och förhandlingar samt ha det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Fiskeriverket bedriver uppdragsverksamhet och tjänsteexport. För budgetåret 2003 erhöll Fiskeriverket 30,4 miljoner kronor i avgiftsintäkter från sin uppdragsverksamhet och tjänsteexport. Avgiftsintäkterna får disponeras av Fiskeriverket.

Avgiftsintäkterna i uppdragsverksamheten (se tabell 6.30) härrör från Fiskeriverkets undersökningsfartyg, utredningskontor och laboratorier.

Fiskeriverkets tjänsteexport är hänförlig till internationell konsultverksamhet, bl.a. grundat på ett avtal med Sida och s.k. twinningprojekt inom ramen för EU:s förmedlemskapsstrategi.

Tabell 6.30 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2003	30 460	30 138	322
(varav tjänsteexport)	4 915	4 623	292
Prognos 2004	26 500	26 500	0
(varav tjänsteexport)	3 800	3 800	0
Budget 2005	30 000	30 000	0
(varav tjänsteexport)	7 500	7 500	0

Intäkterna från avgiftsbelagd verksamhet beräknas vara oförändrade, totalt sett, jämfört med utfallet för 2003. Skillnaden mellan utfallet för 2003 och prognosen för 2004 avser tjänsteexporten där ändringar inom uppdraget har inträffat samt att twinningprojekten har försenats.

Regeringens överväganden

För utökade kontroller som föreskrivs av EU bör anvisas 2 500 000 kronor.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 101 158 000 kronor anvisas under anslaget 43:8 *Fiskeriverket* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 102 204 000 kronor respektive 103 959 000 kronor.

Tabell 6.31 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:8 Fiskeriverket

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	111 814	111 814	111 814
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	844	2 009	3 964
Beslut	-7 500	-7 578	-7 708
Överföring till/från andra anslag	-4 000	-4 041	-4 111
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	101 158	102 204	103 959

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

6.9.9 43:9 Strukturstöd till fisket m.m.

Tabell 6.32 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag
2003	Utfall	37 280		Anslags-sparande
				32 470
2004	Anslag	28 390 ¹		Utgifts-prognos
				20 477
2005	Förslag	28 390		
2006	Beräknat	28 390		
2007	Beräknat	0		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Från anslaget lämnas framför allt nationellt stöd till åtgärder som medfinansieras av EU inom ramen för strukturåtgärder inom fiskerinäringen.

Anslaget kan även användas för medfinansiering av andra EG-projekt som ligger i linje med strukturprogrammen.

Regeringens överväganden

En ny programperiod för strukturstödet inleds 2007. Omfattningen av stödet fr.o.m. 2007 går i nuläget inte att fastställa, bl.a. då medelsfördelningen mellan EU:s medlemsländer inte är klarlagd.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 28 390 000 kronor anvisas under anslaget 43:9 *Strukturstöd till fisket m.m.* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 28 390 000 kronor respektive 0 kronor.

Tabell 6.33 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:9 Strukturstöd till fisket m.m.

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	28 390	28 390	28 390
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			-28 390
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	28 390	28 390	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.9.10 43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Tabell 6.34 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag
2003	Utfall	51 700		Anslags-sparande
				201 642
2004	Anslag	80 000 ¹		Utgifts-prognos
				108 526
2005	Förslag	80 000		
2006	Beräknat	80 000		
2007	Beräknat	0		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Under anslaget anvisas det belopp som motsvarar EU:s medfinansiering av strukturstöd till fisket m.m. som redovisas under anslaget 43:9 *Strukturstöd till fisket m.m.* Sverige har tilldelats 65 miljoner euro från Fonden för fiskets utveck-

ling under strukturfondsperioden 2000–2006 exklusive mål.

Regeringens överväganden

En ny programperiod för strukturstödet inleds 2007. Omfattningen av stödet fr.o.m. 2007 går i nuläget inte att fastställa, bl.a. då medelsfördelningen mellan EU:s medlemsländer inte är klarlagd.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 80 000 000 kronor anvisas under anslaget 43:10 *Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 80 000 000 kronor respektive 0 kronor.

Tabell 6.35 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:10 Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	80 000	80 000	80 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			-80 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	80 000	80 000	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.9.11 43:11 Fiskevård

Tabell 6.36 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2003	Utfall	23 760	-601	
2004	Anslag	23 000 ¹		22 576
2005	Förslag	28 000		
2006	Beräknat	28 000		
2007	Beräknat	28 000		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget disponeras av Fiskeriverket och används bl.a. för bildande av fiskevårdsområden, fisketillsyn, främjande av den biologiska mångfalden och biotopvård, insatser för bevarandet av hotade arter och utsättning av fisk.

Anslaget används till fiskevård, främst i allmänna och enskilda vatten med fritt handredskapsfiske i kustområden och i sjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren, Mälaren och Storsjön i Jämtland.

Allmän fiskevård finansieras för närvarande delvis av anslaget för fiskevård men också av vattenavgiftsmedel i enlighet med vattendomar.

Regeringens överväganden

Till anslaget återförs 2005 från anslaget 43:8 *Fiskeriverket* 5 000 000 kronor.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 28 000 000 kronor anvisas under anslaget 43:11 *Fiskevård* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 6.37 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:11 Fiskevård

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	23 000	23 000	23 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	5 000	5 000	5 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	28 000	28 000	28 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.9.12 43:12 Livsmedelsverket

Tabell 6.38 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2003	Utfall	141 626	426	
2004	Anslag	144 315 ¹		142 042
2005	Förslag	156 586		
2006	Beräknat	157 988 ²		
2007	Beräknat	160 638 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 156 586 tkr i 2005 års prisnivå.

³ Motsvarar 156 586 tkr i 2005 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Livsmedelsverkets förvaltningskostnader. Livsmedelsverket skall som central förvaltningsmyndighet för livsmedelsfrågor i konsumenternas intresse arbeta aktivt för säkra livsmedel av hög kvalitet, redlighet i

livsmedelshanteringen och bra matvanor. Dess främsta uppgifter är att utarbeta regler inom livsmedelsområdet, utöva tillsyn enligt livsmedelslagen (1971:511) samt leda och samordna livsmedelstillsynen, hålla regeringen informerad om utvecklingen på livsmedelsområdet, medverka samt bistå regeringen i EU-arbetet och annat internationellt arbete på livsmedelsområdet. Vidare genomför verket utredningar och praktiska vetenskapliga undersökningar om livsmedel och matvanor samt utvecklar metoder för livsmedelstillsynen, informerar konsumenter och intressenter i livsmedelskedjan om gällande regelverk och om andra viktiga förhållanden på livsmedelsområdet. I tillsynsverksamheten ingår också besiktningsveterinärorganisationen som utför tillsyn i form av köttbesiktning vid kontrollslakterier m.m.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.39 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2003	168 546	155 832	12 714
Prognos 2004	154 339	160 505	-6 166
Budget 2005	161 250	163 850	-2 600

Tabell 6.40 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2003	7 968	6 706	1 262
(varav tjänsteexport)	2 276	2 801	-525
Prognos 2004	9 574	8 859	715
(varav tjänsteexport)	3 229	2 792	437
Budget 2005	7 950	8 650	-700
(varav tjänsteexport)	2 700	2 500	200

Huvuddelen av Livsmedelsverkets avgiftsintäkter hänförs till köttbesiktningen.

Regeringens överväganden

Från och med 2005 bör Livsmedelsverket tillföras 10 000 000 kronor för pilotprojekt rörande närslakt.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 156 586 000 kronor anvisas under anslaget 43:12 *Livsmedelsverket* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 157 988 000 kronor respektive 160 638 000 kronor.

Tabell 6.41 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:12 Livsmedelsverket

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	144 315	144 315	144 315
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	2 271	3 583	6 064
Beslut	10 000	10 090	10 259
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	156 586	157 988	160 638

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

6.9.13 43:13 Livsmedelsekonomiska institutet

Tabell 6.42 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2003	8 311		406
2004	8 851 ¹		8 737
2005	Förslag	9 977	
2006	Beräknat	10 060 ²	
2007	Beräknat	10 227 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 9 977 tkr i 2005 års prisnivå.

³ Motsvarar 9 977 tkr i 2005 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Livsmedelsekonomiska institutet (SLI) för analyser och utredningar inom jordbruks- och livsmedelsområdet.

SLI:s arbete syftar till att belysa frågor om bl.a. den gemensamma jordbrukspolitikens effekter och olika styrmedels effektivitet, landsbygdens utveckling, strukturutvecklingen, miljön, djurskyddet, konsumentintresset, den globala livsmedelssituationen, handeln med livsmedel och utvidgningen av EU. Analyserna skall avse såväl nationella som internationella aspekter.

Regeringens överväganden

I avsnitt 6.6.1 finns en beskrivning av olika faktorer som kräver omfattande analys och som också kommer att få betydelse för SLI:s verksamhet.

Vidare kommer under 2005 arbetet med livsmedelssäkerhetsrelaterade frågor att fortsätta. Det fiskeripolitiska området präglas av stora förändringar. Det är därför angeläget att fiskeripolitikens effekter och olika styrmedels effektivitet analyseras.

I SLI:s verksamhet är det särskilt angeläget med analyser av samhällsekonomiska konsekvenser inför olika ställningstaganden på livsmedelsområdet och det veterinära området samt med uppbyggnad av fiskeriekonomisk kompetens. Det finns därför ett behov av att dessa områden prioriteras. En kontinuitet och permanent kompetens inom den egna organisationen för flera av SLI:s centrala områden bör då bibehållas.

Under 2003 och 2004 fick SLI 1 000 000 kronor per år från Fiskeriverket för uppbyggnad av fiskeriekonomisk kompetens. Från och med 2005 bör motsvarande belopp om 1 000 000 kronor permanent tillföras SLI:s anslag och användas för fiskeriekonomiska analyser på SLI.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 9 977 000 kronor anvisas under anslaget 43:12 *Livsmedelsekonomiska institutet* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 10 060 000 kronor respektive 10 227 000 kronor.

Tabell 6.43 Härlledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:13 Livsmedelsekonomiska institutet

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	8 851	8 851	8 851
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	126	201	351
Beslut			
Överföring till/från andra anslag	1 000	1 008	1 025
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	9 977	10 060	10 227

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

6.9.14 43:14 Livsmedelsstatistik

Tabell 6.44 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Notering	Belopp
2003	Utfall	21 739	Anslags-sparande	1 195
2004	Anslag	23 658 ¹	Utgifts-prognos	22 222
2005	Förslag	22 392		
2006	Beräknat	24 230 ²		
2007	Beräknat	24 677 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 22 392 tkr i 2005 års prisnivå.

³ Motsvarar 22 392 tkr i 2005 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Jordbruksverket för statistik inom jordbruksområdet inklusive kostnader för en statistisk årsbok inom jordbruks- och livsmedelsområdet samt sammanställningar av statistik i senare led i livsmedelskedjan. I anslaget ingår även framtagandet av statistik över prisutvecklingen i konsument- och producentled på jordbruksprodukter.

Regeringens överväganden

Anslaget bör engångsvis sänkas med 1 500 000 kronor för finansiering av åtgärder under anslaget 45:1 Sametinget på utgiftsområde 1.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 22 392 000 kronor anvisas under anslaget 43:14 *Livsmedelsstatistik* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 24 230 000 kronor respektive 24 677 000 kronor.

Tabell 6.45 Härlledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:14 Livsmedelsstatistik

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	23 658	23 658	23 658
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	234	595	1 042
Beslut	-1 500	-23	-23
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	22 392	24 230	24 677

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

6.9.15 43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten

Tabell 6.46 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2003	Utfall	7 400		0
2004	Anslag	7 400 ¹	Utgifts-prognos	6 364
2005	Förslag	7 400		
2006	Beräknat	7 400		
2007	Beräknat	7 400		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget disponeras av Jordbruksverket. Anslagsbeloppet motsvarar EU:s finansiering av jordbruks- och livsmedelsstatistiken samt nationell medfinansiering vid periodiska utvidgningar av den statistikproduktion som regleras av EU.

Regeringens överväganden

Anslaget används för att bekosta medfinansieringen till EU av den årliga bokföringsundersökningen och strukturstatistiken. Enligt rådets förordning (EG) 2467/96 av den 17 december 1996 skall i varje medlemsland särskilda gemenskapsundersökningar om företagsstrukturen i jordbruket genomföras 2003, 2005 och 2007. Sverige kommer liksom hittills att få ersättning från EU-kommissionen. Ersättningen betalas ut tidigast 2005. Medfinansieringen från EG tillförs inkomsttitel 6911, Övriga bidrag från EG.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 7 400 000 kronor anvisas under anslaget 43:15 *Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 6.47 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:15 Jordbruks- och livsmedelsstatistik finansierad från EG-budgeten

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	7 400	7 400	7 400
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	7 400	7 400	7 400

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.9.16 43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet

Tabell 6.48 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2003	Utfall	6 794		0
2004	Anslag	5 700 ¹	Utgifts-prognos	4 908
2005	Förslag	15 000		
2006	Beräknat	15 000		
2007	Beräknat	15 000		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget disponeras för att främja exporten av svenska livsmedel samt för andra åtgärder inom livsmedelsområdet, med särskild tonvikt på regional utveckling av livsmedelsförädling.

Regeringens överväganden

Anslaget bör för 2005 förstärkas med 10 000 000 kronor för projekt rörande nationella och regionala resurscentra för småskalig livsmedelsförädling.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 15 000 000 kronor anvisas under anslaget 43:16 *Åtgärder inom livsmedelsområdet* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 6.49 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:16 Åtgärder inom livsmedelsområdet

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	5 000	5 000	5 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	10 000	10 000	10 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	15 000	15 000	15 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

6.9.17 43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Tabell 6.50 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2003		35 508		365
2004	Anslag	36 389 ¹	Utgifts-prognos	36 406
2005	Förslag	37 089		
2006	Beräknat	37 089		
2007	Beräknat	37 089		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget belastas huvudsakligen med kostnader för medlemskap i internationella organisationer inom departementets ansvarsområde. Den dominerande posten är kostnaden för Sveriges

medlemskap i Förenta Nationernas Food and Agricultural Organization (FAO).

Även ett obligatoriskt deltagande i vissa internationella möten och konferenser finansieras av anslaget. En del av anslaget avser kostnader för bilateralt forskarutbyte med länder i Central- och Östeuropa.

Regeringens överväganden

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 37 089 000 kronor anvisas under anslaget 43:17 *Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 6.51 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 43:17 Bidrag till vissa internationella organisationer m.m.

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	37 089	37 089	37 089
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	37 089	37 089	37 089

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

7 Landsbygdspolitik

7.1 Omfattning

Politikområdet omfattar verksamhet för en hållbar utveckling av landsbygden. Åtgärderna är i stor utsträckning riktade till lantbruksföretag men också till andra företag på landsbygden. Avgränsningen följer i huvudsak rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruk (EUGFJ) till utveckling av landsbygden samt åtgärder som syftar till att underlätta genomförandet av denna. Politikområdet omfattar också försöks- och utvecklingsverksamhet inom ramen för olika nationella handlingsprogram för jordbrukets miljöpåverkan.

I politikområdet ingår även nationellt stöd för att upprätthålla jordbruksproduktionen i norra Sverige.

Politikområdet omfattar verksamhet vid Jordbruksverket och länsstyrelserna.

7.2 Utgiftsutveckling

Tabell 7.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2003	Budget 2004 ¹	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007
44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 072,7	2 209,0	1 584,7	2 223,0	2 729,0	2 417,0
44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 558,1	1 558,0	1 126,3	1 575,6	1 869,0	1 764,0
44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	27,5	11,9	40,1	11,9	11,9	11,9
44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.	2,7	3,0	2,9	3,0	3,0	3,0
44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.	236,2	251,0	247,5	269,0	66,0	0,0
44:7 Ekologisk produktion		15,0	12,0	30,0	30,0	30,0
Totalt för politikområde Landsbygdspolitik	3 898,7	4 049,4	3 015,0	4 114,0	4 710,5	4 227,5

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

7.3 Mål

Målet är en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden.

Målet omfattar en hållbar livsmedelsproduktion, sysselsättning på landsbygden, hänsyn till regionala förutsättningar och uthållig tillväxt. Vidare skall jordbrukets natur- och kulturvärden värnas om samt jordbrukets negativa miljöpåverkan minimeras i syfte att bidra till att de nationella miljö kvalitetsmålen uppnås inom en generation.

7.4 Politikens inriktning

En allmän utgångspunkt för målet och insatserna inom politikområdet är att de skall medverka till en positiv utveckling av en väl fungerande landsbygd som är ekonomiskt livskraftig och som har höga natur- och kulturvärden. För att utveckla och bevara en livskraftig landsbygd krävs förutsättningar för en integrerad utveckling av jordbruket och övriga sektorer.

Regeringen beslutade den 17 juni 2004 att tillsätta en utredning med parlamentarisk medverkan med uppdrag att utarbeta en långsiktig strategi för den nationella politiken för landsbygdsutveckling. Denna strategi skall ta ett samlat grepp om politiken och utgå från målet om en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden. Med de areella näringarna som bas är strategin tänkt att skapa förutsättningar för ökad tillväxt och ett mer mångsidigt företagande på landsbygden.

Jordbruket bidrar till positiva miljöeffekter i form av biologisk mångfald, bevarande av värdefulla kulturmiljöer och ett öppet odlingslandskap. Dagens jordbruk utgör samtidigt en belastning på miljön, bl.a. på grund av användningen av bekämpningsmedel och genom förluster av näringsämnen till omgivande miljö.

En hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion förutsätter att naturresurserna brukas på ett resursbevarande, miljöanpassat och etiskt godtagbart sätt. Därmed är jordbrukssektorn viktig i omställningen till ett uthålligt samhälle. Målsättningarna bör bl.a. återspegla behovet och värdet av en hållbar utveckling på landsbygden och inom jordbruket, internationella miljöåtaganden och de areella näringarnas betydelse för att tillhandahålla kollektiva nyttigheter.

Den svenska regeringen är pådrivande i arbetet med att reformera den gemensamma jordbrukspolitiken. I januari 2003 lade EU-kommissionen fram formella lagförslag om reform av den gemensamma jordbrukspolitiken. Beslutet om reform fattades den 29 september 2003 (rådets förordning (EG) nr 1782/2003). Reformbeslutet innebär ett ökat fokus på åtgärder som syftar till en hållbar utveckling av landsbygden.

Den 19 april 2004 överlämnade regeringen skrivelsen om genomförande av EU:s jordbrukspolitik i Sverige (skr. 2003/04:137) till riksdagen. I skrivelsen redovisar regeringen sina överväganden vad gäller tillämpningen av EU:s nya jordbrukspolitik. Regeringen bedömer att nuvarande miljö- och landsbygdsprogram skall förstärkas under resterande del av programperioden 2000–2006, bl.a. genom s.k. modulering (överföring av EU-medel från produktionsstöd till miljö- och landsbygdsprogrammet). Förstärkningen av miljö- och landsbygdsprogrammet gäller fr.o.m. den 1 januari 2005 med utbetalning först 2006. Den 24 maj 2004 redovisade Jordbruksverket ett uppdrag från regeringen om den närmare utformningen av förstärkningen. Den 1 juli 2004 överlämnade regeringen ett förslag till ändring av miljö- och landsbygdsprogrammet till EU-kommissionen.

Andra delar av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken redovisas under politikområdet Livsmedelspolitik.

Arbetet med jordbrukets miljöfrågor vilar på sektorsansvar vilket lades fast i Sverige i och med 1988 års miljöpolitiska beslut och har sedan utvecklats i ett flertal riksdagsbeslut. Målet med det särskilda sektorsansvaret för ekologiskt hållbar utveckling preciseras och vidareutvecklas i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:36).

Regeringen har utsett Jordbruksverket till ansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Även andra miljö kvalitetsmål, särskilt Ingen övergödning, Giftfri miljö och Myllrande våtmarker, berör politikområdet Landsbygdspolitik. Verksamhet under politikområdet bidrar även till att uppnå mål inom kulturmiljöområdet.

Åtgärder inom politikområdet har som syfte att stärka jordbrukets positiva miljöeffekter och minimera dess negativa miljöeffekter samt förbättra landsbygdens konkurrenskraft genom att

underlätta en nödvändig anpassning av jordbrukssektorn till nya förutsättningar och företagande på landsbygden. Åtgärderna tar hänsyn till de skilda produktionsförutsättningar som råder i olika delar av landet och samma möjligheter till utveckling för kvinnor och män skall främjas.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118) är väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet. Åtgärderna inom ramen för landsbygdspolitiken skall tillsammans med åtgärder inom andra politikområden bidra till att målet för den regionala utvecklingspolitiken uppnås.

7.5 Insatser

7.5.1 Insatser inom politikområdet

I regeringens skrivelse Landsbygdspolitik – resultatredovisning (skr. 2002/03:111) lämnades en utförlig beskrivning av insatser inom politikområdet. Nedan beskrivs översiktligt förändringar av insatserna sedan framtagandet av ovan nämnda skrivelse.

Miljö- och landsbygdsåtgärder

Åtgärderna inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet är uppdelade på två insatsområden:

- ett ekologiskt hållbart lantbruk och
- en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden.

Under det första insatsområdet, Åtgärder för ett ekologiskt hållbart jordbruk, ingår miljöersättningar, kompetensutveckling, kompensationsbidrag i områden som är mindre gynnade av naturbetingade skäl, stöd till investeringar i förbättrad miljö och djurmiljö i jordbruksföretag, miljöåtgärder i form av projektstöd samt åtgärder för att öka skogsmarkens ekologiska värde.

Det andra insatsområdet, Åtgärder för ekonomiskt och socialt hållbar utveckling på landsbygden, innehåller startstöd till unga jordbrukare, stöd till investeringar i jordbruksföretag, stöd till investeringar i förbättrad bearbetning

och saluföring av jordbruksprodukter, kompetensutveckling samt åtgärder i form av projektstöd som syftar till att främja en anpassning och utveckling av landsbygden.

Miljöersättningarna och kompensationsbidraget tillämpas i hela landet inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet. Övriga åtgärder tillämpas i de s.k. Mål 1-programmen i detta geografiska område vilket omfattar de fyra nordligast länen samt delar av Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län. Miljö- och landsbygdsprogrammet inklusive nationell finansiering av lantbruksanknutna åtgärder inom ramen för Mål 1-programmen har en total kostnadsram för hela programperioden på ca 23 miljarder kronor.

Den riksomfattande inventering av värdefulla ängs- och betesmarker som inleddes under 2001 och finansieras genom miljö- och landsbygdsprogrammet beräknas slutföras under 2004.

Kompetensutvecklingsverksamheten inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet utvidgades 2003 till att omfatta ökad djurvälstånd och energihushållning i växthus. Rådgivnings- och utbildningsprojektet Greppa Näringen utvidgades under 2003 till att omfatta även Västra Götalands, Kalmar och Gotlands län. Syftet med projektet är att minska växtnäring förlusterna samt minska användningen av bekämpningsmedel i jordbruket.

År 2002 utsåg regeringen en särskild utredare med uppgift att genomföra en halvtidsutvärdering av miljö- och landsbygdsprogrammet. I uppdraget ingick att utvärdera programmet gentemot de olika mål och indikatorer som finns angivna i programmet, redovisa svar enligt de frågor och indikatorer som EU-kommissionen föreskriver samt utvärdera det administrativa genomförandet av programmet. Den 15 november 2003 överlämnades betänkandet Levande kulturlandskap – en halvtidsutvärdering av Miljö- och landsbygdsprogrammet (SOU 2003:105). Betänkandet konstaterade att programmets insatser bidrar till att hålla kulturlandskapet levande och utgör en viktig förutsättning för uppfyllelsen av flera miljö kvalitetsmål. I december 2003 överlämnades halvtidsutvärderingen till EU-kommissionen. EU-kommissionen har bedömt utvärderingen och fastställt att kvalitetsnivån är tillfredsställande och att förordningens krav därmed är uppfyllda avseende genomförande av halvtidsutvärdering.

Mot bakgrund av de förslag som lämnades i betänkandet (SOU 2003:105) samt i regeringens skrivelse till riksdagen (skr. 2003/04:137) överlämnade regeringen den 1 juli 2004 ett förslag till ändring av miljö- och landsbygdsprogrammet fr.o.m. den 1 januari 2005 till EU-kommissionen. Förslaget omfattar en förstärkning av kompensationsbidraget i mindre gynnade områden med en särskild satsning på jordbruket i det fjällnära området med 110 miljoner kronor. Vidare föreslås en höjning av miljöersättningen för betesmarker och slåtterängar (75 miljoner kronor) samt ett införande av en miljöersättning till vallodling i övriga delar av landet (100 miljoner kronor). Dessutom skall bl.a. investeringar inom djurvälståndsområdet, småskalig livsmedelsproduktion och förnyelsebar energi stimuleras genom stöd på totalt 115 miljoner kronor årligen. Slutligen föreslås även en förstärkning av kompetensutvecklingsåtgärder på miljöområdet riktade mot skogsbruket.

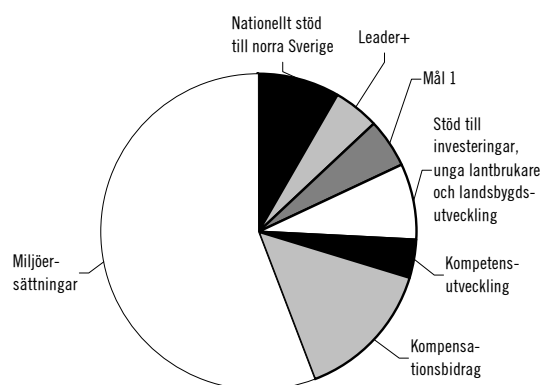
Nästa miljö- och landsbygdsprogram planeras träda i kraft den 1 januari 2007 och löpa till 2013. EU-kommissionen har den 15 juli 2004 lagt fram ett förslag till regelverk för programperioden. I avvaktan på att regelverk och ekonomiska förutsättningar beslutas på EU-nivå har regeringen börjat det förberedande arbetet inför nästa miljö- och landsbygdsprogram.

Leader+programmet syftar till att främja landsbygdsutveckling. Utifrån lokala förutsättningar och initiativ skall Leader+ genom lokala projekt stödja hittills oprövade och nyskapande metoder för utveckling och förnyelse. Från jordbruksfondens utvecklingssektion har det svenska programmet tilldelats totalt ca 41 miljoner euro under programperioden 2000–2006.

Då programmets miljöåtgärder är av hög vikt för uppfyllelsen av flera miljökvalitetsmål är det ur svensk synvinkel viktigt med ett fortsatt stort fokus på miljöåtgärder inom programmet. EU-kommissionens nuvarande förslag synes dock innebära kraftiga begränsningar av miljöåtgärderna jämfört med nuläget i Sverige.

Nedan visas översiktligt medelsfördelningen av miljö- och landsbygdsåtgärder inklusive nationellt stöd till norra Sverige under perioden 2000–2006.

Diagram 7.1 Miljö- och landsbygdsåtgärder 2000–2006

Miljöförbättrande åtgärder

I syfte att förbättra genomförandet av olika åtgärder inom miljö- och landsbygdsprogrammet samt inom de nationella handlingsprogrammen riktade mot jordbrukets miljöfrågor, som bevarande av biologisk mångfald, minskade växtnäringens förluster och risker med bekämpningsmedel, avsätts medel för försöks- och utvecklingsverksamhet. Huvudparten av medlen avsätts till utveckling av ekologisk produktion inklusive marknadsstödjande åtgärder för ekologiska produkter.

Återförd skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel har förstärkt jordbruksnäringens insatser för bl.a. forskning, information, utbildning, rådgivning och utvecklingsarbete för att främja hållbar produktion inom jordbruket och trädgårdsnäringen. Stöd lämnas bl.a. till åtgärder för att minska växtnäringens förluster från jordbruket, minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet samt till djurhälsoområdet. Nuvarande beslut om återföring av skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel gäller uppbyggnad av skatt under treårsperioden 2001–2003.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2003/2003/EG om gödselmedel antogs i oktober 2003. Gödselmedlens innehåll av kadmium regleras emellertid inte i förordningen utan EU-kommissionens avsikt är att behandla denna fråga i en separat förordning.

Regeringen överlämnade i juni 2004 till EU-kommissionen en rapportering enligt artikel 10 i direktiv 91/676/EEG om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket. Vidare har Jordbruksverket fått i uppdrag att genomföra en översyn av känsliga områden i enlighet med arti-

kel 3.4 i direktivet. Resultatet av översynen skall inrapporteras till EU-kommissionen i slutet av 2005.

Till följd av EU:s sjätte miljöhandlingsprogram avser EU-kommissionen att under 2004 lägga fram en temastrategi för uthållig användning av växtskyddsmedel. Vad som anges i det nuvarande förslaget till strategi stämmer överens med de svenska ståndpunkterna rörande vikten av att vidta en rad åtgärder för att minska hälso- och miljöriskerna vid användningen av bekämpningsmedel. Samtidigt sker en översyn av växtskyddsmedeldirektivet (91/414/EEG). Regeringen verkar för att direktivet skall få en utformning som minskar miljö- och hälso-riskerna. Detta bl.a. genom att substitutions- och försiktighetsprinciperna tillämpas i högre grad. Ett samlat förslag till direktiv 91/414/EEG och den tematiska strategin väntas under hösten 2004.

Jordbruksverket har fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa obligatoriska funktionstester för lantbruks sprutor. Uppdraget redovisas den 15 september 2004. Dessutom genomför Jordbruksverket en översyn av behörighetsutbildningen för sprutförare.

Under det svenska ordförandeskapet i EU våren 2001 antog jordbruksrådet slutsatser om ekologiskt lantbruk, vilka bl.a. innehöll en inbjudan till EU-kommissionen att analysera möjligheten att skapa en handlingsplan för ekologiska livsmedel och ekologiskt lantbruk. Den 10 juni 2004 presenterade EU-kommissionen ett meddelande till rådet och parlamentet med ett förslag till handlingsplan. Meddelandet omfattar förslag till genomförande av 21 åtgärder inom områdena Den ekologiska livsmedelsmarknaden, Offentlig politik och ekologiskt jordbruk samt Normer och kontroll – skyddad integritet. Den svenska regeringen har under arbetets gång varit pådrivande för att EU:s förordning om ekologisk produktion skall förenklas i syfte att främja handel och underlätta för utvecklingsländer att exportera ekologiska produkter till EU. EU-kommissionens meddelande innehåller förslag till åtgärder i denna riktning. Meddelandet kommer att diskuteras under hösten 2004.

Den 27 november 2003 beslutade regeringen att ge Jordbruksverket i uppdrag att lämna förslag till mål för den ekologiska produktionen fram till 2010. Uppdraget skall redovisas senast den 1 november 2004.

Åtgärder för jordbruket i norra Sverige

Sverige får enligt anslutningsfördraget till EU lämna ett nationellt stöd för att upprätthålla produktionen i norra Sverige (stödområdena 1–3). Stödet kan ses som ett komplement till åtgärder i miljö- och landsbygdsprogrammet och kan lämnas för slaktsvin, suggor, getter, ägg, potatis, bär och grönsaker samt som pristillägg och transportstöd för mjölk. Stödet är beräknat utifrån förutsättningen att den totala stödnivån före EU-medlemskapet skall kunna upprätthållas. Inom ramen för stödet får även lämnas statligt stöd för merkostnader till följd av kada-verhanteringen i norra Sverige.

Regeringen beslutade den 28 april 2004 om höjningar av vissa stödbelopp till jordbruket i norra Sverige.

Riksdagen har tidigare tillkännagivit att regeringen, i samband med det fortsatta arbetet med den framtida jordbrukspolitiken, skall pröva möjligheterna att få till stånd en mer ändamålsenlig stödområdesindelning i Jämtlands län (bet. 2001/02: MJU15). I maj 2004 överlämnade regeringen därför ett förslag till EU-kommissionen om en överföring av nuvarande stödområde 2b i Jämtlands län, och några närliggande församlingar i Västernorrlands län, till stödområde 2a. Det tillkommer EU-kommissionen att besluta om sådana ändringar. Regeringen arbetar för en skyndsam handläggning av ärendet inom EU-kommissionen.

7.5.2 Insatser utanför politikområdet

Under anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* har 23 miljoner kronor under perioden 2002–2004 anvisats för åtgärder med syfte att främja ekologisk produktion. Merparten av projekten kommer att avslutas 2004.

Inom området ekologisk produktion arbetar Konsumentverket med åtgärder för att främja konsumtionen av ekologiska livsmedel.

Insatser inom ramen för den regionala utvecklingspolitiken är av betydelse för landsbygdens utveckling. Exempelvis kan insatser inom EU:s strukturfondsprogram nämnas. Dessa insatser har särskilt stor betydelse i norra Sverige och samverkar med åtgärderna riktade mot jordbruket. Strukturfondsprogrammen omfattar bl.a. åtgärder för att främja infrastruktur och kompetensutveckling som särskilt kommer

näringsliv och befolkning på landsbygden till godo.

Insatser inom politikområdet Landsbygds politik har också betydelse för den regionala utvecklingen. I samverkan med Mål 1- och Mål 2-programmen, Leader+ och det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige medverkar miljö- och landsbygdsprogrammet till utveckling av en livskraftig landsbygd liksom till en hållbar utveckling av jordbruket i landets alla delar.

Regeringen har gett länsstyrelserna, självstyrelseorganen och samverkansorganen i uppdrag att redovisa en samlad bild av hur landsbygdsdimensionen tas till vara och beaktas i det regionala utvecklingsarbetet. Glesbygdverket har i uppdrag att efter samråd med Jordbruksverket analysera redovisningarna och lämna en slutredovisning till regeringen senast i februari 2005.

I de regionala tillväxtprogrammen för perioden 2004–2007 finns möjlighet för åtgärder inom landsbygdspolitiken att samverka med åtgärder inom andra politikområden för att bidra till hållbar tillväxt. Arbetet med att ta fram regionala utvecklingsprogram pågår. I de regionala utvecklingsprogrammen skall klargöras hur landsbygdspolitiken kan bidra till att målen för programmen uppnås.

Vissa regionala företagsstöd främjar utvecklingen av landsbygden, som t.ex. landsbygdsbidraget och stöd till kommersiell service. Dessa bidrar till att stimulera näringslivet samt att upprätthålla en god servicenivå på landsbygden. För en utförlig redovisning av insatser inom den regionala utvecklingspolitiken hänvisas till utgiftsområde 19 Regional utveckling. Åtgärder av betydelse för landsbygdspolitiken återfinns även under utgiftsområde 22 Kommunikationer.

De areella näringarna är de dominerande markanvändarna på landsbygden och det är därför viktigt med ett aktivt deltagande i arbetet med den regionala utvecklingsplaneringen. För att målen om en långsiktigt hållbar utveckling av landsbygden skall kunna uppnås är det också betydelsefullt att miljö- och hushållningsaspekter som berör dessa näringar och andra förutsättningar för näringsliv, service och boende på landsbygden beaktas i utveckling och genomförande av den fysiska samhällsplaneringen.

Skogen och skogsnäringen har stor betydelse för landsbygdsutvecklingen och är en självbärande näring som finns i hela landet. Inom skogspolitikerna verkar Skogsvårdsorganisationen

regionalt och lokalt genom samverkan med markägare med syfte att uppnå ett hållbart nyttjande av den resurs som skogen utgör, såväl för produktion som för miljö. Skogsvårdsorganisationen skall bidra till att uppfylla målet för den regionala utvecklingspolitiken och arbetar lokalt, förutom med skogsbruksåtgärder även med bl.a. arbetsmarknadspolitiska åtgärder och satsningar kopplade till turism.

Arbetet med naturvårdsnätverket Natura 2000, EU:s naturvårdsfond Life samt de statliga bidragen till lokala naturvårdsprojekt ger tillsammans med miljö- och landsbygdsprogrammet goda förutsättningar för att bevara odlingslandskapets biologiska mångfald. Åtgärderna beskrivs närmare under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Miljö- och landsbygdsprogrammets åtgärder för ängs- och betesmarker utgör en särskilt värdefull möjlighet att trygga bevarandevärden i Natura 2000-områden i odlingslandskapet.

EU:s ramdirektiv för vatten berör på olika sätt jordbruket. För en utförligare redovisning av vilka åtgärder som hittills vidtagits med avseende på det svenska genomförandet av ramdirektivet hänvisas till utgiftsområde 20.

I juni 2003 överlämnade Havsmiljökommissionen sitt betänkande (SOU 2003:72) till regeringen. För området övergödning föreslås att länderna runt Östersjön utvecklar effektbaserade mål och beslutar om rättsligt bindande åtaganden samt att miljöåtgärder inom jordbruket riktas till områden där störst effekt kan uppnås. Betänkandet har remissbehandlats.

I syfte att minska riskerna med användningen av bekämpningsmedel genomfördes en höjning av skatten på bekämpningsmedel med 10 kronor till 30 kronor för varje helt kilo verksam beståndsdel fr.o.m. den 1 januari 2004.

7.6 Resultatbedömning

I regeringens skrivelse Landsbygds politik – resultatredovisning (skr. 2002/03:111) lämnades en utförlig redovisning av uppnådda resultat inom politikområdet fram till 2003 samt en analys och bedömning av dessa. Nedan redovisas resultat av insatser med fokus på förändringar i resultat och bedömningar sedan framtagandet av ovan nämnda skrivelse.

7.6.1 Resultat

Miljö- och landsbygdsåtgärder

Bevarande av odlingslandskapets biologiska mångfald utgör en viktig del av miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. För att bevara den biologiska mångfalden har hävden av betesmarker och slåtterängar avgörande betydelse. Både vad gäller biologiska och kulturhistoriska värden i sådana marker är måluppfyllelsen starkt beroende av arealen hävdad ängs- och betesmark. Den biologiska mångfalden i betesmarker och slåtterängar utgörs till stor del av arter som på något sätt är beroende av de livsbetingelser som skapas av hävd i form av bete eller slåtter.

Genom miljöersättningar kompenseras lantbrukare för kostnader för olika skötselåtgärder och restriktioner som är viktiga för att bevara natur- och kulturmiljövärdena. Det kan handla om röjning av buskar och sly, senareläggning av betessläpp för att gynna vissa arter som är beroende av en betesfri period under vår och försommar eller om andra åtgärder som är förenade med betesdriften. Miljöersättning lämnas också för skötsel av värdefulla landskapselement såsom stenmurar och andra äldre stängselkonstruktioner som, utöver att hysa ett stort kulturhistoriskt värde, även utgör värdefulla livsmiljöer för många djur och växter.

Jordbrukarnas anslutning till de miljöåtgärder vilkas syfte är att bevara odlingslandskapets biologiska mångfald och kulturmiljövärden ger en bild av den hävdade arealen i landet. Ersättningarna till betesmarker och slåtterängar, natur- och kulturmiljöer samt öppet och varierat odlingslandskap har alla en måluppfyllelse på mellan 75 och 105 procent av de operativa mål som satts upp i programmet. Sammanlagt finns ca 416 400 hektar betesmark och ca 6 000 hektar slåtteräng anslutna till ersättningen för bevarande av betesmarker och slåtterängar. Ytterligare ca 612 000 hektar åkermark i de mindre gynnade områdena ingår i åtgärden öppet och varierat odlingslandskap vilket är något över arealmålet för åtgärden.

Utöver de kvantitativa målen av hävdad areal är också de kvalitativa aspekterna viktiga. Det är angeläget att marker med höga biologiska värden ansluts till åtgärderna och att skötseln av markerna utförs på ett ändamålsenligt sätt. Cirka 18 000 åtgärdsplaner för skötsel av de mest vär-

defulla betesmarkerna och slåtterängarna har upprättats. För det fortsatta arbetet med att följa upp de kvalitativa aspekterna kommer bl.a. den pågående inventeringen av värdefulla ängs- och betesmarker att utgöra ett viktigt underlag.

Det ekologiska jordbruket omfattar ca 460 000 hektar åkermark i hela landet vilket är ca 17 procent av den totala åkerarealen. Det föreligger emellertid stora skillnader i andelen ekologiskt odlad återareal mellan olika delar av landet. Andelen åkerareal är avsevärt mindre i Svealands och Götalands slättbygder jämfört med andelen i landets skogs- och mellanbygder.

Ekologisk produktion innebär en strävan att uppnå en helhetssyn utifrån företagets förutsättningar. Både vad gäller växtnäring och foder utnyttjas så långt som möjligt förnybara resurser och produkter som producerats på gården. Utfodringen av djuren baseras i hög grad på vall och grönfoder. Tillförseln av växtnäring från källor utanför gården är oftast begränsad och ogräs och skadegörare bekämpas med hjälp av andra metoder än kemiska bekämpningsmedel.

Med bakgrund härav kan ekologisk produktion bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö*. Produktionsmetoden kan även direkt och indirekt ha positiva effekter för möjligheten att uppnå andra miljö kvalitetsmål och då främst *Ingen övergödning* och *Ett rikt odlingslandskap*. Det har dock inte varit möjligt att i detta sammanhang kvantifiera dessa effekter.

Under perioden 2000–2003 har ca 1 300 hektar våtmarker och småvatten anlagts. Dessa bidrar både till att minska läckaget av framför allt kväve och till att skapa värdefulla livsmiljöer för djur och växter. Vidare har ca 615 hektar slåtterängar och betesmarker restaurerats. Anläggnings- och restaureringstakten för våtmarker respektive slåtterängar bör emellertid öka om målen för dessa åtgärder skall nås.

Inom miljö- och landsbygdsprogrammet finns ett flertal åtgärder som syftar till att minska växtnäring förlusterna från jordbruksmark. Anslutningen till miljöersättningen för minskat kväveläckage genom odling av fånggröda och senarelagd jordbearbetning uppgick till ca 196 200 hektar 2003 vilket är cirka fyra gånger större än det uppsatta målet. Åtgärden bedöms ha en mycket positiv effekt genom att kväveläckaget minskat. Beräkningar pekar på att åtgärden 2003 lett till en minskning av kväveutlakningen från åkermark med ca 2 400 ton.

Trots den positiva effekten av åtgärden bedöms det vara svårt att uppnå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning.

Den omfattande rådgivnings- och utbildningsverksamheten riktad mot jord- och skogsbrukare bedöms ha ökat förståelsen för och kunskaperna om miljöfrågor. Vidare har verksamheten medfört större anslutning till de olika miljöersättningarna inom programmet. Ett syfte med rådgivningen är också att öka kvaliteten i de skötselåtgärder som lantbrukare utför inom ramen för de olika miljöersättningarna. Cirka 58 000 lantbrukare har deltagit vid rådgivnings- och utbildningstillfällen genomförda under 2003. Inom ramen för inventeringen av värdefulla ängs- och betesmarker finns fram till 2003 ca 42 000 objekt beskrivna. Inventeringsarbetet förväntas slutföras under 2004.

Anslutningen till kompensationsbidraget 2003 uppgick till ca 543 000 hektar fördelat på ca 20 500 företag. Antalet företag har sjunkit med ca 12 procent sedan 1999. Utvecklingen inom de mindre gynnade områdena speglar den allmänna strukturutvecklingen i landet mot färre och större gårdar. Den nedåtgående trenden i den totala åkerarealen har också fortsatt under senare år. Regeringen bedömer emellertid att åtgärderna inom miljö- och landsbygdsprogrammet, framför allt miljöersättningar och kompensationsbidrag, starkt bidragit till att det öppna landskapet finns kvar samt motverkat nedläggning av åker- och betesmark. Detta gäller i första hand i svagare regioner där produktionsförutsättningarna är relativt dåliga.

Under 2003 beviljades 633 investeringsstöd om totalt ca 140 miljoner kronor i landet, varav 206 om ca 60 miljoner kronor inom Mål 1-området. I landet har både antalet beviljade investeringsstöd och beslutade belopp minskat jämfört med 2002. Större delen av investeringsstödet går till djurmiljöinvesteringar. Regeringens bedömning är att investeringsstödet har haft en god måluppfyllelse avseende att underlätta och påskynda en anpassning till ett ekologiskt hållbart jordbruk samt att öka landsbygdsföretagens konkurrensförmåga och främja ökad sysselsättning på landsbygden. Däremot har stödet hittills endast haft begränsad effekt vad gäller diversifiering av jordbruksverksamhet. Investeringar i kompletterande verksamhet har emellertid ökat sedan tidigare år, en utveckling som bedöms fortsätta som en effekt av utbildnings- och projektverksamhet inom området.

Stöd till investeringar i förbättrad bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter är inriktat på innovation och småskalig livsmedelsförädling. Under 2003 beslutades om 80 projekt om ca 41 miljoner kronor i landet varav 13 projekt om ca 9 miljoner kronor inom Mål 1-området. Även här är antalet projekt och beviljat stöd jämförelsevis lägre än 2002. De flesta beviljade stöden har lämnats till företag inriktade på småskalig livsmedelsförädling.

Tillgänglig statistik visar att de i programmen fastställda sysselsättningsmålen för både investeringsstödet till jordbruksföretag och stödet till investeringar i förbättrad bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter bör kunna nås under programperioden.

År 2003 beviljades 204 startstöd till yngre jordbrukare i hela landet varav 57 stycken i Mål 1-området. Målet i miljö- och landsbygdsprogrammet om 200 beviljade startstöd årligen utanför Mål 1-området är för 2003 därmed inte uppfyllt. Däremot förväntas den genomsnittliga årliga etableringstakten överstiga 200 sett under hela programperioden. Avseende de övergripande målen har startstödet haft en viss positiv effekt för att underlätta övertagande eller nyetablering. Däremot är det svårt att visa på effekter avseende konkurrenskraft, tillväxt samt anpassning av jordbruket till nya yttre förhållanden.

Efterfrågan på investeringsstöd och startstöd i hela landet har under 2003 varit lägre än tidigare år. Den minskade investerings- och etableringsviljan bedöms delvis bero på en viss osäkerhet och försiktighet inför beslut om och genomförande av reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Även administrativa förändringar bedöms ha orsakat en lägre beslutstakt under året. Den förhållandevis låga efterfrågan på stöd till investeringar i förbättrad bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter i Mål 1-områdena bedöms inte helt bero på en låg investeringsvilja inom näringen utan åtminstone delvis på att liknande stöd lämnas inom andra åtgärder och program som exempelvis regionala företagsstöd.

Under 2003 beslutades om att tilldela ca 84 miljoner kronor till 308 projekt i syfte att främja anpassning och utveckling av landsbygden inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammets insatsområde II. Antalet påbörjade projekt har ökat påtagligt sedan 2000. Projekten rör framför allt diversifiering av lantbruksföretag och mark-

nadsföring av kvalitetsprodukter med anknytning till lantbruket. Antalet avslutade projekt är emellertid förhållandevis litet vilket gör det svårt att redan nu dra slutsatser avseende verksamhetens resultat och måluppfyllelse. Kampanjen Framtid på landet som genomfördes av Jordbruksverket och länsstyrelserna under 2003 har resulterat i större uppmärksamhet och kunskap om landsbygdsutveckling och åtgärderna inom miljö- och landsbygdsprogrammet. Kompetensutvecklingsaktiviteter har också genomförts inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammets insatsområde II och uppskattas under 2003, genom länsstyrelsernas verksamhet, ha nått ca 12 000 deltagare varav ca 43 procent är kvinnor och ca 57 procent män. Inom Mål 1 har under året fattats beslut om stöd till 25 projekt med ca 106 miljoner kronor i syfte att främja anpassning och utveckling av landsbygden.

Under 2003 beslutades inom ramen för Leader+programmet om 224 nya projekt om ca 56 miljoner kronor. Flertalet beslutade projekt inom programmet löper under flera år och är ännu inte avslutade vilket gör det svårt att dra slutsatser om resultat och måluppfyllelse av verksamheten. Den oberoende halvtidsutvärderingen av programmet som genomfördes under 2003 visar emellertid att programmet i sin helhet fungerar bra men vissa förändringar föreslås av utvärderarna. Vidare framhölls vikten av ökade insatser inom kunskapsöverföring, spridning och dialog mellan de olika områdena inom Leader+.

Miljöförbättrande åtgärder

De olika nationella handlingsprogrammen för jordbrukets miljöfrågor och insatser inom dessa såsom t.ex. lagstiftning, ekonomiska styrmedel och försöks- och utvecklingsverksamhet, bedöms vara en viktig del av arbetet med att nå de miljö kvalitetsmål som berör jordbruket.

Som delmål för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning anges att de svenska vattenburna utsläppen av kväve från mänsklig verksamhet till haven söder om Ålands hav skall senast 2010 ha minskat med minst 30 procent från 1995 års nivå. En minskning med 25 procent från jordbruket beräknas ha skett mellan 1985 och 1994. Kväveutlakningen från åkermark beräknas vara oförändrad mellan 1995 och 1999 men kväveeffektiviteten har ökat sedan mitten av 1990-talet. Det finns emellertid behov av en om-

fattande minskning av de totala kväveutsläppen fram till 2010. Den höga anslutningen till miljöersättning för minskat kväveläckage medverkar till minskningen av kväveläckage från åkermarken.

Ammoniakutsläppen skall enligt delmålet 2010 ha minskat med minst 15 procent från 1995 års nivå. Jordbruksnäringen står för merparten av utsläppen. Fram till 2001 beräknas ammoniakavgången från jordbruket ha minskat med ca 17 procent.

Enligt delmålet om vattenburna utsläpp av fosfor från mänsklig verksamhet skall dessa till 2010 kontinuerligt minska från 1995 års nivå. Fosforeffektiviteten i jordbruket har enligt Jordbruksverkets beräkningar ökat avsevärt sedan 1985.

Handlingsprogrammet för användning av bekämpningsmedel bidrar till att uppnå bl.a. miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Sedan mitten av 1980-talet har riskerna, mätt som hälso- och miljöriskindikatorer, minskat fram till 1995 för att sedan öka något. Ökningen beror på en större försåld mängd aktiv substans. Orsaken till en ökad försåld volym aktiv substans är främst en förändrad grödfördelning som följd av den gemensamma jordbrukspolitiken. Likaså har kostnaderna för kemisk ogräsbekämpning minskat i förhållande till mekanisk ogräsbekämpning.

Nationellt stöd till norra Sverige

För det nationella stödet till norra Sverige har den stödberättigande mjölkproduktionen minskat med knappt 3 procent sedan 2000. Även slaktsvinsproduktionen har minskat medan äggproduktionen ökat. Referenskvantiteter, vilka utgör basvolymen som fastställdes i samband med att Sverige blev EU-medlem, var inte nära att överskridas under 2003.

7.6.2 Analys och slutsatser

Större delen av verksamheten inom politikområdet bedrivs inom ramen för fleråriga program, framför allt miljö- och landsbygdsprogrammet men även Mål 1- och Leader+programmen. Inom varje program finns fastställda operativa mål för de åtgärder som ingår i programmen. De operativa målen för insatserna inom politikområdet har i de flesta fall uppnåtts eller förväntas

uppnås. Regeringens samlade bedömning är att resultaten av insatserna i stort varit goda och i överensstämmelse med de uppställda målen. Därigenom bedömer regeringen att de offentliga insatserna bidrar till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden.

I november 2003 överlämnades till regeringen betänkandet *Levande kulturlandskap – en halvtidsutvärdering av Miljö- och landsbygdsprogrammet (SOU 2003:105)*. Utredningen drog slutsatsen att programmet i huvudsak fungerat väl och att det har bidragit till uppfyllelsen av mål på samtliga nivåer i programmet även om undantag finns som t.ex. anläggning av våtmarker. Programmet har enligt utredningen på ett påtagligt sätt också bidragit till uppfyllelsen av de övergripande miljö kvalitetsmålen Ett rikt odlingslandskap och Ingen övergödning. Avseende ekonomisk och social utveckling på landsbygden drogs slutsatsen att programmet har bidragit till uppfyllelsen av flera av målen men att bilden är mer otydlig och att ytterligare analyser behövs. Administrationen av programmet bedöms i stort sett ha fungerat tillfredsställande.

Utredningen har också utvärderat jordbruksåtgärderna i Mål 1 och drar slutsatsen att måluppfyllelsen överlag är hög, dock delvis beroende på lågt satta resultatmål. Vidare föreligger stora skillnader mellan kust- respektive inlandsområdena. För Mål 1-programmen har även genomförts separata halvtidsutvärderingar. Av dessa framgår att det har varit svårt att integrera strukturåtgärderna på jordbruksområdet med åtgärder inom andra insatsområden. Åtgärden *Främja anpassning och utveckling av landsbygden* har enligt utvärderarna en tydligare koppling till övriga Mål 1-åtgärder.

Målet för den ekologiska produktionen är att den ekologiskt odlade arealen bör fördubblas (till 20 procent) till 2005 och att den ekologiska animalieproduktionen bör öka. Tio procent av antalet mjölkkor och slaktdjur av nöt och lamm bör finnas i ekologisk produktion till 2005. År 2004 är ca 17 procent av åkerarealen i Sverige ekologiskt odlad dock med stora regionala skillnader. Måluppfyllelsen förväntas bli god även om målet inte uppnås helt. För animalieproduktionen är målet redan uppnått.

7.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen bedömer att Jordbruksverkets årsredovisning för 2003 i allt väsentligt är rättvisande inom ramen för politikområdet.

7.8 Budgetförslag

7.8.1 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tabell 7.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2003	Utfall	2 072 702	Anslags-sparande	840 182
2004	Anslag	2 209 000 ¹	Utgifts-prognos	1 584 719
2005	Förslag	2 223 000		
2006	Beräknat	2 729 000		
2007	Beräknat	2 417 000		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget används för att finansiera strukturstöd och miljöersättningar med anknytning till jordbruket. Miljöersättningar riktade mot jordbruket, stöd till mindre gynnade områden, kompetensutveckling, startstöd till yngre jordbrukare, stöd till investeringar i jordbruksföretag, stöd till bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter samt åtgärder för landsbygdens utveckling finansieras under anslaget. Åtgärderna återfinns inom ramen för Sveriges miljö- och landsbygdsprogram och Sveriges två Mål 1-program. Från anslaget utbetalas även ersättningar för löpande åtaganden från den tidigare programperioden.

Under anslaget finansieras det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige. Anslaget används även för att finansiera ett nationellt anläggningsstöd för plantering av energiskog i enlighet med rådets förordning (EEG nr 1251/99) om upprättande av ett stödsystem för vissa jordbruksgrödor. Under förutsättning att EU-kommissionen godkänner det svenska förslaget till ändring av miljö- och landsbygdsprogrammet som skickades in den 1 juli 2004, kommer fortsatt anläggningsstöd för energiskog att finansieras inom ramen för detta program fr.o.m. 2005.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tabell 7.3 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2003	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007–
Utestående åtaganden vid årets början	3 411 741	2 843 971	1 829 440	224 855	
Nya åtaganden	1 174 217	1 072 652	968 013		
Infriade åtaganden	-1 738 874	2 087 183	2 572 598	808 052	341 948
Utestående åtaganden vid årets slut	2 843 971	1 829 440	224 855		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	2 750 000	2 800 000	1 150 000		

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för de av riksdagen årligen anvisade anslagsmedlen. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2004, i fråga om ramanslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 808 052 000 kronor 2006, högst 182 090 000 kronor 2007, högst 62 708 000 kronor 2008, högst 35 650 000 kronor 2009 och högst 61 500 000 kronor därefter.

Regeringens överväganden

Under anslaget har anvisats medel för de av Sverige tillämpade miljö- och strukturstöden med anknytning till jordbruket samt det nationella stödet till jordbruket i norra Sverige.

Mål 1-programmen har från EU-budgeten tilldelats ytterligare ca 35 000 000 kronor under perioden 2004–2006 genom den s.k. resultatreserven. De ytterligare medlen från EU:s budget motsvaras av anslagsförändringar under anslaget 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*. Nationell medfinansiering av de ytterligare EU-medlen kommer i tillämpliga delar att ske inom ramen för anslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*. Regeringens avsikt är att följa de beslutade programmen inklusive till EU-kommissionen överlämnade förslag till förändringar av programmen, i syfte att nå de i programmen fastställda målen.

Återföringen av skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel sker för närvarande under anslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel*

och bekämpningsmedel m.m. Från 2005 kommer miljö- och landsbygdsprogrammet att förstärkas genom s.k. modulering, dvs. överföring av EU-medel från produktionsstöd till miljö- och landsbygdsprogrammet, med utbetalning först 2006. Den nationella medfinansieringen av EU-medlen sker genom en återföring av skatten på handelsgödsel. Storleken på den nationella medfinansieringen är osäker men beräknas preliminärt uppgå till ca 273 000 000 kronor 2006 och ca 233 000 000 kronor 2007. Från och med 2007 bör återföringen av skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel ske under anslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*. Prognoser avseende den uppburna skatten är osäkra.

En ny programperiod för Miljö- och landsbygdsprogrammet inleds 2007. Omfattningen av programmet fr.o.m. 2007 går i nuläget inte att fastställa, bl.a. då medelsfördelningen mellan EU:s medlemsländer inte är klarlagd. Beräkningen av anslaget för 2007 är därför preliminär.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 2 223 000 000 kronor anvisas under anslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 2 729 000 000 kronor respektive 2 417 000 000 kronor.

Tabell 7.4 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:1 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	2 209 000	2 209 000	2 209 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	14 000	520 000	208 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 223 000	2 729 000	2 417 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

7.8.2 44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tabell 7.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2003	Utfall	1 558 062		563 598
2004	Anslag	1 557 951 ¹	Utgifts-prognos	1 126 302
2005	Förslag	1 575 558		
2006	Beräknat	1 869 038		
2007	Beräknat	1 764 031		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Under anslaget anvisas medel motsvarande EU:s finansiering av strukturstöd och miljöersättningar med anknytning till jordbruket som redovisas under anslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*.

Till anslaget förs även Jordbruksfondens utvecklingssektions finansiering av Mål 1- och Leader+programmen.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Huvuddelen av åtgärderna som finansieras under anslaget är ersättningsformer som bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Det samma gäller åtgärder inom ramen för struktur-fondsprogrammen i Mål 1 och Leader+. Detta innebär att staten åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för de av riksdagen årligen anvisade anslagsmedlen. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2005, i fråga om ramanslaget 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter på högst 883 626 000 kronor 2006, högst 225 757 000 kronor 2007, högst 75 290 000 kronor 2008, högst 40 474 000 kronor 2009 och högst 61 853 000 kronor därefter.

Tabell 7.6 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2003	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007–
Utestående åtaganden vid årets början	3 822 824	3 298 062	2 134 875	612 302	
Nya åtaganden	863 105	657 445	610 854		
Infriade åtaganden	-1 501 074	1 820 632	2 133 427	883 626	403 374
Utestående åtaganden vid årets slut	3 184 855	2 134 875	612 302		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	3 040 000	2 910 000	1 287 000		

Regeringens överväganden

Under anslaget har anvisats medel motsvarande EU:s finansiering för de av Sverige tillämpade miljö- och strukturstöden med anknytning till jordbruket samt Leader+ programmet. Sverige har tilldelats ca 169 miljoner euro från Jordbruksfondens garantisektion för finansiering av miljö- och landsbygdsprogrammet för garanti-sektionens budgetår 2004/05.

Till miljö- och landsbygdsprogrammet har tillförts ytterligare medel till följd av s.k. modulering. Beloppet uppgår till ca 14 miljoner euro 2005 för att öka till ca 22 miljoner euro 2007.

Från jordbruksfondens utvecklingssektion har tilldelats ytterligare ca 35 miljoner kronor till Mål 1-programmen under perioden 2004–2006 genom den s.k. resultatreserven.

Vid beräkning av de finansiella ramarna för Mål 1 och Leader+programmen under programperioden 2000–2006 skall, enligt förordning (1999:710) om valutakurs vid stöd från EG:s strukturfonder, kursen 8 kronor och 50 öre per euro användas. Det råder sedan flera år tillbaka en betydande differens mellan denna kurs och den verkliga kursen. Det är även differens mellan kurs i förordning och av regeringen prognostiserad kurs. Regeringen avser därför att anpassa kursen i förordningen under 2005 och därmed nivån på anslaget 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* fr.o.m. 2006 i budgetpropositionen för 2006. Härmed möjliggörs ett ökat återflöde från EU.

En ny programperiod för Miljö- och landsbygdsprogrammet inleds 2007. Omfattningen av programmet fr.o.m. 2007 går i nuläget inte att fastställa, bl.a. då medelsfördelningen mellan EU:s medlemsländer inte är klarlagd. Beräkningen av anslaget för 2007 är därför preliminär.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 1 575 558 000 kronor anvisas under anslaget 44:2 *Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 1 869 038 000 kronor respektive 1 764 031 000 kronor.

Tabell 7.7 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:2 Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	1 557 951	1 557 951	1 557 951
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	17 607	311 087	206 080
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 575 558	1 869 038	1 764 031

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

7.8.3 44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Tabell 7.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2003	Utfall	27 479	Anslags-sparande	28 457
2004	Anslag	11 901 ¹	Utgifts-prognos	40 138
2005	Förslag	11 901		
2006	Beräknat	11 901		
2007	Beräknat	11 901		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget disponeras av Jordbruksverket för att inom skilda nationella handlingsprogram, huvudsakligen genom försöks- och utvecklingsverksamhet, styra utvecklingen inom jordbruket och trädgårdsnäringen mot minskat växt-näringsläckage, minskad ammoniakavgång, säkrare och minskad användning av bekämpningsmedel, bevarande av biologisk mångfald och tillvaratagande av kulturvärden. Anslaget får likaså disponeras för informations-, rådgivnings- och utvecklingsverksamhet inom trädgårdsområdet samt uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitiken liksom effekterna av de verksamheter som finansieras under anslaget.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Huvuddelen av den verksamhet som finansieras under anslaget bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2004, i fråga om ramanslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket*, besluta om bidrag som medför utgifter på högst 10 000 000 kronor under 2006.

Tabell 7.9 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2003	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007–
Utestående åtaganden vid årets början	0	28 456	6 180	10 000	
Nya åtaganden	55 935	18 081	32 720		
Infriade åtaganden	-27 479	40 357	28 900	10 000	0
Utestående åtaganden vid årets slut	28 456	6 180	10 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande		12 100	10 000		

Regeringens överväganden

Genom försöks- och utvecklingsverksamhet inom ramen för de nationella handlingsprogrammen för jordbrukets miljöpåverkan kan aktuella, konkreta och angelägna frågeställningar med bäring på uppfyllelse av de nationella miljömålen behandlas. Resultaten ligger till grund för den rådgivnings- och utbildningsverksamhet som årligen omfattar ca 60 000 utbildningstillfällen. Resultatet från verksamheten ligger även till grund för lagstiftning, t.ex. inom växtnärlingsområdet samt i framtagande och utveckling av åtgärder inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet.

Verksamheten under anslaget bidrar till att uppnå de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning och En giftfri miljö.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 11 901 000 kronor anvisas under anslaget 44:3 *Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 7.10 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:3 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	11 901	11 901	11 901
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 901	11 901	11 901

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

7.8.4 44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Tabell 7.11 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2003	Utfall	2 739		13
2004	Anslag	3 000 ¹		2 945
2005	Förslag	3 000		
2006	Beräknat	3 000		
2007	Beräknat	3 000		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Från anslaget betalas bidrag till jordbrukets yttre och inre rationalisering enligt förordningen (1978:250) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering (omtryckt 1988:999). Från och med 2004 disponeras anslaget helt för vissa omarronderingsprojekt i Dalarnas och Västra Götalands län.

Regeringens överväganden

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 3 000 000 kronor anvisas under anslaget 44:4 *Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 7.12 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:4 Stöd till jordbrukets rationalisering m.m.

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	3 000	3 000	3 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 000	3 000	3 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

7.8.5 44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Tabell 7.13 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2003	Utfall	1 550		34
2004	Anslag	1 538 ¹		1 510
2005	Förslag	1 538		
2006	Beräknat	1 538		
2007	Beräknat	1 538		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

De utgifter som belastar anslaget utgör i huvudsak bidrag till investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på fjällägenheter, underhåll och upprustning av dessa lägenheter, avvecklingsbidrag och avträdesersättning åt innehavare av fjällägenheter, gästgiveribestyr samt i vissa fall inlösen av byggnader m.m.

Regeringens överväganden

Fjällägenhet är en upplåtelseform som har sina grunder i lagstiftning från 1915. Frågor om nedläggning och friköp av fjällägenheter prövas av Jordbruksverket medan länsstyrelsen beslutar om upplåtelser. Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet gjorde 1995 en inventering av kvarvarande fjällägenheter. Då fanns 110 fjällägenheter varav 42 stycken bedömdes ha högsta bevarandevärde och borde enligt verkens mening behållas i statlig ägo. Av inventeringen framgår att det då bland de mest bevarandevärda fjällägenheterna fanns omkring 15 aktiva fjälljordbruk. En del av de övriga permanent bebodda fjällägenheterna har fortfarande viss hävd av marker och bevarade landskapselement. Många har representativ kulturhistorisk bebyggelse.

År 2003 fanns totalt 87 fjällägenheter kvar, de flesta i Jämtlands län. Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har senare gjort nya bedömningar av vilka lägenheter som långsiktigt skall behållas i statens ägo. Av de 87 fjällägenheter som finns i dag bedöms 28 stycken ha sådana höga bevarandevärden ur naturvårds- eller kulturmiljösynpunkt eller av andra skäl att de bör behållas i statens ägo. Övriga lägenheter avvecklas successivt när lämpliga tillfällen uppkommer; i första hand genom att befintlig arrendator friköper.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 1 538 000 kronor anvisas under anslaget 44:5 *Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 7.14 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:5 Stöd till innehavare av fjällägenheter m.m.

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	1 538	1 538	1 538
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 538	1 538	1 538

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

7.8.6 44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.

Tabell 7.15 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2003	Utfall	236 173	Anslags-sparande	-173
2004	Anslag	251 000 ¹	Utgifts-prognos	247 457
2005	Förslag	269 000		
2006	Beräknat	66 000		
2007	Beräknat	0		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget används för att återföra uppuren skatt på bekämpningsmedel och kväve i handelsgödsel i jordbruket till jordbruksnäringen.

Huvuddelen av den återförda skatten används till åtgärder för att minska växtnäringens förluster från jordbruket och minska miljöriskerna inom växtskyddsområdet. Cirka 25 procent av beloppet återförs kollektivt till jordbruksnäringen för bl.a. forskning, informations-, utbildnings-, rådgivnings- och utvecklingsinsatser med syfte att främja hållbara produktionsmetoder inom jordbruket och trädgårdsnäringen. Medel används även för kontroll- och bekämpningsprogram för smittsamma husdjursjukdomar.

Regeringens överväganden

Den nuvarande återföringen av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel beräknas fortgå till 2006. Nuvarande beslut om återföring av skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel gäller uppuren skatt under treårsperioden 2001–2003. Återföringen av skattemedel kommer fr.o.m. 2007 att ske under anslaget 44:1 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* under vilket anslag viss återföring kommer att ske redan 2006. Från och med 2005 anvisas medel för kontroll- och bekämpningsprogram för smittsamma husdjursjukdomar under anslaget 42:4 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar*.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 269 000 000 kronor anvisas under anslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 66 000 000 kronor respektive 0 kronor.

Tabell 7.16 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:6 Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	251 000	251 000	251 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	18 000	-185 000	-251 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	269 000	66 000	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Delar av den verksamhet som finansieras under anslaget bygger på fleråriga förpliktelser om utbetalningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2005, i fråga om ramanslaget 44:7 *Ekologisk produktion*, besluta om bidrag som medför utgifter på högst 20 000 000 kronor under 2006.

7.8.7 44:7 Ekologisk produktion

Tabell 7.17 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2003	Utfall	Anslags-sparande	0
2004	Anslag	15 000 ¹	Utgifts-prognos 11 974
2005	Förslag	30 000	
2006	Beräknat	30 000	
2007	Beräknat	30 000	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Anslaget disponeras av Jordbruksverket för försöks- och utvecklingsverksamhet, marknadsfrämjande åtgärder och satsningar på djurhälsa rörande ekologisk produktion.

Tabell 7.18 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2003	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007–
Utestående åtaganden vid årets början	0	0	4 700	20 000	
Nya åtaganden	0	15 000	17 700		
Infriade åtaganden	0	10 300	12 400	20 000	0
Utestående åtaganden vid årets slut	0	4 700	10 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	0	14 400	20 000		

Regeringens överväganden

Flera av de 14 miljö kvalitetsmålen berör jordbruket, t.ex. Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning och En giftfri miljö, och en utveckling av ekologisk produktion ses som angelägen för en ökad måluppfyllelse. Verksamheten inom anslaget omfattar försöks- och utvecklingsverksamhet, marknadsfrämjande åtgärder och satsningar på djurhälsa. Under anslaget 43:1 *Statens jordbruksverk* har 23 000 000 kronor under perioden 2002–2004 anvisats för marknadsåtgärder med syfte att främja ekologisk produktion. Regeringen anser att det finns behov av förstärkta satsningar på detta område inklusive uppföljning och utvärdering av de verksamheter som finansieras av anslaget samt andra offentliga åtgärder utanför miljö- och landsbygdsprogrammet som främjar ekologisk produktion. För att möjliggöra fortsatt arbete med främjande av

ekologisk produktion bör ytterligare 15 000 000 kronor anvisas på anslaget.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 30 000 000 kronor anvisas under anslaget 44:7 *Ekologisk produktion* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 7.19 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 44:7 Ekologisk produktion

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	15 000	15 000	15 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	15 000	15 000	15 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	30 000	30 000	30 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

8 Samepolitik

8.1 Omfattning

Politikområdet omfattar verksamheten vid Sametinget, med rennäringen och information om samer och samisk kultur. Till politikområdet hör också urbefolkningsfrågor där både nationell och internationell verksamhet ingår.

Sametingets verksamhet regleras i samesamingslagen (1992:1433) och förordningen (1993:327) med instruktion för Sametinget. Sametinget anvisas medel till sin verksamhet över utgiftsområde 1 anslaget 45:1 *Sametinget*.

Rennäringen regleras i huvudsak i rennäringenslagen (1971:437) och i rennäringsförordningen (1993:384). Jordbruksverket är central förvaltningsmyndighet för rennäringen. Medel anvisas över utgiftsområde 23 anslaget 45:1 *Främjande av rennäringen m.m.*

Den nationella informationsinsatsningen om samer och samisk kultur anvisas fr.o.m. 2002 medel över anslaget 45:2 *Informationssatsning om samerna*. Projektet drivs inom Regeringskansliet och avslutas 2004.

Ur Samefonden lämnas bidrag för att främja och stödja rennäringen, den samiska kulturen och samiska organisationer. Fondens inkomster utgörs av upplåtelse- och intrångsersättningar.

Verksamhet som berör samer, samisk kultur och rennäringen bedrivs inom flera andra politikområden såsom djurpolitiken, utbildningspolitiken, kulturpolitiken och minoritetspolitiken.

De skador som vilda djur orsakar rennäringen ersätts enligt viltskadeförordningen (2001:724). Anslaget redovisas under politikområdet Djurpolitik anslaget 42:6 *Ersättning för viltskador m.m.* Sameskolstyrelsen regleras i sameskolförordningen (1995:205). Medel för stöd till same-

skolorna anvisas över utgiftsområde 16 anslaget 25:8 *Sameskolstyrelsen*. För att stödja utbildning för vuxna samer har fördelats medel till Samernas utbildningscentrum under anslaget 25:15 *Bidrag till viss verksamhet i vuxenutbildning*.

Bidrag till samisk kultur anvisas till Sametinget över utgiftsområde 17 anslaget 28:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete*.

Stödet till de samiska språken, vilket regleras i lagen (1999:1175) om rätt att använda samiska hos förvaltningsmyndigheter och domstolar, anvisas medel över utgiftsområde 8 anslaget 47:1 *Åtgärder för nationella minoriteter*.

8.2 Utgiftsutveckling

Tabell 8.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2003	Budget 2004 ¹	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007
UO 1 45:1 Sametinget	17,7	17,3	17,0	22,0	20,8	21,1
UO 23 45:1 Främjande av rennäringen m.m.	41,1	47,0	52,0	47,0	47,0	47,0
UO 23 45:2 Informationsställning om samerna	1,7	4,0	3,9	0,0	0,0	0,0
Totalt för politikområde Samepolitik	60,5	68,3	72,9	69,0	67,8	68,1

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

8.3 Mål

Samepolitikens övergripande mål är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar.

8.4 Politikens inriktning

Regeringens inriktning är att successivt pröva ett utvidgat samiskt självbestämmande inom området där detta är möjligt och med beaktande av resultatet av avslutade utredningar.

Regeringen för samtal med Sametinget som syftar till en närmare dialog mellan staten och samerna. Regeringen arbetar långsiktigt för en ratificering av ILO-konvention 169. Därför har regeringen tillsatt en gränsdragningskommission för att fastställa gränserna för renskötseområdet och en jakt- och fiskeutredning för att närmare utreda omfattningen av sameby medlemmars och markägares rätt till jakt och fiske inom lappmarkerna och renbetesfjällen.

Sametinget

Sametinget är en förvaltningsmyndighet samtidigt som det är ett samiskt folkvalt organ med val vart fjärde år. Sametinget inledde sin verksamhet i augusti 1993. De övergripande målen är enligt sametingslagen att verka för en levande samisk kultur och därvid ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur. Sametinget skall bl.a. medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas. Sametinget beslutar om fördelning av statens bidrag till samisk kultur och samiska organisationer samt andra medel som ställs till

samernas förfogande. Sametinget leder det samiska språkarbetet och arbetet med EU-stöd för samiska program inom Mål 1 och Interreg III A.

Rennäringen

Rennäringen är en viktig del av det samiska kulturarvet. Staten har ett övergripande ansvar för att rennäringen kan fortleva som en del av kulturen. Rennäringen skall bedrivas på ett ekologiskt, ekonomiskt och kulturellt långsiktigt bärkraftigt sätt så att den ger ett rimligt antal samer en tryggad försörjning.

Jordbruksverket och länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län är de förvaltande myndigheterna inom området.

Rennäringspolitiska kommittén har i sitt betänkande En ny rennäringspolitik (SOU 2001:101) föreslagit omfattande förändringar, bl.a. vad gäller samebyarnas organisation och rennäringens administration. Förslagen i betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Rennäringen främjas bl.a. genom statligt priset tillägg på renkött, ersättning för vissa merkostnader till följd av Tjernobylyckan och genom att staten svarar för vissa kostnader för renskötseplaneringar liksom viss planläggning när det gäller renskötelsen. De skador som vilda djur orsakar rennäringen ersätts enligt viltskadeförordningen (2001:724).

Information

Sametinget har fått regeringens uppdrag att utveckla och etablera ett nationellt informationscentrum om samisk kultur. Centrumet skall vara etablerat i början av 2005. Avsikten är att detta skall vara den långsiktiga och bestående

fortsättningen på regeringens informationssatsning om samer och samisk kultur som pågått i fyra år och som avslutas under 2004.

Samisk kultur

Statens bidrag till samisk kultur syftar till att bevara, stärka och sprida kunskap om samisk kultur och kulturarv genom olika former av samiska kulturyttringar. Vidare att understödja en samisk teaterinstitution som skall vara ledande inom samisk scenkonst och verka för utveckling, förnyelse och konstnärlig kvalitet.

8.5 Insatser

8.5.1 Insatser inom politikområdet

Efter förslag till förändring i en proposition om sametingslagen m.m. (prop. 2003/04:86) har sametingslagen ändrats när det gäller valfrågor. Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 2004 och innebär bl.a. att arbetet med valet till Sametinget delas mellan Sametinget, Valmyndigheten och länsstyrelsen.

Regeringen tillsatte under 2003 en särskild utredare som skall klarlägga grunderna för och omfattningen av samebymedlemmars och markägares rätt till jakt och fiske inom lappmarkerna och renbetesfjällen (dir. 2003:45). Utredaren skall lämna sitt betänkande i slutet av 2005.

Nuvarande konvention om renbete över den svensk-norska gränsen går efter förlängning ut våren 2005. På grund av att förhandlingarna med Norge tar tid kommer dessa inte att vara avslutade i sådan tid att en ny konvention kan träda i kraft när nuvarande konvention från 1972 går ut. Frågan om ännu en förlängning av konventionen kommer därför att tas upp under hösten 2004.

Regeringens urbefolkningsdelegation, som tillsattes 1995 som ett resultat av FN:s urbefolkningsårstionde, har under 2003 genomfört ett seminarium för riksdagsledamöter för att ge dem möjlighet att fördjupa sig i aktuella samepolitiska frågor. Delegationen har också varit representerad i FN:s olika arbetsgrupper för urbefolkningar. Delegationen avslutar sitt arbete under 2004.

Sameministrarna och sametingspresidenterna i Norden har beslutat inrätta ett samiskt språkpris på 100 000 norska kronor, Gollegiella, som skall utdelas första gången hösten 2004.

Vidare har sameministrarna och sametingspresidenterna ställt krav på IT-industrin om stöd för de samiska språken i databehandling. Det har hittills resulterat i att Microsoft fr.o.m. hösten 2004 inför stöd för samiska språk i senaste versionen av Windows. Fortsatta verksamheter behövs mot andra delar av IT-industrin samt mot myndigheterna för att få dem att utnyttja det stöd för samiska språk som finns tillgängligt.

Det nordiska samarbetet har också resulterat i att de specifikt samiska bokstäverna ingår i en ny europeisk telekomstandard för bl.a. mobiltelefoner. Detta kommer på sikt att medge sändning och mottagning av SMS på samiska.

Regeringen har tagit initiativ till ett projekt som avser att fokusera på samekvinnors roller och lika villkor inom samesamhället. Projektet, Nätverket "Nätverket Sapmi på lika villkor", involverar såväl Sametinget, samiska kvinnor, samiska organisationer och länsstyrelserna i aktuella län.

8.5.2 Insatser utanför politikområdet

Sameskolan

Sameskolstyrelsen är förvaltningsmyndighet för de statliga sameskolorna och den integrerade samiska undervisningen i den kommunala grundskolan. Denna verksamhet sker inom ramen för det offentliga skolväsendet och hör till politikområde Utbildningspolitik. Utbildningen har som mål att bevara och utveckla de samiska språken och den samiska kulturen genom att ge samiska barn en utbildning med samisk inriktning.

Inom ramen för vuxenutbildningen erhåller Samernas utbildningscentrum medel för sin verksamhet. Verksamheten bidrar till att bevara samekulturen genom kurser i bl.a. sameslöjd och samiska.

Minoritetspolitiken

Inom ramen för minoritetspolitiken har åtgärder vidtagits för stöd till det samiska språket och kulturen. Sametinget har också i likhet med organisationer som företräder nationella minoriteter mottagit bidrag för att stärka möjligheterna till inflytande. Statens kulturråd fördelar dessutom bidrag till stöd för de nationella minoriteternas kultur. Detta stöd kommer också samisk kultur till del.

Lagen (1999:1175) om rätt att använda samiska hos förvaltningsmyndigheter och domstolar tillämpas inom Arjeplogs, Gällivare, Jokkmokks och Kiruna kommuner. Regeringen har för avsikt att låta undersöka möjligheterna att utvidga det samiska förvaltningsområdet till att även gälla inom de södra delarna av det traditionella samiska språkområdet, det sydsamiska området.

En närmare redovisning av åtgärder inom ramen för minoritetspolitiken görs under utgiftsområde 8.

8.6 Resultatbedömning

8.6.1 Resultat

Sametinget har under 2003 för första gången på flera år tagit sin anslagskredit i anspråk. Detta beror till stor del på ökade utgifter för parlamentariska möten och för kansliets personal. Sametinget har genomfört en flytt till större lokaler. Sametingets ekonomiska redovisning och analys av verksamheten och kostnaderna för 2003 brister. Det är bl.a. svårt att avgöra om man uppnått de mål som uppsatts i regleringsbrevet. Ekonomistyrningsverket (ESV) har genomfört en bedömning av Sametingets årsredovisning och funnit att denna erhåller lägre poäng än medelvärdet för de myndigheter man bedömt.

Beträffande den framtida utgiftsutvecklingen avvaktar regeringen behandlingen av Renäringspolitiska kommitténs förslag och Same- tingsutredningen.

Sametinget

Det folkvalda organet

Sametingets plenum har samlats tre gånger under verksamhetsåret. Vid höstens plenum i Lycksele firades också Sametingets 10-årsjubileum. Kostnaderna för det folkvalda organet har ökat med 1,4 miljoner kronor sedan föregående år. En del av de ökade kostnaderna hänförs till jubileet.

Sametinget har tillsatt en arbetsgrupp för att ta fram ett jämställdhetsprogram som syftar till att öka fokus på jämställdhetsfrågorna inom det samiska samhället.

Samiska språk

När det gäller att stärka språkets ställning i samhället pekar Sametinget på bristen på auktoriserade tolkar och översättare. Fortbildning i det samiska språket är sällsynta hos myndigheter.

Sametinget anser sig ha små möjligheter att påverka myndigheters, institutioners och organisationers användning av samiska, bl.a. av brist på medel.

Arbetet med en nordsamisk förvaltningsordbok fortlöper och är viktig för språkbruket. Den förväntas leda till ökad tillgänglighet av samisk information, att bruket av termer blir mer enhetligt över nationsgränserna och att nybildningar och val av termer sammanfaller över dialektgränserna. Genom projektet kommer antalet nordsamiska ord i nya ordböcker och ordbanker att öka.

Rätten att tala samiska i kontakterna med myndigheterna i vissa kommuner har varit ett symboliskt genombrott, men har inte i nämnvärd utsträckning lett till aktiv användning av samiska hos myndigheter och institutioner. I huvudsak används språket vid muntliga kontakter internt inom samesamhället. Dock ökar antalet personer med läs- och skrivkunskaper i samiska och intresset för utbildning i samiska är större än någonsin.

En intern språkutredning inom Sametinget har under vintern 2003/2004 presenterat ett förslag kallat Start för en offensiv språkpolitik. Sametingets plenum har beslutat att anta och implementera handlingsplanen.

Nordiskt och internationellt arbete

Efter att Sametinget blev medlem i Samiskt Par- lamentariskt råd har det nordiska och interna- tionella engagemanget ökat. Från våren 2004 har Sametinget tagit över ordförandeskapet i rådet.

Information

Verksamheten har varit låg på grund av en vakant tjänst som informatör vid Sametinget. Sametinget har inte kunnat tillgodose den efterfrågan på information om samer som finns både nationellt och internationellt. Från våren 2004 finns åter en informatör anställd. Sametinget har regeringens uppdrag att utveckla och etablera ett nationellt informationscentrum för samiska frågor. Arbetet skall vara genomfört under 2004.

Samiska näringar och samhällsplaneringen

Det samiska inflytandet i samhället har ökat genom tätare kontakter med olika myndigheter

och organisationer, bl.a. som remissinstans. Den största delen av arbetet handlar om myndighetsuppgifter beträffande rovdjursersättningar.

Verksamhet med EU:s strukturfonder

Huvudmålen för de samiska EU-programmen är att stärka det samiska näringslivet och därmed bidra till utveckling av samisk kultur och samhällsliv. Arbetet med Mål 1 och Interreg III A-programmen har påbörjats 2000. Halvtidsutvärderingen visar att det är svårt att dra några slutsatser om uppställda mål för insatsområdet har uppnåtts.

Kultur

Sametingets kulturråd fördelar medel ur anslaget för samisk kultur som anvisas över utgiftsområde 17 och medel ur Samefonden. Sammanlagt har knappt 20 miljoner kronor fördelats till organisationer, tidningen Samefolket, den samiska teatern, olika projekt, slöjd och biblioteksverksamhet samt samegårdar, forskning och utbildning.

Sametingets kansli

Sametinget har under året haft i medeltal 19 anställda exklusive projekt- och uppdragsanställda. Kansliet är beläget i Kiruna med lokalkontor i Jokkmokk, Tärnaby och Östersund. Kansliet har under hösten flyttat till större lokaler i Kiruna. ESV har på Sametingets uppdrag lämnat en rapport om kansliets organisation med förslag på ändrad sådan. Samtinget arbetar under 2004 med att genomföra förslagen.

Rennäringen

Prisstöd till rennäringen lämnades för slaktåret 2003/2004 med drygt 14,5 miljoner kronor för ca 1 294 ton renkött. Det genomsnittliga avräkningspriset var 28,38 kronor per kilo, exklusive mervärdesskatt och pristöd, vilket innebär en sänkning med 8,72 kronor sedan föregående år. Antalet slaktade renar uppgick till ca 48 000, vilket är en sänkning med 12 000 djur. Genom utfodring och tidigareläggning av slakt är antalet slaktkroppar som kasserats på grund av hög cesiumhalt närmare 600 stycken, vilket är en ökning med närmare 550 djur jämfört med föregående år. Ökningen kan förklaras med hög förekomst av svamp hösten 2003. Verksamheten med medling m.m. i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller konflikter på grund av

renbetning på åkermark har nu kommit i gång. Det har även under detta år varit mycket goda väderförhållanden för rennäringen. Några bidrag för utfodringen på grund av synnerligen svåra betesförhållanden har inte betalats ut.

Informationssatsning om samer

Regeringens nationella informationssatsning om samerna som Sveriges urbefolkning och samisk kultur avslutas under 2004. Regeringen har under 2001–2004 anslagit sammanlagt 20 miljoner kronor för informationssatsningen. Den nationella informationssatsningen har fr.o.m. 2002 anvisats medel över anslaget 45:2 *Informationssatsning om samerna*.

Inom ramen för informationssatsningen har regeringen under de första åren bl.a. beviljat projektmedel på ca 9 miljoner kronor till ett trettiotal lokala eller regionala projekt. Bland andra har LRF-skogsägarna och Svenska Samernas Riksförbund (SSR) fått medel för projektet Dialog och samverkan mellan rennäring och familjeskogsbruk. Projektet är slutrapporterat under våren 2004 och bedöms som framgångsrikt.

Från och med 2003 har en rad insatser av nationell karaktär beslutats. Det handlar bl.a. om läromedel, läromedelsproduktion, fortbildning av lärare och övrig skolpersonal, museers och bibliotekens roll som informationsspridare, fysiska mötesplatser mellan samer och allmänhet, produktion av informationsskrift och attitydundersökning om samer, diskriminering och kulturella motsättningar. Utbildnings- och skolfrågor har som framgår prioriterats högt. I linje med detta har ett skolprojekt med inriktning på landets högstadieskolor genomförts under året. Det avslutades med ett stort seminarium i Stockholm i maj 2004 med deltagande av 42 skolor från hela landet. I samband därmed har informationsskriften *Same, same but different* producerats och tryckts i ca 40 000 exemplar. Skriften har distribuerats till drygt 500 högstadieskolor och andra intresserade ute i landet.

Skolprojektet följs upp under hösten 2004 med produktion och distribution av en bredare och mer djuplodande informationsskrift om samer och samisk kultur med inriktning på vuxna målgrupper. Skriften skall publiceras före årsskiftet 2004/2005 och kopplas samman med

det blivande permanenta nationella informationscentrumet för samefrågor.

En undersökning om den svenska allmänhetens kunskaper om samer och samisk kultur har genomförts. En inventering och genomgång av befintligt informationsmaterial om samiska förhållanden har utförts. En studie och granskning av läromedel om samer och samisk kultur med inriktning på årskurserna 4–9 har slutförts.

Samernas nationaldag den 6 februari har för tredje året i rad högtidlighållits på Jordbruksdepartementet med ett omfattande program.

Permanent nationellt informationscentrum för samefrågor

Regeringen har 2002 beslutat att ge Sametinget i uppdrag att utveckla och etablera ett permanent nationellt informationscentrum för samefrågor. För detta anvisades Sametinget ett engångsbelopp på 3 miljoner kronor. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2004. Informationscentrumet skall vara ett bestående och långsiktigt resultat av regeringens informationsinsats. Genom ett sådant informationscentrum kan tillgången på relevant och trovärdig information om samer och samisk kultur säkras och öka.

8.6.2 Analys och slutsatser

Riksrevisionen har lämnat en ren revisionsberättelse för Sametinget. Riksrevisionen har dock vid kontakt framfört kritiska synpunkter på resultatredovisningen i årsberättelsen. ESV har genomfört en bedömning av Sametingets redovisning och funnit att denna erhåller ett väsentligt lägre antal (positiva) poäng än medelvärdet för de myndigheter man bedömt under 2002. För att kvaliteten skall bli bättre behöver verksamheten enligt ESV omorganiseras. Generellt är Sametingets analys för 2003 bristande. Ekonomiskt utfall kommenteras inte i förhållande till resultat. Det är svårt att avgöra om de resultat man uppnått bidrar till att nå de mål som uppsatts i regleringsbrevet. Uttalande om måluppfyllelse förekommer endast i enstaka fall.

Inom Regeringskansliet bereds för närvarande Rennäringspolitiska kommitténs och Same- tingsutredningens förslag. Ett arbete pågår för att organisera om Sametingets kansli enligt

förslag i en utredning som ESV gjort på uppdrag av Sametinget. Denna omorganisation beräknas medföra en engångskostnad på 1,5 miljoner kronor och genomförs under första halvåret 2005.

Informationsverksamheten vid Sametinget mot allmänheten har inte fungerat under året på grund av att tjänsten som informatör inte återbesatts. Det Nationella informationscentrum som är under uppbyggnad skall fungera som informationskälla om samer och samisk kultur till samhället i övrigt. Regeringen avser öka Sametingets budgetram med 3 miljoner kronor för detta ändamål.

8.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen bedömer att Sametingets årsredovisning för 2004 i allt väsentligt är rättvisande.

8.8 Budgetförslag

8.8.1 Sametinget

Sametingets budgetförslag redovisas under utgiftsområde 1 anslaget 45:1 *Sametinget*. Från och med 2005 överförs 0,2 miljoner kronor från utgiftsområde 1 anslaget 45:1 *Sametinget* till anslaget 46:1 *Allmänna val och demokrati*. Överföringen avser täcka kostnader för Valmyndigheten och länsstyrelsen i Norrbottens län i samband med sametingsvalen.

8.8.2 45:1 Främjande av rennärigen m.m.

Tabell 8.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2003	Utfall	41 071	Anslags- sparande	7 322
2004	Anslag	47 000 ¹	Utgifts- prognos	52 018
2005	Förslag	47 000		
2006	Beräknat	47 000		
2007	Beräknat	47 000		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

De utgifter som belastar anslaget är:

- underhåll av vissa riksgränsstängsel och underhåll eller rivning av renskötseplanläggningar för vilka staten har underhållsansvaret,
- statens del av kostnaderna för redovisning av markanvändningen, riksintressen och marker som är värdefulla eller känsliga för renskötseplan, natur- och kulturmiljövården,
- utveckling av företagsregistret för rennäringen,
- pristöd till rennäringen enligt förordningen (1986:255) om pristillägg på renkött,
- ersättning till följd av Tjernobyolyckan som kan lämnas till jordbruksföretag, renskötsel-företag och till den som helt eller delvis försörjer sig på att fiska till husbehov eller för försäljning enligt förordningen (1994:246) om ersättning för vissa merkostnader och förluster med anledning av Tjernobyolyckan,
- kostnader för medling m.m. i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller konflikter på grund av renbetning på åkermark,
- övriga åtgärder för främjande av rennäringen som beslutas efter överläggningar mellan staten och Sametinget såsom samfinansiering av EU-projekt för utveckling av rennäringen.

Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen bör bemyndigas att under 2005 fatta beslut om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter om högst 4 000 000 kronor under 2006.

Tabell 8.3 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2003	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007–
Utestående åtaganden vid årets början	4 000	2 100	2 100	4 000	
Nya åtaganden	37 600	37 000	37 000		
Infriade åtaganden	-39 500	37 000	35 100	4 000	0
Utestående åtaganden vid årets slut	2 100	2 100	4 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	4 000	4 000	4 000		

Regeringens överväganden

Efter förslag i 2004 års ekonomiska vårproposition ökade anslaget med 10 000 000 kronor för att bibehålla ett oförändrat prisstöd under 2004. Även för 2005 föreslås anslaget öka med 10 000 000 kronor för oförändrat prisstöd.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 47 000 000 kronor anvisas under anslaget 45:1 *Främjande av rennäringen m.m.* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 8.4 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 45:1 Främjande av rennäringen m.m.

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	37 000	37 000	37 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	10 000	10 000	10 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	47 000	47 000	47 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

9 Utbildningspolitik och Forskningspolitik under utgiftsområdena 16 och 20

Politikområde Utbildning inom utgiftsområde 23

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ingår i politikområdet Utbildning som redovisas under utgiftsområde 16. Verksamheten vid SLU utgör också ett viktigt medel för att förverkliga målen inom skogspolitiken, djurpolitiken, livsmedelspolitiken, landsbygdspolitiken samt samepolitiken under utgiftsområde 23.

Politikområde Forskning inom utgiftsområde 23

Forskningen som bedrivs inom de areella näringarna har ett särskilt ansvar för att kunskaperna om naturresurserna utvecklas för kommande generationers behov. Viktiga globala livsmedelsförsörjnings- och miljöfrågor måste lösas genom samverkan mellan många länder och mellan forskare från olika vetenskapliga discipliner.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har till uppgift att främja och stödja grundforskning och behovsstyrd forskning inom områdena miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Rådet sorterar under utgiftsområde 20 men anvisas medel under ett anslag för forskning under utgiftsområde 23. En resultatredovisning för samtliga forskningsfinansierande myndigheter görs under politikområdet Forskning under utgiftsområde 16.

9.1 Budgetförslag

9.1.1 25:1 Sveriges lantbruksuniversitet

Tabell 9.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2003	Utfall	1 227 964	Anslags-sparande	0
2004	Anslag	1 289 479 ¹	Utgifts-prognos	1 265 727
2005	Förslag	1 356 200		
2006	Beräknat	1 370 017 ²		
2007	Beräknat	1 393 471 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 1 356 200 tkr i 2005 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 356 200 tkr i 2005 års prisnivå.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) skall utveckla kunskapen om de biologiska naturresurserna och människans hållbara nyttjande av dessa. Detta sker genom utbildning, forskning, fortlöpande miljöanalys och information.

Anslaget finansierar grundläggande högskoleutbildning, forskarutbildning, forskning, fortlöpande miljöanalys samt information och utbildning. Verksamheten bedrivs utifrån en sektorsroll som preciseras av fem ansvarsområden:

- kvalitet i livsmedelskedjan,
- djurhållning, djurhälsa och djurskydd,
- skog, skogsbruk och förädling av skogsråvaran,
- naturresurser för landsbygdsutveckling, rekreation och fritid,
- landskapsplanering och markanvändning.

SLU har, i samverkan med näringsliv och andra intressenter, påbörjat en översyn av sektorsrollens omfattning och mål. En grundläggande utgångspunkt för den översynen är att SLU:s sektorsroll primärt omfattar universitetets samlade verksamhet inom forskning, utbildning och fortlöpande miljöanalys, men att det därutöver kan finnas specifika uppgifter som bör finansieras genom statsanslaget. Fakultetsnämnderna har av styrelsen fått i uppdrag att till mars 2005 redovisa strategier i vilka skall belysas de sektorsuppgifter som fakulteterna anser sig utföra och för vilka de även framgent kan ta ett långsiktigt ansvar. Regeringen ser positivt på den öppna dialog med berörda parter som SLU initierat om sektorsrollen. Den process som SLU har initierat kommer regeringen att följa upp genom en särskild utredning.

Grundutbildningen bedrivs inom ett antal utbildningsprogram som leder till tio olika yrkesexamina eller kandidat/magisterexamen med åtta olika inriktningar.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.2 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2003	359 900	359 900	0
Prognos 2004	340 000	340 000	0
Budget 2005	357 000	357 000	0

Avgiftsintäkterna disponeras av SLU.

Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen bedömer att Sveriges lantbruksuniversitets årsredovisning för 2003 i allt väsentligt är rättvisande.

Regeringens överväganden

Resultatinformation

Verksamheten vid SLU ingår som en del i politikområdet Utbildning och omfattas därför av den övergripande resultatredovisning som görs för högskoleväsendet under utgiftsområde 16.

Den fakultetsorganisation som styrelsen fattade beslut om i mars 2003 trädde i kraft den 1 januari 2004. Syftet med denna var att uppnå en effektiv intern organisation och för att snabbare kunna möta omvärldens krav på förändring och förnyelse. Den nya strukturen har fyra ortsbunda fakulteter; fakulteten för naturresurser och lantbruksvetenskap och fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap med bas i Uppsala, fakulteten för skogsvetenskap i Umeå samt fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap i Alnarp.

SLU redovisar en kapitalförändring för 2003 på minus 43 miljoner kronor. Detta skall ställas i relation till resultatet för 2002 som uppvisade en kapitalförändring på minus 29 miljoner kronor och att delårsrapporten för det första halvåret 2003 prognostiserat årets resultat till minus 8,5 miljoner kronor. Underskottet hänförs främst till pensionsavgifter, egendomsförvaltning och ofinansierade personalavvecklingskostnader och täcks av balanserad kapitalförändring.

De åtgärder som vidtagits av universitetets ledning för att förbättra den ekonomiska situationen har visat sig vara otillräckliga för att komma till rätta med det kärva ekonomiska läget. SLU har under våren vidtagit ytterligare åtgärder för att åstadkomma en förbättring av resultatet.

En ny delegationsordning har antagits. Grundprincipen i denna är att så mycket som möjligt av besluten skall decentraliseras och att beslutsordningen skall vara tydlig och transparent. Oklarhet i beslutsordningen har påtalats av Högskoleverket i en rapport.

Som ett led i åtgärderna för att komma till rätta med den ekonomiska situationen vid SLU har verksamheten i Skara varit föremål för en översyn. Slutsatsen av denna översyn var att verksamheten i Skara skall fortsätta och att den bör utvecklas i nära samarbete med näringsliv och myndigheter. SLU har under året slutit avtal med två nya huvudmän om övertagande av djursjukhusets i Skara kommersiella verksamhet. Avtalet innebär samarbete kring utbildning och forskning, främst djursjukvårdutbildningen. Vidare har driften av hovslagarutbildningen, som inte är en utbildning på högskolenivå, övertagits av annan huvudman.

SLU har, liksom många andra lärosäten, under flera år haft ett vikande sökandetryck till vissa utbildningar. Dock har sökandetrycket till SLU, liksom totalt till högskolan, ökat något för höst-

terminen 2004. Flera utbildningar har dock färre förstahandssökande än utbildningsplatser. SLU har analyserat situationen och vidtagit särskilda åtgärder för att locka fler studenter till sina utbildningar.

Brister kan identifieras vad gäller både den sociala och etniska mångfalden bland studenterna. Ett projekt har genomförts för att bredda rekryteringsunderlaget till SLU med avseende på etnicitet, kön och social bakgrund.

I regleringsbrev för budgetåret 2004 avseende SLU specificeras utbildningsuppdraget genom ett mål för antalet helårsstudenter. Antalet helårsstudenter för treårsperioden 2003–2005 har fastslagits till 10 700 varav 1 250 i fristående kurser. Enligt delårsrapporten för första halvåret 2004 kan SLU få problem att nå det fastställda målet. Prestationsgraden är 88 procent, vilket innebär en minskning med 4 procent i förhållande till föregående år. Den genomsnittliga prestationsgraden för hela riket ligger på 83 procent.

Veterinärer med utbildning från land utanför EU hade tidigare små möjligheter att få en kompletterande utbildning för att därigenom erhålla legitimation och kunna utöva sitt yrke i Sverige. I syfte att tillvarata den resurs som dessa personer utgör, anvisades SLU första gången budgetåret 1999 särskilda medel för att genomföra en kompletterande utbildning för utländska veterinärer. Under 2003 antogs 13 veterinärer till utbildningen. Hittills har totalt 44 utländska veterinärer antagits. Utbildningsresultaten har varit goda och alla utom en har avslutat utbildningen och erhållit adekvat arbete.

I tabellen nedan anges utfallet för 2001–2003 samt fastställt examinationsmål för forskarutbildningen för perioden 2001–2004.

Utfall 2001	Utfall 2002	Utfall 2003	Mål 2001–2004
143,5	110,5	113	400

Några resultat för forskarutbildningen vid SLU redovisas i nedanstående tabell.

	Antal 2002	Antal 2003	Andel kvinnor	
			2002	2003
Doktorandnybörjare	155	136	56%	51%
Licentiatnybörjare	5	29	67%	52%
Aktiva (HT) ¹	724	732	49%	52%
Doktorsexamina	110	111	48%	48%
Licentiatexamen	9	14	67%	77%

¹ Som aktiva räknas de forskarstudenter som har en aktivitetsgrad på minst 10%.

Regeringen har som mål för perioden 2001–2004 angett att minst 34 procent av de professorer som nyanställs skall vara kvinnor. Under 2003 anställdes totalt 22 nya professorer, av vilka åtta var kvinnor. Hittills i perioden är andelen nyrekryterade kvinnor 27 procent. Totalt är andelen kvinnor bland SLU:s professorer 21 procent, vilket innebär en ökning med tre procentenheter.

Mer än hälften av doktoranderna är kvinnor, vilket tyder på att kvinnorna hävdar sig bra i konkurrensen om dessa anställningar. Detta torde öka SLU:s möjligheter att närma sig målet för andelen nyrekryterade kvinnliga professorer.

Under 2003 har de agrara utbildningarna utvärderats av Högskoleverket. Bedömargruppen konstaterade att dessa utbildningar vid SLU totalt sett håller en hög kvalitet, men riktade särskild kritik mot en av inriktningarna i hippologutbildningen.

Regeringens bedömning

Regeringen noterar att årets kapitalförändring uppvisar ett underskott. Regeringen har erfarit att ledningen vidtagit ytterligare åtgärder för att uppnå sina strävanden att få en ekonomi i balans. Åtgärderna, bl.a. avveckling av personal och uppsägning av överflödiga lokaler, torde på kort sikt inte ge någon effekt då dessa i sig medför vissa omställningskostnader. Effekten kommer därför att visa sig först om något år. Regeringen menar att en ekonomi i balans måste vara ett överordnat mål.

I regeringens ekonomiska vårproposition för 2001 föreslogs en förstärkning av forskning om biologisk mångfald och forskning till stöd för en

ekologiskt hållbar utveckling. Som en del i satsningen anvisades medel till ArtDatabanken med 10 000 000 kronor för 2002 och 2003 samt 20 000 000 kronor för 2004. Syftet var att ge ArtDatabanken en möjlighet att ta fram ett taxonomiskt referensverk över samtliga i Sverige förekommande flercelliga arter. Denna satsning är permanent och bör fr.o.m. 2005 omfatta 30 000 000 kronor. ArtDatabanken anvisas även ytterligare medel om 20 000 000 kronor för stöd till biologiska samlingar samt 15 000 000 kronor för taxonomisk forskning och inventeringar avseende dåligt kända artgrupper.

Inom SLU finns MOVIMUM (Mark och Vegetation i Urban Miljö). Anslagsmedel för verksamheten vid MOVIMUM om 3 000 000 kronor har erhållits via anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning (Formas)*, ap. 2 stöd till samfinansierad forskning för trädgårdsforskning. Regeringen föreslår att den del av anslaget för trädgårdsforskning som via Formas har anvisats till MOVIMUM, 3 000 000 kronor, överförs till anslaget 25:1 *Sveriges lantbruksuniversitet*.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 1 356 200 kronor anvisas under anslaget 25:1 *Sveriges lantbruksuniversitet* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 1 370 017 kronor respektive 1 393 471 kronor.

Tabell 9.5 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 25:1 Sveriges lantbruksuniversitet

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	1 289 479	1 289 479	1 289 479
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	16 721	30 029	52 618
Beslut	47 000	47 479	48 292
Överföring till/från andra anslag	3 000	3 031	3 082
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 356 200	1 370 017	1 393 471

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.2 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Tabell 9.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
2003	Utfall	233 399	Anslags-sparande	4 268
2004	Anslag	232 458 ¹	Utgifts-prognos	229 546
2005	Förslag	231 759		
2006	Beräknat	234 985 ²		
2007	Beräknat	239 406 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

² Motsvarar 231 759 tkr i 2005 års prisnivå.

³ Motsvarar 231 759 tkr i 2005 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) och finansierar stöd till forskning om de areella näringarna samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning såsom utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser. Forskningsstödet finansierar även med näringen samfinansierad forskning som omfattar jordbruksteknisk forskning, viss skogsforskning, trädgårdsforskning samt växtförädling. För forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande finns anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* under utgiftsområde 20.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att underlätta planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt bör regeringen bemyndigas att under detta anslag ingå ekonomiska åtaganden som innebär utgifter på högst 220 000 000 kronor under 2006, högst 150 000 000 kronor under 2007, högst 95 000 000 kronor under 2008, högst 45 000 000 kronor under 2009.

Tabell 9.7 Beställningsbemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2003	Prognos 2004	Förslag 2005	Beräknat 2006	Beräknat 2007–
Utestående åtaganden vid årets början		233 254	499 574	509 361	
Nya åtaganden		398 787	218 787		
Infriade åtaganden		132 467	209 000	220 000	290 000
Utestående åtaganden vid årets slut		499 574	509 361		
Erhållet/föreslaget bemyndigande		510 000	510 000		

Regeringens överväganden

Anslaget för stöd till samfinansierad forskning avser bl.a. stöd till trädgårdsforskning. MOVIUM (Mark och Vegetation i Urban Miljö) vid Sveriges lantbruksuniversitet erhåller från detta anslag 3 000 000 kronor. MOVIUM svarar för forskningskommunikation, forskningssamverkan, vägledning och kunskapsutveckling, vilket är en verksamhet som inte ligger inom ramen för den verksamhet som enligt instruktionen ankommer på Formas. En utvärdering av MOVIUM har avrapporterats under 2003 och verksamheten har fått positiva omdömen. Regeringen, som finner verksamheten angelägen, föreslår att den del av anslaget för trädgårdsforskning som har anvisats till MOVIUM, 3 000 000 kronor, överförs till anslaget 25:1 *Sveriges lantbruksuniversitet*.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 231 759 000 kronor anvisas under anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till 234 985 000 kronor respektive 239 406 000 kronor.

Tabell 9.8 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning

Tusental kronor

	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	232 458	232 458	232 458
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	2 301	5 569	10 047
Beslut			
Överföring till/från andra anslag	-3 000	-3 042	-3 099
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	231 759	234 985	239 406

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2004 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

9.1.3 26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Tabell 9.9 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2003	1 184	0	
2004	Anslag	1 184 ¹	1 162
2005	Förslag	1 184	
2006	Beräknat	1 184	
2007	Beräknat	1 184	

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2004 års ekonomiska vårproposition (bet. 2003/04:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2005.

Kungl. Skogs- och lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet.

Anslaget finansierar kostnader för akademiens ordinarie tjänstemän, ersättning åt skoglig expertis, bidrag till bibliotek, seminarier m.m. samt vissa kostnader för utländskt forskarutbyte och utländska forskarkontakter.

Regeringens överväganden

Kungl. Skogs- och lantbruksakademien (KSLA) fungerar som diskussionsplattform för ledande företrädare inom de areella näringarna och livsmedelssektorn. I konferens- och seminarieverksamheten tas angelägna frågor upp. Akademien fyller också en viktig funktion som länk mellan forskning, näringsliv, övriga samhällsorgan och ideella organisationer.

Akademien har under 2003 anordnat konferenser, seminarier och möten vilka belyst t.ex. strukturfrågor inom jord- och skogbruket samt i livsmedels- och skogsindustrin, frågor om den europeiska jordbrukspolitiken, växtgenetik och genmodifierade organismer, ekologisk produktion, landskapets förändring, förnyelsebara råvaror, miljö och uthållig utveckling och viltfrågor.

KSLA har sedan länge åtagit sig att utveckla samarbetet med Central- och Östeuropa inom sitt verksamhetsområde. Denna uppgift upprätthålls och utvecklas med hjälp av särskilda medel från regeringen. Akademien har under året dessutom fungerat som en plattform för att ta fram ett underlag och en vision till Regeringskansliet

för forskning kring den gröna sektorn, ”Forskning för grön framtid – ekonomisk tillväxt, ekosystemhälsa och livskvalitet”.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 1 184 000 kronor anvisas under anslaget 26:2 *Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien* för 2005. För 2006 och 2007 beräknas anslaget till oförändrat belopp.

Tabell 9.10 Härledning av anslagsnivån 2005–2007, för 26:2 Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

Tusental kronor			
	2005	2006	2007
Anvisat 2004 ¹	1 184	1 184	1 184
Förändring till följd av:			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 184	1 184	1 184

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2003 (bet. 2003/04:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år